

Werk

Titel: Thesaurus Iuris Executivi Rutgeri Rulant, Icti. Quadripartitus

Untertitel: Quarum Pars Prima exhibet usum verum executivum, mediante Brachio Eccles lastico, Seculari, Regio, Et Militari, Eorumque imploratione. Secunda, exactam praecipuarum Rerum Civilium tractationem ... Tertia, perfectam manuductionem Executioni Rerum Criminalium inservientem. Quarta, Decem Classes Relationum, Actorum ac Votorum Cameralium praedictis materiis accommodatarum ... Atque Ita His Quatuor Partibus, Non Solum Executionis Materia fructuosissima continentur, sed & diversae per totum ius privatum dispersae materiae videlicet ...

Verlag: Author; Weissius

Ort: Francofurti ad Moenum; Francofurti ad Moenum

Jahr: 1624

Kollektion: VD17-Mainstream

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN755514025

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN755514025>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=755514025>

LOG Id: LOG_0033

LOG Titel: Cap. CCXI. - Cap. CCCXX.

LOG Typ: chapter

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

in l. si quis in prin. testamenti. col. fin. ff. de legat. 3. vbi disputat de alia quaestione, de qua supra meminimus, an scilicet reuocans in periurium incidat. Et non incidere arbitratur, cuius opinionem sequitur etiam Abbas in consilio 41. colum. 2. volum. 2. & Bal. in auth. hoc inter liberos, circa medium. C. de testam. & Imola in c. cum contingat, colum. 25. & sequen. extra de iureiuran. qui tenet secundum testamentum valere, licet reuocans in periurium incidat. & Imola in leg. si quis inquilinos. §. si ff. de leg. 1. & Bal. in c. 1. §. item sacramenta col. 4. in tit. de pace iuramen. firman. vbi Alua. col. pen. & Card. Alexand. col. fin. in princ. & iterum ipse Cardin. in dicto c. dilecto, colum. 4. extra de preben. vbi etiam tradit Anchar. col. fin. in fi. & Rot. in decis. 104. in antiquis, & Bal. in l. 1. in repetitio. col. fi. C. de sacrosan. eccles. vbi Cynus. col. fin. inquit Legistas communiter ita tenere. & Bal. in cons. 2. 2. vol. 1. qui etiam ipse asserit testatorem reuocantem in pœnam non incidere. & Paulus Castren. in cons. 122. volum. 1. & ideo innuit Barto. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, in princ. ff. de verb. oblig. & Oldrad. in cons. 106. & Fel. in cap. si diligenti, columna penulti. extra de foro comp. & in c. edoceri, colum. 4. in fine, extra de rescript. & Sal. in l. sancimus, quæst. 7. C. de testamen. & Bart. in d. l. cum duobus, §. idem respondit, ff. pro socio. & Bald. in auth. sacramenta puerum, colum. 3. C. si aduers. vend. & in addit. ad Spec. in tit. de instrum. edit. col. 10. in fin. ver. an testamentum, & innuit Ange. in l. si quis pro eo, in fin. ff. de fideiuss. & Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, col. 2. ff. de verb. oblig. & Imo. in cap. 1. colum. 5. in fi. extra de his, qua sunt à maio. parte. capit. & Fel. in c. cum accessissent colum. 6. extra de consi. & in cap. in presentia, colum. 3. extra de probat. & Dominicus à S. Gemi. in c. discernitis, col. pen. extra de sent. excom. lib. 6. & Corn. in cons. 272. col. fi. vol. 3. in cons. 60. col. 2. vol. 2. & in cons. 102. col. 2. vol. 1. & Abb. in cons. 48. col. 2. vol. 2. & Crotus in l. omnes populi, col. 20. ff. de iustit. & iure, & Ang. in Auth. hoc inter liberos, in fin. C. de testamen. & Ang. Aret. in §. ex eo, col. pe. Instit. quib. mod. testam. infirmen. & Bertran. in cons. 181. col. 2. volu. 2. & in cons. 143. col. 2. vol. 3. & in cons. 290. col. 8. vol. 3. & Castre. in cons. 361. col. 2. volum. 1. & las. in l. si non sortem, §. si centum, col. 2. in fin. & seq. ff. de condict. indeb. & in l. si quis ita, §. ea lege nu. 24. ff. de ver. obl. & in consil. 211. col. 1. vol. 2. & Probus in additione ad 102. Monach. in c. si. de procurato. lib. 6. & Alex. in cons. 18. col. 1. in fi. vol. 2. & Pau. Castre. in cons. 339. colu. 1. vol. 1. & Bal. in cons. 338. volum. 2. & Fulg. in cons. 93. & las. in cons. 22. col. fi. vol. 4. & Gual. caut. 2. de mutatio. testam. & Io. de Silua in tracta. de benefici. in 3. par. q. 27. & gl. prag. sanctio fol. 19. col. 2. & glo. in ca. 1. §. item sacramenta, in gloss. super verbo. super contractibus, ver. quid si iurauit quis, in tit. de pace iur. firm. & Gomes. in §. item si quis postulante, col. 4. Inst. de actio. & Bertran. in cons. 27. in fin. vol. 1. & Paris. in cons. 24. col. 9. vol. 2. & Soc. iun. in cons. 44. col. 4. volu. 2. & Ruin. in cons. 207. col. fi. vol. 1. & in cons. 69. col. 6. vol. 3. & in cons. 109. col. 8. vol. 4.

Contrariam vero conclusionem, quod immo secundum testamentum non subsistat, subdit Gabriel. eodem in loco tenuisse Speculatorem in tit. de instru. edit. in §. compendiose, ver. Quid si quis iurauerit. Hocque idem etiam de iure canonico verum esse tenuit Oldrad. in consilio 127. & Hostiens. in sua summa. in titu. de sepult. ver. an licitum, & versicu. quid si quis eligat. & in capit. 1. colum. primæ, in fin. extra de sepult. & Iacob. Butrig. in authen. sacramenta puerum, colum. 2. in fin. Cod. si aduer. vend. & Anc. in cap. vltimæ

voluntas, 13. quæst. 2. & Crotus in d. l. stipulatio hoc modo concepta, col. 5. in fin. ff. de verb. obligat. & Gual. caut. 6. de sepult.

C A P. CCXI.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

1 Procuratorem non reuocare si quis iureiurando promiserit, si illum reuocet, licet reuocando incidat in periurium, attamen reuocatio subsistit, & an sit absolute verum.

Secundo loco inferitur ex prædictis, † quod si quisquam promiserit non reuocare procuratorem, & cum deinde reuocet, incidat in pœnam periurii: reuocationem tamen ipsam subsistere, vt voluit glo. in c. fin. in verbo, reuocatus, de procura. lib. 6. & tradit Ang. in l. & in perpetuam. ff. de proc. & in l. Stichus, §. vsum fructum, ff. de sol. vbi tradit etiam Imo. idem sequitur, & Rom. in d. l. alia, §. eleganter, col. fi. circ. medium, ff. sol. mat. & in l. 1. §. si stipulanti, col. 7. ff. de de verb. obl. & Fel. in c. si diligenti, col. pen. extra de foro compete. & in c. edoceri, colum. 5. extra de rescript. & Imo. in c. cum contingat, col. 27. extra de iureiur. & Barbat. in rub. extra de reb. eccles. non alien. num. 49. & las. in d. l. duob. §. si. col. 2. ff. de iureiur. & las. in l. si non sortem, §. si centum, col. 3. ff. de condic. indeb. & in l. si mihi & tibi, §. in legatis, col. 3. in 2. lectura, ff. de leg. 1. & in l. si quis ita, §. ea lege, nu. 24. ff. de ver. obl. & in cons. 211. col. 2. vol. 2. & Rebuff. in concor. Franc. fol. 205. & Dom. à S. Gemin. in d. c. si. §. si de proc. lib. 6. & Alex. in cons. 18. col. 1. vol. 2. & Federi. de Senis in cons. 100. in fin. & Soc. in cons. 58. col. fin. vol. 3. & Fel. in c. ex parte decani, col. 3. extra de rescript. & Cassa. super constitutio. Burgun. fol. 191. col. 2. & seq. & Castr. in cons. 122. vol. 1. & Ioan. de Silua in tract. de benefi. in 3. par. q. 27. & gl. prag. sanctio fol. 29. col. 2. & Gomes. in d. §. item si quis postulante, colum. 4. Inst. de actio. & Rot. in decis. 104. in antiquis. & Crotus in l. omnes populi, col. 20. ff. de iust. & iure. & Curt. senior in cons. 69. col. antep. in fin. & sequen. & Ang. in cons. 125. in fin. & Paris. in consilio 8. colum. fin. volum. 4. & Aymon. Crauet. in consilio 191. col. 2. volum. 1.

Ampliat prædictam conclusionem ibidem, n. 10. Ant. Gabr. & inquit non valere consuetudinem, vt quis testamentum reuocare non possit, vel procuratorem, vt dixit Rochus de Curte in c. fi. col. 57. extra de consuet. & Soc. iun. in cons. 44. col. 4. vol. 2. & Rui. in cons. 54. col. 4. & pen. vol. & in cons. 69. col. 6. vol. 3. & in cons. 109. colu. 8. volu. 4. & Boerius in decis. 204. de tali limitatione habetur in d. l. si non sortem, §. si centum, col. 3. ff. de condic. indeb.

C A P. CCXII.

Argumentum est in Summariis.

S Y M M A R I A.

1 Procurator constitutus ad renunciandum in beneficiis alibus non potest reuocari.
2 Actus spiritualis contra iuramentum non tenet.

Secundo limitatur prædicta conclusio: quia procurator † constitutus ad renunciandum cum iuramento beneficialibus reuocari non potest. & ratio

& ratio est, quia in illis non cadit actio ad interesse, ex quo æstimationem non recipiunt, vt dixit *Rota in decision. 104. in antiquis, & Felin. in cap. cum accessissent. colum. 6. extra de constitu. & in c. ex parte decani. colum. 5. eodem tit. & in c. si diligenti. extra de foro compet. & Gomes in d. c. item si quis postulante. col. fin. Instit. de act. & Sarnens. in regula de anna. quest. 40. & est apostilla ad decision. Tholosan. 260. & tradit Deci. in c. cum accessissent. col. 5. extra de const. & Aymon Craue. in con- 170. col. fin.*

Contrariã tamen opinionem tenuit Boerius in decision. 207. vt attestatur eodem in loco, pro qua inquit facere, quod ÷ actus spiritualis contra iuramentum non subsistit, vt inquit Imo. in dicto c. dilecto in prima oppositione, extra de preben. & tradit Archidiacon. in c. si à sede, in fin. de preben. lib. 6. & in cap. duobus, de rescript. lib. 6. & Philip. Franc. in c. fin. colum. penal. de procurat. lib. 6. & Oldra. in consil. 127. & Imola in cap. dilecto, colum. 8. extra de preben. & si dicat contrariam opinionem esse magis communem Imola in dict. l. cum vir. colum. octaua, in fin. ff. de v. s. capio. & rursus idem Imola in capit. cum contingat, colum. 86. extra de de iureiurand. & Roman. in l. duobus, §. final. colum. final. ff. de iureiurand. & annuit Bald. in dict. authen. hoc inter liberos. C. de testamen. & tradit Anton. à Butrio expresse in cap. cum M. Ferrariensis, colum. 2. versicu. secundo præmitto, extra de constitu. & Alexan. in consilio 16. colu. secunda. vers. potest etiam, volum. tertio, & Card. in clem. prima, in 3. question. extra de regula. & inclinatur in hanc partem Archidiacon. in cap. primo, colum. secunda, extra de cleric. non residentibus. & in c. omne, in princip. 22. questio. prima, & Dominic. à Sancto Geminian. in capit. primo, col. quarto, in fin. de rerum permut. libro sexto. & Speculat. in tit. de leg. in paragrapho, nunc tractemus, & §. sed si legatus, & Fulgos. in consilio ducentesimo decimo & Decius in cap. cum accessissent. colum. quinta, extra de constitu. & Ange. in dict. authen. hoc inter liberos, in fin. C. de testamen.

C A P. CCXIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iurans non reuocare vicarium potest illum reuocare, licet incidat in periurium.

1 TERTIO infertur præterea ex prædictis, ÷ quod iureiurando promittens vicarium non reuocare, illum licet incidat in periurium, reuocare potest, vt dixerunt Ioan. And. & Anto. à Burr. in cap. sua, in fin. extra de offic. vicar. vbi tradit etiam Abbas in fine, & Cardina. in septima questio. & Petrus de Ancha. in vltima questio. & Paulus Castren. in consil. 362. colu. secunda. volumine primo, & Ioan. de Silua in tractat. de benef. in vigesima septima questio. in fine, in tertia parte, & Probus in additio. ad Ioann. Monach. in capit. fina. de procurat. in sexto. & Boerius in decisio. 347. & Rebuffus in practic. folio 61. numero 193. cum aliis concordantibus.

C A P. CCXIV.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iurans aliquid non reuocare, an possit reuocare si vt testis requiratur.

PRIMO omittendum etiam non est illud, quod dixit Prosper Carauita super ritibus magnæ curiæ, Ritu. 3. n. 11. dum inquit, ÷ quod si fortasse quis iurauerit aliquid non reuocare, posse tamen reuocare, si vt testis requiratur, vt dixit Innoc. in c. qualiter & quando, in fi. extra de accusat. & tradit Bal. in sua margarita, in ver. testis. col. 9. & Hippol. Marfil. in singul. 424. excipe, quia tanquam testis omni iure tenetur verum dicere, nam tale iuramentum testis intelligitur, nisi iusta causa sit, argumento cap. ad nostram, extra de iureiuran. tum etiam, quia de hoc casu cogitatum fuisse nõ videtur: ac etiam, quia posito, vt de ea cogitatum fuisset, vtique male & iniuste iurasset, & ideo eo non obstante adhuc veritatem vt testis dicere tenetur. Et id ibidem dicit procedere etiam id secreto retinere & non reuelare vel pandere contra rem publicam esset, propterea quod tunc etiam si iurasset, in periurium, & pœnam incideret. & ratio est, quia in eo casu si non reuelaret, esset peccatum, & ideo iuramentum tenderet in dispendium salutis æternæ, quod sane fieri non debet, cap. quemadmodum, extra de iureiuran. vt notabiliter declarat Bald. in l. final. in prima lectura, numero 2. ff. qui satisd. cogit. & Paris de Puteo in tractatu. sindic. in titulo de excessibus consiliario. §. excedunt consiliarii, numero 3. vbi multis aliis eandem comprobatur opinionem.

Secundo limitatur, vt ibidem inquit Carau. nu. 12. quando secreta, quæ tractata fuerunt, illicita essent, propterea q̄ in eo quoq; casu si quis nõ pãdere iurauerit, sed secreto retinere, tale iuramentum de illicitis intelligi non deberet, vt dixit gloss. in c. ego, N. in vers. nulli pandam, extra de iureiuran. & facit illud, quod dicitur in simili de iudice, qui ingressu officii iurat seruare statuta: nam intelligitur de licitis, c. de iureiur. in 6. & tradit gloss. in l. nemo. §. si iussu. ff. de reg. iur. & cap. nerui, 13. dist. & Abb. & Fel. in d. cap. ego, & Roma. in singul. 512. iurat. sed de hoc suo loco infra dicetur.

Præterea Menochius in tract. de arbitrar. iudicat. questio. lib. 2. centur. 4. casu 355. nu. 4. & §. inquit, quod si quis iurauerit secretum non reuelare sibi à socio commissum, præcepto tamen superioris cogi potest, si illud secretum in alterius detrimentum tendit, vel est contra publicam vtilitatem, vt voluerunt Innoc. & Aret. in c. qualiter. il primo, extra de accus. & habetur in q. 240. Cappel. Tholos. vb. late tradit Auffer. & si Soc. senior in consilio 102. volum. quarto, tenuerit, eum cui à fure secretum commissum furti demandatum est, non teneri etiam per literas monitorias & excommunicationem furtum reuelare quod tamen ex supradictis non admittit, & si (vt ipse inquit quatenus pertinet ad ius canonicum) non delint qui velint idem esse in foro contentioso, quod in foro conscientie, & ideo criminis sociu reuelare debere, vt dixit gloss. in l. culpa caret. ff. de regul. iur. vbi tradit Decius num. 11. eam opinionem tueri conetur, & hanc inquit esse communem, & veram Mantua in capit. primo. numero 19. & 20. extra de off. deleg.

Verum, quicquid dicatur, magis communis opinio

pinio est, vt in foro iuris canonici contentioso cō-
sciū reuelare eum non teneatur, & delicto obuiā
ire, vt communem esse opinionem attestatur *las. in*
l. vt vim, nu. 3. ff. de iust. & iure. & alios refert Iulius
Clarus *lib. i. sententia. iur. §. fin. q. 87. vers. dictum est.*
quod scribit Mantua esse cōmunem opin. in oppo-
situm procedere posse in foro canonico, non con-
tentioso, sed ex cōscientia, vt ipse loquitur. Quo ve-
ro ad ius ciuile, recepta est omnium opinio, hunc
criminis consciū ad detegendum non teneri, &
delicto & obuiam ire, & ideo nulla pōna plecti
posse, vt voluit *glo. in d. l. culpa caret. ff. de reg. iur. vbi*
Decius, num. 4. & Cagnol. nu. 10. post Bal. in l. prima, §.
sed in eo. ff. ad Sillan. & in l. morum, §. sed licet. ff. quod
met. causa, & idem in l. vt vim, num. 12. vbi las. nu. 32. &
Decius, num. 33. ff. de iust. & iur. qui alios quā plures
referunt, & Abb. in *cap. primo, num. 7. & ibidem Fely.*
num. 6. & Decius nu. 7. & 8. & Berous, nume. 74. extra
de offi. deleg. & vide pract. Papiens. in titu. de formul. libel.
super petir. restit. in integr. n. 8.

Quoniam supra dictum est, iuramentum impe-
dire, quin quis secretum reuelare possit, licet acces-
serit iuramentum, vbi canque tenderet in præiudi-
cium rei publicæ: ampliatur id, & procedit in cri-
mine læsæ maiestatis, qua si quis scit aliquos con-
tra suum principem conspirasse, eos detegere de-
bet, alioquin punitur, vt habetur *in leg. qui quis. §. id*
quod, Cod. ad legem Iuliam maiest. & tradit Bart. in leg.
prima, §. decisorum. ff. ad Senatusconsult. Sillan. & in l.
vtum, in fine. ff. ad l. Pompeiam de parricid. & Abbas in d.
cap. 1. num. 8. extra de offic. deleg. & itidem Decius nume.
8. & Mantua, nume. 24. & Berous, nume. 62. & rursus
Decius in l. culpa caret, num. 9. ff. de regul. iur. vbi Cagno.
num. 12.

Hanc conclusionem limitat Menochius eodem
in loco, quando talis conscius criminis læsæ mai-
estatis posset ipse per se huiusmodi crimen in dete-
ctum probare: secus vero si non possit, quando qui-
dem in eo casu inquit Doct. non debere detegē-
do se in illud periculum sponte conicere, vt post
Bal. tradit Ang. in *tract. malef. in versic. che hai tradito*
la tua patria, num. 10. & Dec. in d. l. culpa caret, nume. 9.
versi. & hoc sane, vbi alios complures refert & Marf.
in singul. 164. nemo, & in l. vtum, numero. 2. ff. ad legem
Pompeiam, de parricid. & Capic. in decis. 155. num. 10. &
Neuiz. lib. 1. filia nuptia. numero. 70. in fin. & Brunus in
consilio 28. num. 2. & Soc. Iun. in consil. 105. numero 43.
volum. 3. & Natta in consilio. 629. num. 70. in fin. volu.
3. & Ripa lib. 3. cap. 15. de donatio. & grat. reuocan. num.
10. Inquit iuramentum obseruandi laudum non
obligare iurantem, si tali laudo enormiter læsus sit,
l. si libertus. ff. de oper. liber. & notatur in c. Quintauallis,
extra de iureiur. & tradit Bart. in l. si societatem, §. arbi-
trorum. ff. pro socio. Vnde idem Feder. de Senis in *q.*
142. nu. 2. quærit in his terminis, an ille qui iurauit
laudum vel arbitramentum non dicere vel iniquū,
tali iuramento stare debeat? De hac quæstione si nō
acceserit iuramentum, tradit Dynus in *c. sciente, de*
reg. iur. lib. 6. subdit ramen, Speculatorem idem te-
nere, si accedat iuramentum, vt dixit in tit. de arb. §.
fi. col. 4. vers. quid si compromissum, & Hostiens. in d. cap.
Quintauallis. extra de iureiuran. vel inquit ita distin-
guendum esse, videlicet an quis in genere laudum
seruare iurauerit, & iuramentum hoc ciuilititer ten-
net & intelligitur, si iustum & æquum arbitrium sit
& laudum. At vero iurauit arbitramentum vel

laudum iniquum non dicere, & tunc videtur iura-
mento ligari, & inquit hanc conclusionem proba-
ri iurib. quæ deducuntur in quæstione, in qua quæ-
ritur, si testator voluerit executores rationem red-
dere, an teneantur, de qua loquitur Hostien. in *cap.*
tua, extra de testam.

Quærit præterea Federic. de Senis in quæst. 182.
an procedat & vera sit Inn. opinio, vt iuramentum
de non agendo, vel petendo, litis contestationem
impediat ob id, quod in *c. 1. de litis contest. in 6. habe-*
tur, exceptionem transactæ rei iudicatæ ac finitæ li-
tis contestationem impedire. & inquit verius dictū
Innoce. existimare eo in loco, dum inquit, verbum
illud finitum, verbo transactum, vel iudicatum, nihil
addere, sed multiplicatis verbis, idem repetere. Ve-
rum hac de re Griffoldus ab ibi Federico dixit illa
verba posita in c. 1. de lit. contestat. in 6. sumi ex l. 1. ff. ad
Tertullia. ibi, quod ait senatus, qua iudicata, transacta,
finitave sunt, rata maneant, ita intelligendum esse, vt
iudicata debeamus ab eo accipere, cui iudicandi ius
fuerit transacta scilicet bona fide, vt valeat transactio
finita vel consensu vel longo silentio sopita, & ideo
inquit Griffoldus illa verba finita, intelligere iure-
iurando delato à parte parti finita esse, quando ca-
pit speciem transactionis, nam maximum est reme-
dium litium dirimendarum: vt l. 1. & 2. ff. de iureiur.
nō autem silentio, hoc est præscriptione, propter-
ea quod eam litis ingressum non impedire arbitra-
tur. Hanc conclusionem, quod iuramentum aliquid
obseruandi & nō reuocandi quis sibi legem impo-
nere non dicatur, ita vt ab ea pro libito suæ volun-
tatis recedere non possit, inquit Socin. Iun. in consil.
44. num. 24. & 25. vol. 2. per tex. in d. l. si quis in princ. te-
stamenti. ff. de leg. 3. Vbi inferunt Doct. quod si quis
condito testamento iurauerit, illud non reuocare,
non propterea impeditur, vt ibidem latius per eū,
& quod reuocans periurus non efficiatur, tradit
Mainer. in l. quandiu, num. 138. ff. de reg. iur. & in l. no-
mo potest, nu. 93.

Item illud iuramentum de non reuocando ad
illicita non iurandi tradit Carauita super ritib. ma-
gnæ curiæ, nu. 12. ritu. 3. fol. 13. & ideo iurantem non
denunciare malefactorem, nō teneri, dixit Tho.
Grammar. in *consil. 23. num. 12. fol. 15. Roman. in consilio*
316. numero 5.

CAP. CCXV.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

¶ Iurans non alienare, si alienet, tenet alienatio, &
subsistit.

¶ Infertur etiam ex prædictis, ¶ quod si quis iam
ipromiserit & iureiurando non alienare confir-
mauerit, & deinde alienet, talis alienationem, non
obstante iuramento subsistere, vt notauit Innoce.
in capitu. dilecto, columna secunda, extra de prob. & Ab-
ba. in capitu. intellecto, colum. secunda, extra de iureiur-
rando & Corn. in consilio 272. colum. final. volum. 3. &
idem voluit Hostiens. in d. capitu. intellecto, colum. quarta,
& Ioan. And. colum. 2. & Petr. de Ancha. colum. final. &
Imol. col. 8. & Card. colum. 3. & sequen. & Alber. de Ro-
sate in l. sa lege, colum. fin. Cod. de condit. ob caus. & las.
in l. si

in l. si quis ita. §. ea lege, colum. 5. ff. de verborum obligat. & Imol. in cap. cum contingat, colum. 87. extra de iureiuran. & Fel. in c. si diligenti, colum. penult. extra de foro compet. & Paul. Castrens. in consilio 339. colum. 1. volum. 1. & Ioan. Crot. in l. si filius familias, §. diuisi, colum. 31. ff. de leg. 1. & Ioan. Anton. Rub. Alexandri. in consilio 146. colum. 2. & Cassane. in cons. 55. colum. 8. & super consuet. Burgun. fol. 377. colum. 2. & Ferrat. caute. 84. & Ioan. de Selua in tract. de benefi. col. 3. fol. 124. & Phil. Franc. in c. licet mulieres, colum. 2. de iureiurando. lib. 6. & Rota in decis. 104. in antiquis, & Oldra. in consil. 127. & Abbas in consilio 41. colum. 1. volum. 2. & Ruin. in consil. 207. colum. 2. in fin. volum. 1. & Alberic. de Rosate iterum in athen. sacramenta puberum, colum. 4. ver. quid si canonici C. si aduer. vend. & Thom. Gramm. in consil. ciuili 31. colum. 2. & 3.

Contrariam tamen opinionem tenuit Aret. in l. si quis ita §. ea lege, col. ff. de ver. oblig. & Gomes. Inst. de actio. col. 3. in fi. & §. seq. incipiente, item si quis postulante, eod. tit. instit. de actioni.

C A P. CCXVI.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

- 1 Iuretur si fortasse aliquem in canonicum non recipere, nisi numerus deficiat: si deinde alium recipiat, subsistit receptio, & si recipiens in periurium incidat.

¶ Quinto loco, vltra præmissa infertur, quod si fortasse quispiam iuramento promiserit neminem vltius in canonicum recipere, nisi numerus deficiat: si deinde quempiam receperit, receptionem subsistere, & si recipiens in periurium incidat, vt dixit Innoc. in cap. dilecto, in secunda opi. & Io. And. & Anto. à Burr. col. 2. & Card. col. 3. & sequen. lib. 6. & duabus sequentibus oppositio. & ibidem Petr. de Anch. in vlt. quest. extra de praben. & Ioan. And. in addit. ad Specul. in tit. de leg. §. nunc tractemus, ver. quid si legatus & Pau. de Elea. in clem. 1. de regula. & Pet. de Anc. in c. si à sede, in fin. de praben. in 6. & Abb. in c. cum accessissent, colum. 2. extra de rescript. vbi etiam Fel. col. 5. & Anto. à Bur. in c. 1. col. 6. extra de his, qua sunt à maiori parte cap. & Domin. à sancto Gemin. in c. 1. col. 4. in fin. & seq. de rer. permuta. lib. 6. & Ias. in l. si quis ita, §. ea lege, ver. quinto fallit, extra de iureiuran. & rursus Cassane. super constit. Burgun. fol. 191. col. 3. & tradit gloss. pragma. sanctio fol. 24. col. 1. & Ioan. de Selua in tractat. de benefi. in 3. par. quest. 27. & Alber. de Rosa. in auth. sacramenta puberum, col. 4. vers. quid si canonici. C. si aduer. vend. Cōprobat Ant. Gabri. hanc conclusionem in loco supra relato, ex eo, quod communiter dicitur, quod actus tam temporalis, quam spiritualis, vt supra etiam dicebamus, contra iuramentum subsistit. Hæc præterea opinionem inquit Gabriel. tenere Innocen. in c. dilecto. in 2. oppositio. extra de praben. & ibidem tradit Cardin. in 6. & seq. oppositio. & Abb. col. 3. qui dicit communiter tenere, non fieri differentiam inter actum temporalem & spiritualem, & idem dixit Fel. in c. cum accessissent. colum. 8. extra de constit. & Butri. idem dicit in c. 1. col. 4. extra de his, qua sunt à maiori parte, c. & idem voluit Feder. de Senis in consil. 100. in fin. & Alber. inc. de illis, extra de sponsal. & in c. sicut, col.

1. eo. tit. & Domin. à Sancto Gem. in c. si. col. 2. de prob. lib. 6. & Ias. in l. si quis ita, §. ea lege. col. 5. ff. de verb. oblig. & Præposit. in c. sicut, col. 1. extra de spons. & Boerius in decisio. 207. & Grammar. in cons. ciuili. 32. col. 2. & gl. prag. sanctio fol. 29. col. 1. & seq. & Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 3. par. quest. 27. Et hæc destruere opinionem Rotæ, de qua dictum est in 1. limitatione, & tradit Gabriel. eodem in loco, nu. 17. in fi.

Contra tamen prædictam conclusionem subdit ibidem Gabriel. facere omnia ea, quæ deduximus in 2. limitatione illius conclusionis, quod procuratoris renunciatio fieri possit, non obstante cōuentione non reuocandi iurata.

C A P. CCXVII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

- 1 Iurans non contrahere cum aliqua muliere, si cum aliqua matrimonium contrahat, subsistit tale matrimonium, iureiurando non obstante.

¶ Sexto infertur etiam ex prædictis, vt refert Ant. Gabriel. eodem in loco, nu. 18. † quod si fortasse quispiam iurauerit non contrahere cum aliqua muliere, si deinde accidat, vt cum aliqua matrimonium contrahat, illud matrimonium cum ea contractum subsistere, & si ille qui iurauit, in poenam periurii incidat, vt dixit Bart. in l. omnes populi, num. 32. ff. de iust. & iur. & tenuit Calde. & voluit Præposit. in c. sicut, col. 1. extra de sponsal. Verum quia matrimonium contra iuratam conuentionem subsistit, vt est tex. & ibi notant Doct. in d. c. sicut, extra de sponsal. & tradit Imola late in d. c. cum contingat, col. 86. & sequen. extra de iureiuran.

C A P. CCXVIII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

- 1 Iurans non reuocare statuta, si deinde reuocet, illa reuocatio subsistit.

¶ Septimo etiam infertur, vt inquit Anto. Gabrie. eodem in loco, num. 20. quod si quis fortasse iurauerit † statuta non reuocare, & deinde reuocet, reuocationem illam valere, vt inquit But. in cap. 1. colum. octaua, extra de his, qua sunt à maiori parte, ea. & in d. cap. licet incontinenti deinde dubitet sed ibidem idem latius & clarius tenes Imola 7. in fin. & tradit Corn. in consil. 102. colum. 1. in fi. volum. 1. Contrarium autem prædictis non obstantibus, tenuit Bald. in l. clara. C. de fideiussor.

C A P. CCXIX.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

- 1 Statutum simpliciter iuratum, an possit reuocari.

SI vero ¶ extet statutum simpliciter iuratum, an reuocari possit per aliud statutum, fuit aliquando dubitatum. In hac dubitatione dixit Bart. in d. l. omnes populi, num. 32. ff. de iustit. & iur. & las. in l. si quis ita, §. ea lege, ff. de verb. oblig. & Alber. in 1. parte. statuto, q. 16. & Ancha. in c. 1. extra de constit. colu. 4. & seq. & Abbas in c. cum ad monasterium, col. 2. extra de statu mona. & Domin. à Sancto Geminiano in c. in his. 11. distinct. quibus in locis Doctor. distinguunt hunc in modum. Aut statutum quo præcedens tollitur, prouenit superioris auctoritate: & tunc primum non tollatur, propterea quod præsumendum non sit superioris auctorem esse velle: Aut vero superioris auctoritas non requiritur, & tunc primum reuocari possit, & si reuocantes in periculum incidant.

C A P. CCXX.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iurauerit si fortasse quispiam non diuidere, subsistit diuisio, quæ subsequitur, non obstante iuramento.

Octauo loco infertur ex prædictis, vt inquit Anton. Gabriel. eodem in loco, nu. 20. ¶ quod si fortasse quispiam iurauerit non diuidere, si deinde diuisio subsequatur, diuisionem si qua deinde subsequatur, iuramento non obstante subsistere vt voluit Alex. in consi. 18. col. 1. vol. 2. & Felyn. in d. cap. edoceri, colu. 5. in fin. vers. limitat in ista, extra de rescript. & Curt. Senior in consi. 69. col. antepenul. in fin. & Ruin. in consi. 54. colu. 3. vol. 2. & in consi. 69. colu. 7. vol. 3. & Tiraquel. in tractat. de iure primogenit. q. 78. Et si contrarium tenuerint Corne. in consil. 13. vol. 4. & las. in l. si non sortem, §. si centum, colu. 2. ff. de condit. in deb. & Gomes in §. quadam, col. 5. Institut. de actio. & 10. Lopez in rub. de donat. inter virum & uxorem, fol. 51. in §. limita. 6. num. 4.

C A P. CCXXI.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iurans soluere legata, ea tamen non obstante tali iuramento, reuocare potest.

Nono vltra prædicta ex supra deductis infertur ¶ si fortasse quispiam promittat & iuret legata soluere, posse tamen legata prædicta reuocare & promittentem tali obligatione non teneri, vt inquit Boerius in decis. 204. num. 17.

C A P. CCXXII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iurans non facere, si postea faciat, licet incidat in periculum, quando actus facti subsistant.

Sunt etiam alii nonnulli casus, ¶ in quibus iurans non facere si deinde faciat, licet incidat in periculum, actus tamē nō subsistit, de quib. loquitur Fel. in d. c. edoceri, col. 5. extra de rescript. & in cap. si diligenti, col. pe. extra de foro competen.

C A P. CCXXIII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Deierat. & iuramento contrauenire non permittitur quando est alter ius quæsitum.

Limitatur prædicta conclusio, ¶ quando alteri est ius quæsitum vel quærendum, quia tunc quispiam ad deierandum admitti non debet, ne alteri ius quæsitum auferat, vt dixit Bertran. in consi. 203. col. fin. vol. 3. & Gramma. in consi. ciui. 31. num. 15. & consi. 32. in princip.

Secundo limitatur, quia actus contra iuramentum gestus non subsistit in quolibet actu, qui superioris vel hominis ministerium requirit, vt dixit Aymon Crauer. in consi. 170. in fi. vol. 1. & Gramma. in consi. ciuil. 30. num. 14.

C A P. CCXXIV.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Vendat si fortasse quispiam domum vel prædium alicui cum pacto, quod dictam domum vel prædium alienet, talis alienatio ipso iure vel facto sit nulla & nullius roboris vel momenti, & quod in casu talis alienationis domus vel prædium reuertantur ad venditorem: Quæritur, an stante huiusmodi pacto secunda illa alienatio subsistat, etiam quod sit iuramento vallatum.

Prædictis quoque addere non inconuenit illud, quod dixit Roland. à Valle in consilio 62. num. 1. cum seque. vol. 2. dum infert ad quæstionem illam, quando ¶ fortasse quispiam vendit domum vel prædium alicui cum illo pacto & conditione, quod si dictam domum vel prædium alienaret talis alienatio ipso iure vel facto sit nulla nulliusque roboris vel momenti & quod ipsa domus vel prædium ipso iure vel facto ad venditorem reuertantur. Verum cum extante huiusmodi pacto & couentione accideret, vt emptor ipsam domum vel prædium alteri vendiderit, & alienauerit cum constituto, & aliis clausulis in venditione apponi solitis & consuetis, recepto conuentione pretio: quæsitum fuit an stante tali pacto illa secunda alienatio subsistat, impediaturve dominii translatio.

Quæ quidem conclusio, ex quo communiter ve impediatur dominii translatio, recepta est & approbata illa Doctorum sententia, vt pactum de nō alienando dominii translationem non impediatur, l. ea lege, vbi glo. & Doct. Cod. de condit. ob. caus. & l. si ita quis, §. ea lege, vbi pariter communiter tenent Doct. ff. de verb. obligat. & Canonista in c. Rainaldus, extra de testamen. & Doct. in l. filiusfam. §. Diui. ff. de leg. 1. Vbi tradit Opi-

inquunt Guiliel. Bart. Bal. & alii, in *l. nemo ff. de pact.* quia pacto quis ne rem suam alienet, & in alium transferat, adstringi non potest: tum etiam, quia pactum solo pacto nititur: alienatio vero traditione & pacto, qui quidem actus perfectior est, & ideo est etiam maioris auctoritatis, ut inquit Bal. in *d. l. ea lege. col. 2.* quem sequitur Curt. senior in *confi. 12. additio. col. 2.* & idem dixerunt Ias. in *confilio 211. col. 2. in princip. volum. 2.* & Ruin. in *confilio 180. colum. penulti. vol. 1.* & in *confi. 109. num. 5. volum. 4.* & in *confilio 212. col. 3. eodem. volum.*

C A P. CCXV.

A R G V M E N T V M.

Alienatio contra iuramentum facta, an dominium transferat.

S V M M A R I A.

- 1 Iurans non vendere domum talis familiae, & deinde alienet & tradat valet talis alienatio, & si vendens in periurium incidat.
- 2 Iuret si mulier non alienare fundum dotalem, si deinde cum iuramento alienet, an talis alienatio subsistat.
- 3 Iuramentum habet vim iudicii.
- 4 Domini translationem impedit hypotheca specialis, non generalis interueniens in pacto de non alienando.
- 5 Succesor colono stare, an teneatur.
- 6 Specialis hypotheca magis impeditur, quam generalis.

Nunc autem propius ad materiam nostram accedendo in simplici pacto, si quaeratur, quid si tali pacto iuramentum accesserit, dicendum sit. Et concludunt Docto. non minus tali pacto domini translationem impediti, ut dixit Imo. in *c. cum contingat. colum. 25. extra de iureiur.* dum inquit, quod si quis iurauerit alicui domum aliquam non vendere, qui cuiusdam familiae sit, & alienet, & tradat, sublitere talem alienationem, licet vendens incidat in periurium, & Imo. sequuntur Doct. communiter in *d. §. diui. & Arer. & Ias. in d. §. ea lege, & rursus Ias. in confilio 211. col. 6.* De hoc tradit Thom. Gram. in *confilio 7. num. 5. & 6.* vbi concludit, quod si sit promissum & iuratum, nemini alteri vendere? si deinde vendat & tradat, tali iuramento non obstante emptorem secundum rem venditam consequi, per ea quae diximus. & praesertim quia iuramentum impediendi domini translationem vim non habet, ut dixit Bald. in *d. confi. 506. in tres Marchiones. volum. 5.* vbi subdit, ad translationem domini in solam voluntatem sufficere domini tradentis: & ideo dici solet aliud esse vendere, aliud promissionem vendendi. *l. in bona fidei, iuxta vnam lecturam ff. de eo, quod certo loco, & notat gl. in cap. penult. in gloss. fina. de elect. lib. 6. & Bar. in l. si pupillus ff. ad l. Falcid. & Alexand. in confilio 73 volum. 2. & in confilio 76. colum. 3. volum. 5.* Nec praedictis obstare debet illud, quod dixit gloss. in *d. cap. licet mulieres, de iureiur. lib. 6.* quae vult, quod si mulier iurauerit non alienare fundum dotalem & deinde cum iuramento alienet, alienationem ipsam non subsistere, ut vi pacti praecedentis iure-

iurando firmati: nam ad hoc responderetur, ideo pactum de non alienando fundum dotalem non valere, quia habet concursum iuris communis, cum fundus dotalis de iure communi alienari non possit. *l. 1. §. & cum lex Iulia. C. de rei vxo. actio.* & ideo mirum non esse, quod alienatio non subsistat. *§. sanctissimas, in Auth. de alien. & emphyt. & ita illam gloss. intelligit Alex. in confilio 16. colum. 2. volum. 3. & Fely. in c. cum. M. Ferrariensis. col. pen. in fin. & ibidem Dec. colum. 7. extra de constit. & Ias. in d. l. duobus. §. fin. col. pen. vers. tenendo tamen gl. ff. de iureiur. subdit praeterea etiam ibidem Roland. à Valle non obstare, & quod iuramentum vim iudicii habeat. *l. qui iurasse, in fi. 3 ff. de iureiur. ut supra late ostendimus.* Vnde sicut pactum in iudicio factum de non alienando alienationem impedit, ita & ipsum iuramentum impedire debet propterea quod responderetur, ut dixit Bal. in *l. fin. C. de pact. int. empt. & vend.* illud procedere, si pactum in iudicio de non alienando initum sit, & iudex auctoritatem suam interponat, decernendo irritum & inane quicquid contrafactum fuerit, nam tunc impeditur alienatio: alioquin nequaquam. & Bald. sequitur Opizonus in *d. §. Diui. num. 155. versic. limitatur etiam septimo, & Crot. n. 91. & Loaz nu. 163. cum sequen.**

Ratio autem est, quia cum iudex huic pacto de non alienando, suam interposuerit auctoritatem, censetur ipsemet prohibuisse, argumen. *l. 1. §. omnia C. de veteri iure enuclea.* & ideo dicimus talem prohibitionem domini alienationem, impedire domini translationem, *l. si sciens. ff. de contrahen. emptio.* Subdit praeterea eadem ratione dicendum esse non obstare, quod vbi hypotheca iuramentum intertulerit in pacto de non alienando, domini translatio impediatur, ut voluit Corne. in *confi. 321. colum. 2. volum. 4. & Pau. Castren. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. oblig. & Crot. in d. §. Diui. nu. 96.*

Quia ad hoc responderetur: huiusmodi conclusionem tunc procedere, quando iuramentum cum pacto de non alienando specialis hypotheca concurrat, non autem generalis, propterea quod ea non sufficit, *l. si creditor, §. fin. secundum vnam lecturam. ff. de distract. pigno. vbi tradit Bar.* Vnde per illum text. dicit Alex. in *l. si filio familias. §. si vir in quinquennium. col. 4. vers. ex quorum, ff. sol. mat.* quod licet succesor colono stare non teneatur, etiam si colonus hypothecam in re conducta habeat, attamen si in contractu locationis non alienare promiserit fundum in praedictum creditorum, & pro his omnibus obliget bona sua, & specialiter illum fundum, vi conventionis non posse villo modo talem fundum alienare in praedictum conductoris: secus, si generaliter omnia bona obliget, quod quidem notandum esse arbitratur. Ratio autem est, ut inquit Imo. in *d. §. ea lege,* quia cum *d. l. si creditor. exorbitet ad §. si ea lege,* merito ad generalem hypothecam extendi non debet, ut voluit etiam Are. & sequitur Ias. in *dict. §. ea lege.* Nam iuramentum specialis hypotheca magis impedit quam generalis. *l. cum gl. in verbo. pignus, & ibi Bald. C. de necessa. seru. hered. instit. & gloss. notabilis in §. nos igitur, in ver. tradere, in fin. in auth. de non alien.* quam sequitur Negusant. in *tract. de pign. & hypothec. col. 4. vol. 4. ver. sexta differetia,* vbi habetur specialem hypothecam plus afficere rem quam generalis, & per eam plus iuris constitui creditori quam per generalem, ut volue-

voluerunt Bart. Bal. & Roman. in leg. qui absent. §. si quis possessionem. ff. de acqui. poss. & Claud. Seifel. vbi inquit hanc esse communem opinionem, & Guido Papæ in decis. 569. & las. in l. quoties. colum. 7. vers. vndecimo. C. de rei vendic. & Opi. in d. §. Diui. num. 151. & Ruin. in consil. 180. col. fina. vol. 1. & in consil. 112. col. 1. & in volum. 4. & in consil. 109. num. 25. eodem volum. vbi refert hanc communem opinionem, & inquit ab ea recedendum non esse, & iterum tradit Ruin. in consil. 214. num. 7. volum. 1. & Corn. in consil. 111. col. 2. volum. 3. & Goz. ad. in consil. 100. colum. penul. in fin. & hanc conclusionem vti receptiorem refert & sequitur las. in d. consil. 211. col. 6. vers. item in ista, & Negusant. in d. tract. de pigno. & hypothec. car. 3. nume. 5. & Fernan. Loaz. in d. §. diui. num. 170. & Natta in consilio 474. num. 12.

Hæc tamen conclusio limitatur in pacto illo alienationis prohibitio, & naturam resolutionem cōtractus habente ac traditionis, vtputa si promittatur venditori domum vel fundum non alienare, & quatenus contingeret ab eo alienari, alienationem ipso iure & facto nullam esse, nulliusve roboris vel momenti: & prædicta domus vel fundus ita repugnante prohibitione venditus ipso iure & facto ad ipsum vendentem reuertantur. Hanc limitationem primum firmat Sal. in d. l. ea lege, in 2. & vltim. opposit. C. de condic. ob caus. ac etiam comprobatur ex iis, quæ notat Castren. in l. i. in fin. ff. de donatio. & in l. qui absent. §. 1. ff. de acquiren. posses. & in l. si hominem. ff. de vsucap. & in d. §. ea lege. vbi inquit, quod si fiat venditio, & dicatur vt pro non facta habeatur, in casu in obseruantia huiusmodi pactum resolutionem vim pacti commissoriae habere. l. commissoria C. de pact. inter empt. & vend. in quo dominium ipso iure retro transfertur. Præterea hanc conclusionem sequuti sunt las. in d. §. Diui. in 1. lectura. col. 14. vers. quarto & vltimo, & in secunda lect. col. 19. in prin. vers. Tertio fallit, & Opi. ibidem. num. centesimo quinquagesimo quarto, & Crot. ibid. numero 100. & Loaz. num. 172. Vbi inquit, hanc esse communem opinionem, ob id quod huiusmodi pactum resolutionem vim pacti legis commissoriae, in quo (vt dictum fuit) dominium ipso iure retro transfertur absque vlla traditione. d. l. commissoriae, & Guido Papæ in decisio. 469. & las. & alij communiter in d. §. ea lege. & rursum las. in d. consil. 211. num. 2. volum. 2. & Ruin. in eodem casu tradit las. in consil. 212. colum. fin. volum. 4. & iterum las. in consil. 128. col. 2. volu. 4. & Paris. in consil. 69. nu. 143. & Doct. in d. l. qui absent. Præterea hanc eandem conclusionem sequitur Aymon Crauet. in consil. 201. num. 3. volum. 2. qui inquit las. in d. consil. 211. & sequen. volum. 2. & in consil. 128. vol. 4. latissime hanc materiam pertractare videlicet vbicunque in contractu pactum hoc ipso iure resolutionem appositum est, videlicet vt in casu alienationis bona ad ipsum pacifcentem reuertantur: nam tunc inquit domini translationem impediri: & inquit esse magis communem opinionem contra Alexan. ac etiam de Alex. auctoritate curandum non esse, cum fuerit sibi contrarius: nam contrarium tenuit in l. qui absent. §. 1. ff. de acqui. poss. & idem tenet Ripa post Bar. in d. l. filius familias. §. Diui. in fin. vers. tertio fallit. ff. de lega. 1. eandem quoque conclusionem sequutus est Alexan. in consil. 166.

Hanc tamen conclusionem contra Alexan. tenuit Corne. in consil. 90. volum. 4. & Boerius in quest.

182. & pluribus sequen. & refert idem Aymon plures Doctores sibi contrarios. Hanc præterea conclusionem sequitur Tiraquel. in tract. de vtroque retract. in tit. de retract. conuentio. §. 1. gloss. 7. nume. 14. cum seq. & Boerius, questio. 351. num. 6. & Didac. libr. 6. varia. resolut. c. 8. num. 3. vers. ceterum, & Neuila. in consil. 88. num. 8. vers. principaliter, & Menochius in consil. sexagesimo tertio, numero decimo quarto, & Castren. & alij in leg. qui absent. §. si possessione, §. si quis possessionem, numero tertio, ff. de acquiren. posses. vbi Alexand. numero septimo. & Bald. in l. ea lege. Cod. de condic. ob caus.

Contrariam vero opinionem quam plures sequuti sunt, videlicet dominium retro non transferri, & sic hanc limitationem impugnare videntur. mouentur autem ea ratione, quod id in pacto legis commissoriae & adiectionis in diem speciale sit, vt in eis scilicet dominium retro transferatur eueniente conditione, vbicunque huiusmodi pacta in continenti & verbis directis quæ contractus resolutionem continent, apposita reperiuntur. At secus in alijs contractibus, vt dixerunt Bart. & Ange. in l. i. in fin. ff. de donatio. & Bal. in l. 2. in 2. notabili. Cod. commu. de legat. & tradit Dec. in consilio 300. colum. 2. & Cuman. in l. i. vbi dicit hanc esse communem opinionem. ff. de donat. & Crot. in d. §. Diui. nume. 100. & Curt. in l. traditionibus. C. de pac. Ratio autem est, quia hæc duo pacta ipso iure contractum resoluunt: quo resoluta prima traditio sine causa remanet apud emptorem: & ideo dominium retro transferri ipso iure in venditorem mitum non est, argumento, l. de ferre. §. fin. ff. de iure fisci. Hæc præterea conclusio probatur tex. in l. penul. C. de edil. edicto. Vbi venditum fuit prædium sub illa conditione, vt si displicuisset, inemptum esset. & hoc non obstante dixit ibi iureconsultus, quod si displiceat, agitur actione redhibitoria ad contractum ipsum resoluendum. Hoc idem tenuit & sequitur Ang. in d. l. si hominem, ff. de vsucap. per illum tex. vbi fuit factum pactum verbis directis ad resoluendum contractum ipso iure, & tamen retro non transfertur dominium ipso iure eueniente conditione dicti pacti resolutionem contractus. Accedat etiam illud, quod dixit Bart. in l. & ideo. in prin. ff. de condic. furt. & in l. in summa, in prin. ff. de condic. in debiti. & in l. maior. C. de dolo. vbi resolutio contractus dicitur eiusdem naturæ esse, cuius est ipse contractus. Vnde sicut quando ex solo contractu sine traditione dominium transfertur, pariter etiam tali resolutio contractus dominium sine traditione retro transfertur, vt est gloss. in ver. remanentibus, in l. fin. vbi tradit Bart. & sequuntur alij, C. de legat. & ideo dixerunt Bal. & Imola in l. petro, §. fratre. ff. de legat. 2. quod in contractibus, quando essemus in casu, in quo dominium ex solo titulo transferretur, vt haberetur in l. fin. C. de sacrosanct. eccles. tunc prohibitionem de non alienando, domini translationem impedire, prout accidit in vltima voluntate. Ergo eodem modo dicendum esse, quod vbi ex titulo, & traditione simul iunctis dominium transfertur, & si deinde titulus annulletur, vel rescindatur contractus, non tamen retro dominium sine traditione transferri, vt voluit glo. notabilis in l. i. in glo. fin. C. de inoff. testamen. vbi tradit etiam Bal. in fi.

Ex prædictis sane in controuersiam reducitur conclusio supra pro limitatione formata, & præfertim,

ferim, quia talis declaratio procedit etiã interueniente iuramento. Vnde redeundo ad limitationes præcedentis regulæ, certũ erit in hoc casu iuramentum ultra ius cõmune nihil operari: quandoquidẽ domini translationẽ non inducit, & ex consequẽti quin non obstante iuramento alienatio subsistat, prout infra latius cõfirmabitur. Illud tamen hac in re animaduertendum est, q̃ quando illa verba directa ac p̃cisa domini translationẽ impedirent, & ideo alienatio inde subsecuta non teneret, iuramento non accedente id in eo casu, tunc locum habere rem in esse perfecto non ponerent, at secus si in esse perfecto ponant: quãdoquidem si talia verba re ponant in actu perfecto post ipsam alienationem ac domini translationem in illius emptoris præiudicium, talis retrotractio fieri non potest, *l. si Stichus seruus. ff. de manu testam. & ideo dixit Sal. in d. l. ea lege, in 2. & vlt. oppositione. C. de condic. ob cau.* quod vbi conuentio de non alienando concepta est per tempus infinitum, vtputa quia fortasse dictum sit, si tale alienare contingat, res sit pro non data vel alienata. Rõ autem est, quia illud tempus infinitum alienare, rem ponit in fieri, nõ autem in esse perfecto. Vnde ex quo resolutio ante actum cõpletum fit, merito ipso iure domini translatio impeditur, & ideo in eo casu limitatio & conclusio de verbis præcis locũ habere potest: & sic ex quo ante perfectum actum, hoc est, dum vult alienare, illud pactum eo modo conceptum domini translationem in emptorem impedit, merito fieri id potest & dominium in venditorem retrahitur, qui eo modo conuenit. Si vero tale pactum ad actũ iam perfectum dirigatur, vtique illa verba quicquam operari & inducere non possunt: quandoquidem cũ tale pactum dominium iã translatum in emptorem re periat, illud ab eo abdicare non potest, nec auferre. Põr præterea exemplũ poni, vt alias habui in factõ in cã D. Ioannis de Vgolinis, quando s. pactum hoc per verbum gerundii, conceptum esset, vtputa cõtraueniendo. nã in eo casu venditionem non subsistere dicendum est, nec tenere vlla ratione vel pacto, & rõ est, quia gerundiũ illud ratione vel pacto, & rõ est, quia gerundiũ illud exponitur, si contrafecerit, & iõ conditionem includit, vt notat glo. & sequitur Bar. per illũ tex. *in l. si ex part. ff. de acq. hered. dũ inquit, q̃ gerundiũ si respiciat verbũ vel participium futuri temporis, conditionem inducere, id quod tenuit rursus idem Bar. in l. 1. q. pe. nu. 36. ff. de condi. & demon. & sequitur Rui. in cons. 170. viso testamento. col. 2. nu. 2. & col. 3. nu. 6. vol. 3.* & ideo exponẽdo si cõtrafecerit, vt actus perfectus denotetur necesse est, & ex consequẽti pactum illud perfectum alienationem denotare, & ideo deinde nullo modo in tertii præiudicium fieri potest, cui est ius quæsitum huiusmodi retrotractio fieri potest. Nec satis est pactum resolutum esse in contractu vel iuxta cõtractum appositum, quia cum fuerit collatum in tempus quo pretium iam solutũ est, & sequuta traditio, pactum ab initio factum non videtur, sed deinde subsequuto facto, argumento tex. *in l. quod spõse. cum concordantib. ibi à gl. relatis. C. de donã. ante nup.* Præterea Guido Papæ in quæst. 269. ponendo formulas ad hoc vt retrotractio fieri possit, inquit hũc in modum, & in primis inquit operari vt res remaneat obligata & hypothecata: & hunc inquit verũ esse modum, de quo tradit Dynus *in l. qui absenti. §.*

1. ff. de acqu. posses. Alium autem esse modum, de quo loquitur Odofred. & refert Cy. *in l. fin. C. de rebus alien. non alie.* scilicet in tali pacto ponantur hæc verba, *Promittis non alienare, & si contingat te ad vllum alienationis actum deuenire, tunc res ipsa ad venditorem reuertatur,* & in eo casu emptorem constitui emptoris nomine possidere. stantibus enim huiusmodi verbis, quamprimum emptor incipit alienare, dominium in venditorem reuertitur, prout dixit Cynus post Odofredum *in loco supra deducto.* & idem dixit Barto. *in d. l. filius familias. §. Diui. ff. de leg. 1.* Nec refert quod Barto. ibidem dicat exprimendum necessario non esse aliquem deuentionis ad alienationem actum exprimere, &c. immo sufficiat dicere, si alienaueris, propterea quod tunc eo alienare incipiente, dominium ad venditorem reuertitur, vt est casus notabilis, vt inquit Barto. *in l. cum fidei heredis, cum l. sequen. ff. de fidei commiss. libert. & sic vt supra diximus.* ideo dominium in vendentem reuertatur quia actus perfectus non est. Vnde subdit Bart. redeundo ad casum nostrum, cum præsupponitur dictum fuisse, *si alienauerit,* secus esse, propterea quod in tempus perfectæ alienationis confertur, *d. l. si Stichus seruus. ff. de manu testam.* Rursus idem dicendum videtur, si alienet: nam tunc res reuertitur ad emptorem. Ratio autem est, quia in eo casu alienatio non impeditur, cum tunc conditio purificata & perfecta videatur, & dominium iam in alium translatum: & ideo mirum non est, quod ad venditorem redire possit, & ita declarat Jacob. Butriga. *in d. l. ea lege, de qua supra multa diximus,* & latius hæc conclusionem profequitur Guido Papæ in quæst. 569. & in summa concluditur, quod vbi cunq; actus & verba in illud tempus conferuntur, in quo actus iam perfectus est, id est ipsa venditio, & dominium in emptorem translatum, illa verba nihil in præiudicium & damnum emptoris. Quod autem venditio subsistat & dominium non reuertatur in eum, qui huiusmodi pactum apposuit, vt dicunt omnes in d. §. Diui, & ideo diligenter animaduertendum est, quomodo verba talis pacti concipiantur. Nonnulli præterea voluerunt illa alia verba, *ex nunc,* alioquin ad rem appositi pacti retrotractio fieri non possit & diuisionis in casu Bar. vt ipse inquit, & sequitur Doct. *in l. huiusmodi, la 2. & in l. si ita stipulatus fuero, §. Titius. ff. de verb. obligat. & in l. 1. C. de codic. & in cle. 1. de concessio. praben. & Alex. in consil. 83. visa facti narratione, col. 3. ver. confirmatur hoc, volum. 2.* in quibus locis inquit Doctõ. illam clausulam, *ex nunc, prout ex tunc,* in contractu appositam retrotractionem inducere, & ideo si non apponatur, alienationem a principio non soluere, sed tunc cum extat conditio: sed sic est q̃ tempore existentis conditions actus est iam perfectus, quia alienatio perficitur, merito cum res non sit amplius integra, cum sit solutum pretium, vel habita fides de eo, nec non etiam tradita possessio & dominium translatum, merito in tertii præiudicium retrahi non potest.

Verum ad rem nostram redeundo, quod scilicet iuramentum venditionem & domini translationem non impediatur, hanc conclusionem sequitur iterum Rolandus à Valle *in consilio sexto, numero vigesimoquarto & vigesimoquinto, volumine primo,* licet eam ponat pro ratione dubitandi, & ex alijs

aliis deinde, de quibus ibidem contrarium firmet, inquiens ex notatis ab Imo. in *d. c. cum contingat*, col. 104. *extra de iureiuran.* quod si quispiam rem Titio vendere promiserit, & eandem deinde Seio vëdat & tradat, tali venditioni standum esse, & si iurandum iam præstitum impugnetur *d. l. quoties, C. de rei vendic. iuncto c. sicut literis, extra de sponsal.* & sequitur *Ias. in d. l. quoties, col. 9. vers. nunc ultra. & aliis locis supra relatis. & iterum voluit Inno. in d. c. dilecto, extra de præben.* quod si iuravi librum non alienare, & deinde alienem, subsistere alienationem, & si in periurium incidam, & idem voluit Corne. in *consilio 272. colum. tercia. volumine. tersio. vbi etiam numero 26.* inquit, pactum de non alienando, etiam quod iuramentum contineat, domini translationem non impedire.

Confirmatur hæc conclusio ex iis, quæ dixit Alex. in *consi. 18. vol. 2. quem sequitur Fel. in c. edoceri, col. 5. extra de rescript. & Dec. in consi. 265. col. 2. & Curt. senior in consi. 52. col. 3. & in consi. 68. col. pen.* Vbi inquit, quod si duo conveniant nunquam bona sua dividere, huiusmodi simplicem conventionem non subsistere, *l. si conveniat, §. in hoc iudicio. ff. commu. diuidun.* & id etiam procedit, quando iurandum interponeretur, propterea quod non obstante huiusmodi iuramento, poterit quilibet ex iis qui ita conveniunt, diuisionem contra talem conventionem petere, etsi ille qui petit, in periurium incidat vt dixit Corn. licet Alexandri mentionem non faciat in *consi. 13. col. 2. vol. 4.* Comprobant hanc conclusionem illud, quod dixit Abb. in *consi. 48. col. si. vol. 2.* inquiens pactum cõuentum inter coniuges, vt bona eorum ad superuenientem deueniant cum illa conditione, vt quicquid post mortem vxoris super erit, perueniat & sit fratris ipsius mariti acceptatis huiusmodi conuentionem, etiam si sit valida & subsistat, posse in præiudicium dicti fratris mariti, non obstante prædicto iureiurando reuocari, & si reuocans periurium incurrat, vt notatur in *d. c. sicut. & Io. And. & Imo. in loc. supra relatis.* Præterea præcedentem conclusionem, quod iurandum alienationem non impediatur, sequitur Tiraq. in *trac. de vtrog. retrac. in titu. de retrac. conuentio. §. 7. ver. finis, n. 49.* vbi inter alios refert Card. Alex. in *c. si facta, col. 2. in titu. de feud. contro. inter dom. & agna. & Gerar. a Petra in singu. 98.* Item eandem conclusionem tenuit Alberi. in *d. auth. sacramenta puberum. nu. 15. C. si aduer. vend. & loquitur tam in promissione iurata non alienandi, quã non eligendi canonicum.* Et rursus eadem conclusionem tenuit Alber. in *l. ea lege, num. 7. C. de condi. ob caus. & Bal. in c. intellecto, nu. 1. extra de iureiur. & Corne. in 36. nu. 4. vol. 1.*

Præterea hanc quoque opinionem sequitur Fran. in *d. c. licet mulieres, nu. 7. de iureiur. in 6.* Vbi in secundo quoque casu loquitur de eo, qui iurauit non reuocare procuratorem, & distinguendo inquit huc in modum: aut actus pendet à mera facultate seu voluntate ipsius iurantis, & tunc actus gestus contra iuramentum antea præstitum subsistat, & si generalem actum in periurium incurrat: si vero actus à mera iurantis voluntate non pendet, vtputa quia sit à lege prohibitus favore ipsius iurantis, vt extat exemplum in *dicto cap. licet mulieres,* de mulieribus & minoribus loquens, vt patet in *dict. auth. ben. sacramenta puberum, Cod. si aduer. vend. & tunc huius-*

modi actum iam iuramento vallatum contra primum iuramentum non subsistere, vt supra diximus, & ita inquit procedere gloss. notabilem in *d. c. licet mulieres.* & inquirunt eam esse rationem, quod huiusmodi actus, & sic alienatio rei dotalis sine iuramento ipso iure non subsistit, vt habetur in *ti. de fundo dotali.* & ideo causa secundi iuramenti firmari non potest, ex quo se Deo antea obligauerat & partiquo fit vt secundum iurandum fuerit illicitum, & in his terminis inquit procedere illam gloss. & de hoc inquit plenissime tradere Imolam in *d. ca. cum contingat, & Nicol. in d. c. si diligenti, colum. 2. extra de præscript.*

Vnde etiam eodem in loco infert, quod si fortasse aliquis prælati iurauerit non alienare bona ecclesiæ inconsulto Papa, & deinde alienet contra ipsum iuramentum, an subsistat alienatio. & inquit subsistere ea ratione, quod si solius iuramenti causa alienatio sit alioquin ex se ipsa licita, reuocari non possit, cum regulariter teneat actus gestus contra iuramentum, vbi lex aliter non resistit, vt dixit Arc. in *c. si à sede, extra de præben. & Specul. in d. §. tertio loco, vers. quid ergo, in si.*

Firmat præterea eandem conclusionem Alber. Bru. in *consi. 67. nu. 5.* eodem modo distinguendo, an sit actus qui à principio valuerit: & tunc subsistere posse, vel non valeat. Tunc autem dicitur subsistere non posse, quando mulier iurat dotem non alienare. nam tunc iuramentum alienationem impedit, vnde si iprius non alienare iurauerit, & deinde alienet & iuret non reuocare, inquit secundum iuramentum attendendum esse, prout de hoc infra late loco suo dicitur. Id autem ea ratione concludit, quod res dotalis (vt supra vidimus) suapte natura irreuocabilis sit. Facit etiam ad propositam materiam illud, quod dixit Bal. in *l. si quis heredem, nu. 4. C. de insti. & subsi. sub condit. fact.* dum quaerit, si fortasse quispiam Doctor iurauerit non legere nisi habeat domum taxatam, an si sit taxata primo anno, sed non secundo, possit secundo anno absque periurio legere? Et in hac quaestione inquit Petrum sine periurio legere non posse, argumento *l. nouissima, ibi, tempus permanens, & c. ff. iudi. solui.* & de promissione iurata non reuocandi procuratorem in his terminis tradit Didacus Couarruias in *relectione c. quamuis pactum, in §. 2. secunda partis, nu. 3.* hanc sequitur conclusionem de promissione iurata loquens, de non reuocando procuratorem, sed de hoc supra diximus, merito non repero. Rursus idem Didacus eodem in loco, nu. 7. inquit, quod si fortasse quispiam sub iureiurando pecunias non mutare promittat, non fideiubere, vtique in casibus in quibus id officii munere impendere tenetur, peccare si iuramentum seruet, prout etiam peccauit iurando: si vero ad id officii munere non teneatur in alterum exercere, sed est opus optimum, vtique iurando dicitur peccare, sed venialiter, vt dixit Caietanus in *sua summa in commentariis ad Thom.* & adnotauit Didacus: non tamen peccabit seruando iuramentum, quod quidē dicitur non valere, si mutuum pecuniam alteri dederit, aut pro eo fideiusserit, ex quibus inquit Didac. arbitrari manifestum esse Hippoliti lapsum, qui in repetitione rub. *ff. de fideiuss. num. 28.* opinatur post hoc iuramentum de non fideiubendo emissum, iurantē fideiubere non posse, & fideiussionem non subsistere.

lister, quod tamen ipse verum non esse existimat, & ideo dum Oldradus in *consil. 90.* innuit iurantem in hac specie fideiubere non posse, nec pecuniam mutuo dare, nisi in extrema necessitate existenti: ac etiam pariter labi existimat, quia non obstante iuramento poterit qui iuravit, cuicumque mutuari, & pro quo cunque fideiubere, ac etiam si ille cui mutuo dar, vel pro quo fideiubet, non sit in extrema necessitate constitutus, *vt ibid. ipse latius prosequitur.*

C A P. CCXXVI.

Argumentum constat ex Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iurans, quod nunquam erit mercator vel miles, & quod non tenebit feudum ab ipso domino, vel quod illi non seruiet vel locabit operas suas, & alia, an teneatur iuramentum seruare.

Q Væsiuit etiam, quatenus facit ad rem propositam, Benedictus Straccha in *tract. de mercat. part. 3. num. 37. post Achar. in cap. animaduertendum. 22. quest. 2.* † si fortasse quispiam iurauerit, quod nunquam erit negotiator vel miles, & quod non tenebit feudum ab ipso domino, vel quod ei non seruiet nec locabit operas suas, vel donum recipiet vel mutuum, an illud iusiurandum seruare teneatur, si fortasse aliter viuere non possit, nisi contraueniat ipsi iuramento? Et tenet tali iuramento contrauenire posse, & ratio est, quia patet rem esse redactam ad eum casum, de quo si cogitasset ab initio, non iurasset: vel si iurasset, super eo casu illicitum esset iuramentum. Hanc Archidiaconus conclusionem probat & commendat Panormitanus in *cap. si vero, num. 3. extra de iureiuran.* & refert etiam ac plenius confirmat Ioan. de Selua in *tract. de iureiuran. part. 3. num. 18.*

C A P. CCXXVII.

A R G V M E N T V M.

De iuramento de non mutando testamentum.

S V M M A R I A.

- 1 Iuramentum de non mutando testamento, valet de iure canonico.
- 2 Iurans non reuelare secreta, ex causa iusta reuelare potest.
- 3 Confessor potest cum iusta causa confessionem reuelare.
- 4 Confessor peccata, quando reuelare possit.
- 5 Peccatum nondum commissum reuelari non potest.

F Acit præterea ad rem nostram, quatenus pertinet ad ius civile, licet aliter sit de iure canonico, vt inquit Tiraquellus in *tract. de priuileg. pia caus. priuileg. 100. versic. sed ad illa respondet.* † de iure canonico iuramentum de non mutando testamento subsistere, & si testandi libertatem tollat, vt dixit Ioan. And. in *cap. quod semel. de reg. iur. lib. 6. & Imola in d. cap. cum contingat, extra de iureiuran. & in d. cap. dilecto, extra de præben. & Salycet. in l. sancimus. C. de testamen. cum similib.*

Facit etiam ad rem nostram illud, quod dixit Innocent. in *cap. qualiter & quando, il primo, extra de accusation. dum vult, vt ille qui † iuravit non reuelare secreta, intelligitur sine iusta causa, propterea quod iuramentum semper continet exceptionem iustæ causæ, & ideo facit ad rem propositam, quatenus dicebamus iuramentum nihil in his casibus ultra ius commune operari: nam stante iusta causa pandendi secreta, sequitur vt iuramentum nihil in eo casu ultra ius commune operetur, cum non impediatur propalationem, de hoc est text. in *cap. ad nostram, il secondo, & in cap. quemadmodum, extra de iureiuran.* id quod & de confessore dicendum est: † qui licet absque peccato confessionem reuelare non possit, vt habetur in *cap. omnis vtriusque sexus, in fine, extra de peniten. & remission. & in cap. si peccauerit. 2. quest. 1.* id tamen iusta causa non accedente intelligendum est, vt dixit Ant. Franc. de Doctoribus Patavinis in *consil. 69. num. 17. vol. 1. consil. criminal. diuers.* Vnde etiam infert confessorem † peccatum reuelare posse, si fortasse cognoscat ex eo maximum scandalum suborturum, vt puta si fortasse quispiam confiteatur sacerdoti Titium interficere velle: in eo namque casu sacerdos ille, ne homicidium sequatur, illam intentionem confitentis reuelare potest, etiam quod talis reuelatio ab eo non petatur tanquam à teste, vt notant Innocent. Ioan. And. Burri. Card. & Abb. in *dicto cap. omnis vtriusque sexus, in fin. extra de peniten. & remission.* Id autem ideo inquit confessori permissum esse, quia illud peccatum † adhuc commissum non est, sed committendum: & ideo mirum non est, si reuelari potest, propterea quod non reuelat peccatum commissum, sed committendum. Vnde etiam dicunt Doctores in *d. cap. omnis vtriusque sexus*, quod si aliquis sacerdoti peccata sua confitendo dicat deliberasse Sempronium occidere, & penitentiam petat huius suæ malæ intentionis, in eo casu sacerdotem illius intentionem præterquam verbis generalibus reuelare non posse, & ita vt de quo specialiter loquatur percipi non possit. Limitauit tamen ipse Antonius Franc. de Doctoribus in *dicto consil. sexagesimonono, fere per totum, in causa matrimonii:* nam in eo casu, quæ in confessione audiuit, reuelare non posse arbitratur, *vt ibidem ipse latissime prosequitur.**

C A P. CCXXVIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans non reuocare procuratorem, quando eum reuocare possit.

Q Væsiuit etiam Stephanus Staphil. in *tract. super commissione & literis iustitiæ, in §. & primum sciendum, num. 8. & 10.* † an iurans procuratorem non reuocare, illum reuocare possit. Et in hac dubitatione inquit eum, qui iurat non reuocare procuratorem, si eum in materia beneficii reuocet sine superioris autoritate, periurum effici, vt dixit glo. in *cap. fin. versic. reuocatus, de procurat. lib. 6. per text. in cap. sicut. & in cap. si inter, extra de sponsal. & ideo inquit absolutionem impetrare oportere, non ramentum inquit reuocationem non tenere, *vt latius ibi pere eum.**

C A P. CXXIX.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

1 *Testamentum conditum cum iuramento de eo non reuocando, tollitur per subsequens non obstante iuramento.*

Quæsiuit etiam Ioan. Bapt. Plotus in *consil. 168. num. 52. in 1. vol. consil. vlt. volunt. diuerso.* † an testamentum conditum cum iuramento de non reuocando, per subsequens iuramento prædicto non obstante tollatur? Et primum à secundo tolli arbitratur, & quod plus est testatorem qui iuramento contrafacit, periurium non incurrere, & hanc inquit esse communem opinionem, vt voluit Cotta in *suis memorial. in verbo, testatorem inducere, in fin.* Vbi refert Barr. & Alexand. in *apostillis in dicta l. cum duobus. §. idem, il primo, per illum text. ff. pro socio. & Bald. in consil. 441. visis statutis communis Lauda, col. 1. vol. vlt. & in cap. 1. §. item sacramenta, col. penult. versic. Queritur, si faciens, in tit. de pace iuramento firman. & in consil. 22. Quidam fecit testamentum, vol. 1. & Alexand. in l. stipulatio hoc modo concepta, colum. 2. versic. item facit. ff. de verborum obligationib. & inquit esse communem opinionem, iuramentum testamenti factionem non impedire, & si iurans in periurium incurrat, vt inquit & de hoc tradit Bertran. in *consil. 58. num. 1. volum. 2.* & quod reuocare possit, tradit Ioan. Maria. Riminald. in *consil. 292. num. 10. volum. 2.* & si dixerint nonnulli iurantem in periurium incurrere, vt latius ibidem Riminald. profequitur, & tradit Ias. in *l. si ita quis promisit. §. ea lege, num. 24. ff. de verborum obligationib.* & late de hoc tradit Iulius Clarus *lib. 3. sententiarum. §. testamentum, quest. 94. in loco supra relato.* Legistæ vero, vt ipse inquit, communiter tenent in periurium non incurrere, prout etiam dixit communem esse opinionem, Cotta in *tract. memorial. in eodem memoriali, testatorem inducere, vt paulo ante diximus.**

C A P. CCXXX.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

1 *Iurans non reducere ad arbitrium boni viri, an de laudo intelligatur.*

Quæsiuit etiam Ioan. Lud. de Lambertatiis in *consil. 76. nu. 70. in 1. vol. consil. vlt. volunt. diuerso.* † an iurans non reducere ad arbitrium boni viri, non obstante iuramento, laudum vel quid tale reducere possit? Vnde stante tali dubitatione inquit, id non licere, nisi ex causa legitima, vt est text. in *cap. Quintauallis, extra de iureiuran. vbi tradit etiam Innocent. & habetur in l. si vnus, §. illud, vbi tradit Guiliel. ff. de pact.*

C A P. CCXXXI.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

1 *Alienatio iurantis non alienare subsistit.*

Valeat † etiam & subsistit alienatio facta ab eo qui non alienare iurauit, vt dixit Maria. Socin. senior in *cap. sacris, num. 463. extra de sentent. excom-*

mun. & Natta in consil. 480. num. 24. vol. 3. dum inquit, iurantem non alienare, locare ad centum annum non posse, etsi illa locatio sit improprie alienatio, & idem dixit Roland à Valle in consil. 6. num. 24. & 25. vol. 1.

C A P. CCXXXII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

1 *Iurans non fideiubere pro aliquo, an possit non obstante iuramento fideiubere.*

Quæsiuit etiam Menochius in primo remedio recuperandæ possessionis, *num. 260.* si quispiam iureiurando promittat pro aliquo † non fideiubere, an teneatur hoc iusiurandum obseruare? cum non tendat ad æternæ salutis detrimentum? Pro decisione tamen inquit seruandum non esse, cum opus magis bonum impediatur, cum fideiussio à charitate proueniat, & ideo mirum non esse, si aduersus huiusmodi iuramentum talis fideiussio subsistat, vt quamplura exempla ponit Diuus Thomas *secunda secunda, quest. 89. artic. 7.* quem refert Didacus Couarruias in *cap. quamuis pactum, in prima parte. §. 6. num. 6. versic. sexto adhuc, de pact. in 6.* Vbi Didacus reuocat Marfil. in *rub. ff. de fideiuss. num. 28.* & Oldrad. in *consil. 90.* qui aliter sentiebant, vide de hoc illud, quod dixit Oldrad. in *consil. 90.* & credimus etiam supra ad aliud propositum attigisse, & notat Ias. in *§. item si quis, num. 81. Institut. de action. & tradit Bellamera in cap. & si Christus, num. 16. versic. octauo dicit.*

C A P. CCXXXIII.

Argumentum constat ex Summario.

S Y M M A R I V M.

1 *Iurans reddere centum alicui infra mensem sibi mutuo data, & reuocet procuratores, an reuocatio subsistat.*

Quæsiuit præterea Petrus Rebuffus in *tract. de liter. obligat. in præfat. num. 20. & 21.* de hac questione: inquit enim ipse practicam extare Occitanorum Romanorum, & prouincialium, vt † si quispiam mutuet mihi centum, quæ ei intra mensem reddere promittam: alioquin constituam in instrumento Titium & alios practicantes in curia senescalchi vel alterius iudicis ordinarii, procuratores ad confitendum dictum debitum & ad capiendum præceptum iudiciale nomine constituentis, & iurent in d. instrumento prædictos procuratores non reuocare, & dicit ipse Rebuffus putare reuocari non posse: quandoquidem sicut constituti in contractu sunt pars contractus, & ideo reuocari non possunt, vt firmavit Bald. in *l. fundi. ff. de contra. hen. empt. & voluit Paul. Castrens. in l. post rem, in fin. ff. de re iudic. & Guido Pape in singul. 273. & Alexand. in addition. ad Bart. in l. fin. C. de pignor. action. & in l. si eam dotem. §. eo autem tempore ff. soluto matrimonio. & Vincen. in d. §. si index. & Bal. iterum in rub. C. de summa Trinitat. & fide cathol. col. 3. versic. sed incidit questio. & tradit etiam Ripa in l. obligatione. ff. de pignor. & hanc esse communem præxim dicit ibidem Rebuffus, & sic*

& sic patet in hoc quoque casu iuramentum nihil operari, nec quicquam ultra ius commune inducere.

C A P. CCXXXIV.

Argumentum est in Summario.

S U M M A R I U M.

1 Iurans non donare, non impeditur donare.

Idem præterea Oldradus in *consil. 245. num. 8.* & 9. ¶ quærit, an iurans non donare, donare impediat, & prædictum ita iurantem donare non impediri arbitratur ea ratione, quod in iudicio seculari huiusmodi iuramentum obligatorium non sit. *l. non dubium. C. de legib. & consil. & l. iuris gentium. §. & generaliter. ff. de pac. & l. si quis inquilinos. §. fin. ff. de leg. 1.* si vero ad ius canonicum inspiciamus, & idem dicendum videtur quod ad hæredes, cum iuramentum sit personale ex parte iurantis, & hæredem non afficiat. *l. præter calumniam. C. de iureiuran. & notat Innocent. in cap. veritatis, extra de iureiuran.* Et ideo infertur, animaduertendum esse, quia si de hæredibus loquamur, dubium non est, tale iuramentum donationem non impedire.

C A P. CCXXXV.

A R G V M E N T V M.

De iuramento non petendi relaxationem iuramenti.

S U M M A R I A.

- 1 Iuramento renuncians relaxationi iuramenti, an illam relaxationem petere possit, & quando possit, & an in periurium incidat.
- 2 Contractum impugnans frustra legis auxilium implorat.
- 3 Iurans soluere vsuras ad terminum vsq; constitutum, absolutionem seu relaxationem ab ipso iuramento ante terminum petere debet.
- 4 Iurans absolutionem non petere, potest id ecclesie denunciare.

Quæsiuit præterea Romanus in *consil. 236. numero 1.* ¶ an si forte quispiam cum iuramento iuramenti relaxationi renunciauerit, ac etiam addito ut non possit petere relaxationem à iuramento, possit tamen huiusmodi absolutionem petere, & inquit in primis negatiue respondendum esse ea ratione, quod iuramentum seruandum sit, ut dixit gloss. in *cap. tua dudum, extra de vsur.* inquiens iurantem non petere absolutionem à iuramento illicito respectu illius, quod iuratur, ut in casu proposito ad illud obseruandum cogendum esse, ei tamen in eo subueniendum esse, ob id quod Ecclesie denunciare possit iurasse absolutionem non petere, & his non obstantibus is, cui iurauit in delicto perseveret. *dicto cap. quemadmodum, in fin. extra de iureiuran.* Vnde hoc constituto potest ecclesia eum, cui iuramentum præstitum est, ad relaxandum tale iuramentum compellere, ac etiam penitentiam agendam ob delictum, ut habetur in *cap. 1. & in cap. ad nostram, il. 2. extra de iureiuran.* Vnde cum hoc iuramentum non vergat in dispendium salutis æternæ, illud seruare tenetur, ut ibidem habetur: & ideo si contraueniat, & absolutionem petat, in

periurium incidit: & ideo super absolutione à iuramento audiri non debet, repugnante iuramento antea præstito de non contraueniendo contractui, ut *supralate diximus.* Frustra ¶ enim auxilium legis implorat, qui in ipsam legem committit. *d. l. quia frustra. ff. de vsuc. & c. fin. extra de immu. eccles. & l. auxilium. ff. de minor. & ibid. latius tradit Roman. in consil. 326. nu. 1.* & est conclus. Feder. de Senis in *consil. 291.* quem sequitur Butrius in *cap. debitores, extra de iureiuran.* & ibidem Ioan. And. qui Feder. de Senis in *d. l. sequutus,* quod iurans soluere vsuras ¶ ad certum terminum, absolutionem seu relaxationem iuramenti ante terminum petere debet, quia si lapsus est terminus solutionis, & ob ipsam non factam in periurium incidit, in petitis audiri non debet; si igitur iurauerit ¶ absolutionem non petere, ut inquit ibidem Roman. *nu. 4.* illud ecclesie denunciare potest, & si constiterit iuramentum ex parte recipientis illicitum esse, eum compellat ut desistat ab huiusmodi peccato, & ulterius penitentiam agat, ut habetur in *d. cap. quemadmodum, in fin.* Debet tamen denunciare, ut inquit Host. in *d. c. quemadmodum, per illum tex. in fin.* in salute proximi dictum suum fundare, non autem principaliter super interesse suo; propterea quod in eo casu ei iuramentum præstitum obstaret. Si vero iurasset illud iuramentum nõ denunciare, utiq; in eo casu illicitum esset ea ratione, quia nullum iuramentum obstare potest, quin possit quis denunciare ecclesie id quod crimen aliquod continet. *d. c. quemadmodum, in fin. & in auth. sacramenta puberum, C. si aduer. vend. & notat gl. in d. c. ad nostram, & in c. veniens, in vers. illicitum iuramentum, extra de regularib. & in c. auctoritate. 15. q. 6.*

C A P. CCXXXVI.

Argumentum est in Summariis.

S U M M A R I A.

- 1 Iurans non petere absolutionem à iuramento, quod eam eo iuramento non obstante petere possit.
- 2 Absolutiones tot à iuramento necessaria sunt, quot sunt iuramenta.

Quatenus autem supra dicebamus de eo, qui iureiurando promisit absolutionem à iuramento non petere, Thomas Grammat. in *consil. 25. num. 1.* ¶ inquit huiusmodi absolutionem ab eo instrumento peti posse, in quo iuratum fuit absolutionem non petere, ut in eiusdem terminis voluit Bald. in repetitione. *l. iusiurandum, col. 42. ff. de iureiuran.* dum inquit huiusmodi iuramentum non petendi absolutionem subsistere: Verum inquit ad illud relaxandum agi posse ut absoluatur. Illud tamen animaduertendum est, quod eo relaxato & absolutione concessa, petenda est alia absolutio ab alio iuramento soluendi in contractu appposito, ut habetur in *cap. 1. extra de iureiur.* ¶ propterea quod tot sunt necessariae absolutiones ac relaxationes, quot sunt iuramenta. Ex fine enim vnus relaxationis vel absolutionis, alterius petitionis origo proficiscitur. *l. Iulianus, in fin. ff. de condict. indeb.* & idem tenent Bald. & Imola in *l. hac scriptura. ff. de cond. indeb. & Imola rursus in cap. 1. col. 3. extra de iureiuran. & Felin. in cap. debitores, col. 6. extra de iureiuran.* Præterea eandem quoque opinionem sequi videtur Abbas in *cap. 1. col. 5. in versic. quid dicendum in tanta*

varietate, vt patet supra, extra de iur. & rursus idē Abb. in d. c. cū contingat, col. 2.3. ver. vndecimus casus, in eo sit. vbi se refert ad c. 1. q. in loco prædicto tenet hanc conclus. & idē in specie voluit gl. sing. in c. tuas dudū, extra de vsur. per tex. in d. c. quemadmodū, extra de iur. cuius gl. meminit Imol. in d. c. Quintaual. extra de iur. & idē refert Fel. in c. cōstitut^o, in ver. auth. Papa, ex. de rescr. vbi inq. idē consuluisse Lu. Rō. Et licet p̄dicta gl. & Rō. loquatur p̄ verbū denūciare, & ex consequēti vt p̄ viā denūciationis id fieri possit: attamē quomodoq; huiusmodi iuramētū relaxaret, non refert.

C A P. CCXXXVII.

Iurans aliquem non accusare iuramenti causa deinde accusare non impeditur.

Adea, q̄ huculq; diximus, facere videtur illud, q̄ iterū dixit Tho. Gram. in cons. 31. n. 20. † dū vult vt ille q̄ iurauit quē nō accusare, iuramēti cā deinde accusare, nō impeditur, vt est tex. in c. veniēs, extra de accus. & in d. c. quemad. extra de iur. & voluit Spec. in §. iū q̄ iurauit, in tit. de accus. & Abb. in c. quemad. §. illud aut, n. 7. extra de iur. inq. q̄ iurans aliquē non accusare, pōt tamē eum denūciare ad p̄nitentiā pagēdā, & inq. de hoc esse gl. in c. ad nostrā, il. 2. ext. de iur. q̄a est cōtra præceptū Christi & bonū charitatis: nā dicit in euangelio, & si peccauerit in te frater tu^o, & c. & c. nouit, ext. de iud. & c. si peccauerit, 2. q. 1. & tradit Ab. in c. 1. ex. de iur. inq. tamē Host. in d. §. illud aut, q̄ aut iurās vult principaliter denūciare ob periculū animæ delinquētis, & tunc iuramētū nō obstat: aut mouet principaliter interesse sui cā, & tūc sine metu piurii nō possit, prout p̄bat idē Abb. cū iuramentum respectu priuati interesse subsistat, non autem publici. l. si vnus. §. pacto. ff. de pact.

C A P. CCXXXVIII.

Iurans non reuocare procuratorem, eum tamen non obstante iuramento reuocare potest.

Rursus idē Tho. Gram. in d. cons. 31. n. 13. inq. q̄ si quispiā † promittat iureiurando procuratorē nō reuocare, si iuramēto nō obstante deinde reuocet, talē reuocationē subsistere, licet reuocās in piuriū incidat. Et iō infert, q̄ reuocatio p̄sentati ad beneficiū subsistat, licet patroni reuocantes in piuriū inciderint: nā tenēdo p̄sentationē patronorū iuratā reuocari nō posse. Respōdetur, prout respōdet Io. And. in c. in re cōmuni, in mercur. de reg. iur. q̄ iō in casu, de quo loq̄tur, p̄curator à domino reuocari pōt, q̄a fauore ipsiusmet reuocātis constitut^o est, nō aut̄ tertii. Secūdo modo respō. idē Io. And. in c. q̄ semel, col. pen. de reg. iur. dū inq. esse nō nulla, q̄ hominis ministeriū nō regunt, vtputa iudicis, sed ex se ipsis effectū sortiuntur, vtputa exēpli gratia baptisimū, matrimoniū, professio, ac testamētū, & in his valēt ea, q̄ contra iuramētū fiūt: in illis aut̄, q̄ hominis ministeriū req̄rūt, vt est rei alienatæ minoris vel dotalis alienatio, ac in officio testamētī querela, & hoc gen^o: & in his denegat̄ hominis ministeriū, ne piuriū via apiatur: Et iō in his ea q̄ cōtra iuramētū fiunt non subsistunt. Et iō idē pariter de p̄sentatione patronorum dicendū est. P̄dictis vltra p̄dicta, respōdebat Bal. in l. pactū q̄ dotali, q. 18. C. de coll. vbi dixit, q̄quādo alteri est ius q̄ sitū, vel q̄rendum quis ad periuandū non admittitur, & habet in decis. Rō. a Bonon. 49. & Gom. in tract. de reg. iur. cancella. in reg. de annali. q. 40. n. 1. & iterum in reg. de inscr. resignatio. n. 3.

C A P. CCXXXIX.

Iuramentum de non contrahendo, & de non petendo relaxationem à iuramento vbi concurrunt, de utroque mentio fieri debet, alioquin rescriptum est nullum.

Præterea Cassan. in cons. 20. n. 12. auctoritate Rom. in cons. 326. in p̄senti consultatione, inquit † q̄ vbi concurrūt iuramētū de non contrahendo, & de non petendo relaxationē à iuramēto, de utroq; mētio faciēda est: alioquin rescriptū nullū esse voluit Fel. in c. cōstitutio, col. 7. & 8. ext. de rescr. vbi etiā p̄dictis addit, quod si sit de relaxatione conuentum, vt scilicet relaxatione à iuramento obtenta quis nō vtatur, de hac quoq; clausula mentionem faciendam esse.

C A P. CCXL.

Iurans quandam ingredi religionem, si aliam ingrediatur substitit ingressus.

Pariter et̄ si quis iurauerit aliquā religionem ingredi, & deinde aliam ingrediatur, substitit ingressus, vt est tex. in c. post votum, de reg. iur. lib. 6.

C A P. CCXLI.

Iuramentum patroni de non variando in p̄sentatione, an obliget.

Iuret si fortasse patronus non variare presentando aliquem, an variare possit.

Iurans constituendo vicarium ad quoddam tempus eum non reuocare & reuocet, an talis reuocatio subsistat.

Iuramentum impugnari potest, licet impugnans periuus efficiatur in illis casibus superiores adire non oportet.

Quæritur iuxta p̄posita Cæsar Lambert. in tract. iuris patr. in 2. par. 2. lib. in c. & ideo, nu. 2. fol. 182.

Quid dicendū sit, † si patron^o aliquē p̄sentādo nō variare iureiu. p̄miserit, an tunc variare possit, & inq.

q̄ variare possit, dicendū esse, & mouetur ex iis, q̄ supra paulo ante deduxim^o. & voluit gl. in d. c. si de proc. li. 6.

in verbo, reuocatis. & tradit Fel. in d. c. cū accessissent, col. 5.

ex. de const. dū volūt, q̄ si constituo procuratorē, & iuro eū nō reuocare: si deinde reuocē, reuocationē valere, & si piurus fiā, & idē dixit Inno. in c. dilecto, extra de praben. vbi si quis iuret librū nō vendere, & deinde

vēdat, venditionē subsistere, & Butr. in c. pe. ext. de off. vic. q̄ dicit, † q̄ si cōstituat̄ vicari^o ad certū & deter-

minatū tēpus, & iuret constituēs eū nō reuocare ante tēpus p̄fixū, si deinde reuocetur, reuocationē non

valere indistincte, licet si sine causa reuocet, reuocās sit piurus, & subdit ad hoc facere text. in c. sicut, ext. de sponsal. & notat Ab. & sequitur Doct. in d. c. dilecto, ext. de iur. & late hāc conclus. declarat̄ alia similia quāplura

deducens Pat. Cast. in cons. 56. dico nō obstatē. & inter-

minis tradit et̄ Ale. in cons. 16. p̄deratis, col. 3. Præterea eand. opin. seq̄tur Boer. in cons. 207. circa hāc q. n. 2. vol.

1. & eā inq. tenuisse gl. in d. §. c. si. in vers. reuocatus, de p̄cur. in 6. q̄ sequit̄ et̄ Lap. & Dom. à fan. Gem. & Pet.

de Anch. & Philip. Franc. & Bar. in l. cum precario. ff. de proc. & Ang. in l. & perpetuū. ff. de proc. & in l. Stichū. §. v-

sumfr. vbi tradit Imol. ff. de sol. vbi et̄ vult, vt p̄ena adie-

cta reuocari possit, & ita inq. consuluisse Cast. in cōf. 225. Punctus talis, Mart. de Floren. & iterū in cons. 222. q̄

d. Domina, secūdu antiq. impressionē. & Ale. in cons. 18. vi-

sis c. col. 2. tenens opin. gl. in d. c. si. cōter teneri, & rursus idē

Ale. in l. stipulatio hoc modo cōcepta ff. de ver. obl. & Dec. in cōf. 475. n. 18 par. 2. & Henr. de Boue. in sing. 22. in vit. proc.

conue. per se & synd. & rō est, q̄a hāc p̄missio non cō-

trahendi, ē cō naturā p̄cur. eiusve actū, vt dixit Bar. & Doct. s̄ adducti, & iō in oblig. nō transit, nec tenet

facta reuocatione, licet ex parte alteri^o impleta sit. d. c. cū vniuersū, vt dictū ē, & ita tenet Fel. post. Pano. in c. edoceri, col. 5. in pr. in vers. & D. Ab. ex. de rescr. & Fed. de Sē.

in tract. p̄mut. 35. & Fel. in c. cū accessissent, col. 5. ver. & ad-

uerse, q̄a nō p̄t. ex. de cōf. & in c. si diligēti, col. 8. ver. nono

fallit, seq. corrolario, ex. de fo. cōp. & Dec. in c. ad nostrā, col. pen. versic. successiue. Abb. hic dicit, extra de consr. vtili, vel

inutili. & iterum Felinus in d. cap. si diligēti, col. 2. versic

ad it.

ad illud de validitate actus contra iuramentum, extra de prescript.

Limitatur autem hæc conclusio in illis casibus, in quibus superior suam auctoritatem interponere potest, propterea quod si quis iurauerit nemine præsentare durante arrendamento, si deinde præsentare velit, audiendus non est. Ratio autem est, quia in his, in quibus superior interuenire debet, superior contra proprium iuramentum venientem audire non debet, ne periurii author sit, vt voluit Ioan. And. in cap. quod semel placuit, de reg. iur. in mercurialib. in 6. & inquit id probati in cap. mulieri, extra de iureiuran. Ea autem, quæ supra in contrarium deduximus, inquit procedere in illis casibus, in quibus necesse non est superiorem adiri: nam in illis casibus potest quis suum iuramentum impugnare, & ei contrauenire, & si periurus efficiatur. Hanc declarationem seu limitationem, posuit etiã Castr. in d. consil. 56. & prædicta etiam refert Rochus de Curt. in tract. iuris patronat. in versic. honorificum, quæst. 12. & subdit. hanc conclusionem tenuisse Lapum in valde vrgentioribus terminis, in eius allegat. 78. In Dei nomine, & c. vacante ecclesia, hoc eodem tit. colum. fin. in fin. & valde melius post princip. col. 4. dum inquit; Patronos sibi inuicem promississe, habere ac reputare præsentatum ipsum rectorem, & non aliũ: & ideo contra huiusmodi promissionẽ venire non posse, argumento clementina, plures, in fine, de iure patronat. & sic loquitur de promissione facta, non accedente iuramento, quod quidem satis validum est. Vnde prædictus Rochus in fin. inquit, hæc omnia in practica memoriã demandanda esse, propterea quod alibi non reperiuntur. At Lambertinus subdit de hoc articulo tractasse in suo tract. de iure patronat. in 1. part. illius secundi libri, in 4. quæst. princ. in artic. 13. ac etiam consuluisse, patronum constituentem procuratorem & iurantem non reuocare: ea tamen promissione non obstante reuocare posse, & si tamen periurus fiat: si vero iuratum sit, alterum nõ præsentare, sed ipsum tantum præsentatum per ipsum procuratorem, vel saltem iurauerit non variare, cum noua præsentatio fieri oporteat coram superiore per periurium, superiore eum dimittere non debere, & ex consequenti, vt ibidem conclusum est, ita etiam hic proculdubio concludendum esse, & ideo in decis. Rotæ Bonon. 49. quod cum quidam procurator ad resignandum beneficium, & ad præstandum consensum reservationis pensionis cum iuramento ac promissione non contraueniendi iuramento quæsitum fuit, an procurator talis reuocari posset? In qua dubitatione & si reuocari posse dicendum videretur, vt dixit gloss. in d. cap. fin. de procurat. lib. 6. qua motus Anchar. & Federicus de Senis in consil. 107. alias 100. vel. 95. tenuerunt procuratorem etiam quod accedat iusiurandum non reuocandi: tali iuramento non obstante reuocari posse, etiam quod reuocans in periurium incidat, vt voluit etiam Felin. in cap. ex parte, il. 2. extra de rescript. Prædictis tamen non obstantibus in contrarium tamen inquit deduci posse decis. Rotæ 103. alias 104. in antiqua impressione. & Felin. sub alio tamen numero, eam sequitur in d. c. ex parte, & iterum idem Felin. in cap. si diligenti, extra de foro competente. & licet loquatur in procuratore ad resignandum ex causa permutationis, idem tamen locum habere in procuratore ad resignandum

simpliciter ad fauorem & commodum alicuius arbitratur: & ideo idem quoq; dicendum existimat in procuratore ad resignandum alicui, & consentiendum impositioni pensionis, sicut in procuratore ad resignandum ex causa permutationis, cum fuerit constitutus procurator ad resignandum cum reservatione pensionis. Hæc autem opinio Dominorum de Rota, quod reuocari non possit, fuit in eo casu reiecta & conclusum, reuocari posse ex infrascriptis. Et primum, quia in contrarium est communis conclusio, vt in indiuiduo colligit Boerius in decis. 207. circa hanc quæstionem, num. 2. vol. 1. Nam (vt ipse inquit ibidem, num. 1.) licet prædicti Domini Rotæ in decis. 102. in antiquis, teneant in casu permutationis reuocari non posse, secus vero ex causa simplicis resignationis: reddantque eorum dicti eam rationem, quod aliud sit procuratorem simpliciter ad resignandum constituere: aliud ad resignandum ex causa permutationis, vt ibidem ipsi latius prosequuntur, quos sequitur Felin. in dicto cap. ex parte Decani, colum. 6. versic. considera primum, cum versic. sequenti, extra de rescript. & Collecta. in cap. cum olim, in quæst. fin. extra de rerum permut. Quinimo potest a procuratore, si velit ad id compelli, prout etiam voluit Alber. in l. si procuratorem, versic. quid si literis. ff. de procurat. & iuxta hanc conclusionem in quadam specie obtinuisse attestatur: quandoquidem quod ab initio est voluntarium, deinde sit necessarium. l. sicut. C. de action. & obligat. nisi iustissima causa, vt ipse inquit, superueniat: quandoquidem tunc reuocari potest, argumento l. post diem, cum l. seq. ff. de procur. vbi latius ipse prosequitur, & in l. item ad litem, eod. tit. & est decisio Capellæ Tholosanæ 261. inquiring ita conclusum fuisse in d. Capella, cum aliis à Felino deductis in d. cap. ex parte Decani, in 5. ampliã. In hac itaq; ita contraria & valde controuersa conclusione Boerius quærendo quid tenendum sit in d. quæst. 207. num. 5. inquit Bald. in rub. extra de procurat. col. 5. post princ. versic. periurium non impedit, vt reuocari possit, concludit ab eo qui ipsum constituit, si simpliciter iurauerit, secus autem si aduersario cum iuramento ipsum procuratorem non reuocare promississet, propterea quod cum huiusmodi iuramentum licitum sit & honestum, ne delusorium reddatur, obligatio oritur. l. si quis maior. C. de transact. & ideo in eo casu reuocari non posse arbitratur. Subdit tamen ibidem Boerius, hanc Bald. conclusionem arduam esse, vt dixit Ias. in l. si non sortem. §. si centum, col. 3. in princ. ff. de condict. indeb. & ratio est, quia iura, quibus gloss. suam fundat conclusionem, in dicto cap. fin. ei refragantur, prout inquit etiam Felin. in dicto cap. ex parte Decani, in fin. in 5. ampliã. & sic Boerius pluribus confirmat opinionem illam, vt reuocari possit, licet periurium incurratur, quod tamẽ etiam limitat in aliquibus casibus.

Et primo, quando aliqua iusta de causa reuocatur: quandoquidem tunc non seruando iuramentum, nullum incurrit periurium, vt voluerunt Dominicus à sancto Geminiano & Franchus in d. c. fin. inquiring ita voluisse Feder. de Senis in d. consil. 107. factum tale est, in fin. alias in consil. 100. & ita etiam inquit tenuisse Alber. in d. l. si procuratorem, & Guil. de monte Laudano in d. c. fin. & Auriol. ibi, in addit. & Probus in addit. ad Monac. num. 4. vsque in fin. & latius ibidem tradit Boerius.

Secundo limitatur, quando aliquis huiusmodi contractum vel actum non facere iureiurando promiserit. Vnde infert etiam ad prædicta, quando quis procuratorem non reuocare iurauerit: nam si deinde reuocet, subsistit talis reuocatio, etiam si ipsa reuocatio iureiurando reuocata non sit: & ideo vt multo magis procedat, si iuramentum accesserit, dicendum est, vt ait Cassan. *super consil. Burgun. §. 16. et vltius dic. num. 5. & 6. & ibid. num. 8.* concludit, vt iurans non impugnare testamentum, illud impugnare possit, vt *ibid. latius per eum.*

Tertio querit Socin. iunior *in consil. 32. num. 27. vol. 3. autoritate patris sui Socini senioris in consil. 58. super proposita quest. col. 2.* an Princeps, qui gratiam seu beneficium aliquod ob eius merita voluntate proueniens alicui concessum reuocare quando-cunque potest, possit eam illo iuramento non obstante reuocare, vt ibi vterque Socinus latius prosequuntur. In hac quaestione inquit Doct. iuramentum super actu alias libero & variabili præstitum, illud necessarium & immutabile non reddere, quasi tunc contra actus substantiam præstitum esse videatur, vt voluit Bart. *in dicta l. cum precario, & Barbat. in rub. de reb. eccl. non alien.* Hanc conclusionem posuit etiam Iaf. *in l. si mihi & tibi. §. in legatis, col. 3. vers. addo fortius ff. de leg. 1.* Sed dubium non est, aliquem habere successorem in totum vel in parte à mero decedentis arbitrio, propterea quod in suo testamento quemlibet potest ad libitum instituire, & in eo quodcumque variare, cum ambulatoria vsque ad mortem sit testatoris voluntas. *l. si in herum. ff. de adimend. legat. & l. cum hic status. §. ait Oras. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Ergo sequitur, vt in hoc nemo legem sibi imponere possit, etiam per iuramentum, quin ab eo recedere possit: alioquin iuramentum super actu libero & variabili illum necessarium efficeret, & immutabilem contra naturam & substantiam actus. Verum de hoc infra *latius suo loco dicitur.* Quatenus vero pertinet ad rem propositam, illud ex prædictis consequitur, vt pactum de succedendo, etiam si accedat iusiurandum, necessitatem imponere non dicatur, quin ab eo recedi possit.

C A P. CCXLII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iuramentum non opponendi nullitatem, ad eam non porrigitur, quæ ex defectu potestatis prouenit & iurisdictionis.

Præterea idem Socin. iunior *in consil. 18. num. 2. vol. 1.* inquit † iureiurando promittens nullitatem non opponere, ad eam non extendi nullitatem, quæ prouenit ex defectu potestatis & iurisdictionis, vt dixit Ang. *in consil. 187. A. & B. contraxerunt, col. fin. refert & sequitur Curt. in consil. 68. Dominus laues de Vitali. in fin.*

C A P. CCXLIII.

Argumentum est in Summaris.

S Y M M A R I A.

Iuramentum non impugnandi laudum occasione cuiusdam legati latum, præstitum ab eo qui legatum purum petebat, non præiudicat legato conditionali.

2 Iurans non contrauenire ratione minoris pretii, iuramentum seruare non obligatur.

Iterum quaerit Socin. iunior *in consil. 48. num. 31. vol. 1. autoritate Castrensis in consil. 70. viso puncto, col. 3. in antiqua impressione:* qui concludit † iuramentum non impugnandi laudum alicuius legati causa ab eo latum legato conditionali non præiudicare, prout voluit etiam Fulgos. *in consil. 277. Filius Guidonus, col. 3.* concludens, eum qui iurauit non contrauenire ratione minoris pretii, ex quo errat in facto, iuramentum ipsum seruare † obligatum non esse, vt inquit Bart. *in l. 2. C. de rescin. vend. & ideo rursus idem Socin. in eod. consil. 48. num. 34. autoritate Socini senioris, in consil. 25. consequendo ordinem, col. 4. vol. 4.* inquit iuramentum non impugnandi diuisionem, non ligare, quotiescunque erratur, & rursus idem Socinus iunior *in consil. 65. num. 51.* sibi contrarius dicat, seruandum esse iuramentum non reuocandi testamentum, & si libera testandi facultas auferatur, prout etiam voluit Decius post Bald. *in l. pactum quod dotali, col. 1. & 2. vers. non obstant legata supra in contrarium, C. de pact.* Iterum Socin. senior *in consil. 150. num. 35. vol. 1.* inquit, eum qui iurauit non petere successionem paternam, nihilve petere de bonis paternis ex testamento, eidem patri succedere non prohiberi: nec etiam pariter ex testamento, vbicumque nulli alii descendentes supersunt, vt colligitur ex iis, quæ dixit Bald. *in l. fin. C. de actio. & in l. pactum, vers. tertio quando. C. de collat. & colligitur ex iis, quæ dixerunt Domini de Rota, vt refert Domin. à sancto Geminiano in cap. quamuis, de pact. in 6. & Ang. in consil. 383. num. 3.* qui inquit, si iuratur non mutare testamentum, nec apponere clausulam illam derogatoriam, ne scilicet aliud testamentum condere impediatur, vel secundo testamento noceri possit, vt de hoc est tex. *in d. l. si quis in princ. testamenti. ff. de leg. 3. & dixit Dynus in c. mutare, de reg. iur. in 6. & si peritium incurrat ille, qui reuocat, vt ibid. tradunt Dynus, & sequuntur alii:* Verum huiusmodi peritium non adimplenti testandi adimere facultatem, nec secundum testamentum nullum reddere, vt dixit Specul. *in tit. de instrum. edit §. compendiose.* prout tenuit disputando, vt refert Bart. *in d. l. si quis in princ. testamenti, vers. quæro, quid si testator,* condendi aliud testamentum facultatem non impediatur, ergo.

C A P. CCXLIV.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

1 Iuramentum seu pactam iuratum, vel conuentio non diuidendi rem communem, de iure non subsistit.

Voluit præterea Alexand. *in consil. 18. num. 1. vol. 2.* † pactum vel conuentionem nunquam diuidendi rem communem, de iure non subsistere, vt est text. *in l. hoc iudicium. §. conueniat. ff. commun. diuid. & facit text. in l. fin. C. commun. diuid. & tradit Oldr. in consil. 240. & Bald. in consil. 72. vol. 2. & Paul. Castr. in consil. 107. vol. 1. & Corn. in consil. 48. vol. 3. & Soc. sen. in consil. 278. col. pen. vol. 2. & Curt. sen. in consil. 52. col. 2. & in consil. 68. num. 15. & Ioan. Ant. Rub. Alex. in consil. 89.* inquit, quod licet subsisteret talis conuentio casu quo de non diuidendo ad certum & deputatum tempus facta esset, vt habetur *in dicto §. si conuenerit, & in*

in d. l. f. attamen simpliciter & absolute non potest quispiam hanc legem sibi imponere, ut nunquam ad diuisionem deuenire possit, quin ab ea recedere liceat: Vnde inquit arbitrari, ut etiamposito quod accesserit iuramentum non cōtraueniendi capitalis, eo tamen non obstante contrauenire posse, ut habetur *in d. c. fin. in gl. in verbo, reuocatus, de procurat. lib. 6.* ubi inquit gl. quod si constituam procuratorem aliquem, & iureiurando eum non reuocare promittam, posse me eo iuramento non obstante reuocare, & eam reuocationem omnino subsistere, & si ille qui iurauit, in periurium incidat. & eam gl. communiter sequuntur Dd.

C A P. CCXLV.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 *Iurans non testificari contra aliquem, iureiurando non obstante testificari compellitur.*

Quæsiuit etiam Imola, an ille qui iurauit contra quempiam testimonium non dicere, ut contra eundem non obstante illo iuramento testimonium dicat. & inquit compelli posse, *in c. intrinseca, num. 1. extra de testib.*

C A P. CCXLVI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 *Iurans aliquid non facere, quod tamen in se bonum est tale iuramentum eum non ligat.*

Quæsiuit etiam Abbas *in c. nouit ille, num. 40. extra de iudic.* an si fortasse quispiam iurauerit aliquid non facere, quod tamen fiat bonum sit, iuramentum illud iurantem ita liget, ut illud facere non possit: & ponit exemplum in eo, qui iurauit non denunciare: & inquit illud iuramentum, quin ipse denunciare possit, non resistere. & mouetur ea ratione, quod illud iuramentum ab initio illicitum fuit, ut dixit Card. *in consil. 120. in fine. per ea, qua dixit gl. in verbo, repeterent, in c. ad nostram, il secundo, extra de iureiuran.* quam gl. inquit esse singularem: ipsemet eodem in loco. Inquit autem Abbas *in d. cap. nouit, num. 40.* ideo esse illicitum, quia tendit principaliter ad correctionem peccati, non tamen ad proprium commodum & interesse, & si ille qui contra iuramentum denunciaret, in peccato esset, admitti non deberet: Quandoquidem tunc non præsumitur venire bono zelo: & ideo notabiliter inquit Archid. *in d. c. si peccaueris*, quod licet existēs in peccato ad denunciandum non admittatur, actum tamen correctionis in eum cadere posse, cum in eo prorsus iudicium rationis extinctum non sit, cuius causa ad corrigendum indignus reddebatur, si fortasse maius peccatum commisisset, & minus corrigere vellet, ut habetur apud Mathæum ibi, *qui videt festucam in oculo, & in c. 1. 3. q. 7.* & in d. Euangelio comprobauit secundo loco arguendo à superbia corrigentis, qui peccata sua paruipendit, & alium increpat, & notatur contra illud, quod habetur *in c. duntaxat, 1. q. 3.* Secundo ex eo cōfirmat, quod quanto maius est peccatum illius, qui corrigit, tanto maius scandalum imminere potest. *c. multi. 40. distinct.* & ideo concludebat Archid. *eo in loco*, & bene, ut

inquit Abbas, *in d. c. nouit*, quod licet perseuerans in peccato ad huiusmodi denunciationem non admittatur ob prædicta præmissa: si tamen de facto humiliter corrigeret, non peccare, nec sibi nouam damnationem parere.

C A P. CCXLVII.

A R G V M E N T V M.

Iuramentum generale quid operetur.

S V M M A R I A.

- 1 *Iuramentum generale, quos comprehendit.*
- 2 *Persona loquentis in generali sermone non comprehenditur.*
- 3 *Verbum, de facto, ad naturam contractus restringitur.*

Quæsiuit præterea Abbas *in c. petitio vestra, n. 4. extra de iureiur.* an iuramentum generaliter præstitum, generaliter intelligendum sit, ut habetur *in c. solitæ, extra de maio. & obed. & in c. si Romanorum. 19. distinct.* Ad hanc quæstionem inquit Abbas solutionem colligi ex gl. fin. quod scilicet in sermone loquentis persona non comprehendatur, & præsertim, quia id procedit etiam in qualibet alia persona, quæ adiuuari & promoueri debet, ut est persona propria, ut est ecclesia ipsius loquentis seu iurantis. id quod etiam intelligitur de propria patria, ut inquit gl. ex qua colligitur prima lectura, secundum quam Abbas summauit illum tex. ut scilicet promittens, seu iurans contra aliquem non venire, etiam contra illum venire non posse, nec in iudicio esse, nisi priorum negotiorum causa, vel ecclesiæ suæ, vel patriæ. In eo autem, quod de patria gl. mentionem facit, tex. extendere videtur: sed satis subdit Abb. propria negocia dici posse, ex quo sunt suæ patriæ, *argum. c. si nulla, & c. omni. 33. q. 8.* & iuxta hanc declarationem exponit illum tex. ibi, *pro specialibus vestris*, scilicet iuribus. Petr. autem de Anch. magis late exponendo de personis coniunctis cōtra illum Principem interuenire possint, ut videtur tex. *in c. 3. extra de postul. & in l. humanitatis. C. de excusat. tutorum.* Abbas vero Antiquus sequens hunc intellectum, adhuc magis late exponit concludendo etiam amicos. At Innoc. alium ponit intellectum tex. illum restringendo: inquit enim ipse, Pontificem ibi stricte iuramentum interpretari ob verba ipsa præcedentia: quandoquidem metu conspirationis inquit iuramentum illud interpositum fuisse, & ideo ad causas proprias extendendum non esse, seu Ecclesiæ: secus vero si generaliter, ut in nullo negotio esse contra ipsum ageretur, propterea quod tunc in negociis ecclesiæ iuramentum seruare non teneretur, ut habetur *in d. capitulo secundo.* In propriis autem absolutionem obtinere debet, si iustus metus interuenit, vel qualibet alia iusta causa, ob quam iuramentum extortum sit, ut habetur *in cap. ad aures, extra quod met. causa*, ut inquit Innoc. & ex consequenti vult Innoc. ut persona loquens excepta non intelligatur, cum iusiurandum generaliter præstatum, ex quo extrinsecus de causa restringendi non apparet. Hæc declaratio, ut inquit Abbas Panor. prorsus præcedenti repugnat: Butrius autem eam simpliciter refert. Vnde Panor. ita distinguit; Aut verba præcedentia & subiecta materia possunt iusiurandum generaliter præstitum

interpretari, & tunc lata fiat interpretatio, vel stricta, iuxta prædicta: & ita intelligit ibidem ea, quæ inquit Innoc. in c. veniens, extra de iureiur. propterea quod præcedentia informant sequentia, & e contra per sequentia quandoque præcedentia declarantur, vt habetur in l. si seruus plurium. §. fin. & in l. qui filiabus ff. de legat. 1. & in l. nummis ff. de legat. 3. & in c. sedes, extra de rescript. & in l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, triti. & oleo legato. & ideo si fortasse præsteretur iusiurandum timenti conspirationem, quod scilicet contra eum non faciam; tunc actum non videri, vt in iudicio vel extra pro rebus meis vel Ecclesiæ contra eum esse possim, propterea quod iuramentum generale ad verosimiliter incogitata non extenditur. d. c. veniens, extra de iureiur. & in c. Quintauallis. eod. tit. si vero quispiam iusiurandum præstiterit non contrauenire ob id quod egeram tecum in iudicio, vnde ortæ sunt inimicitia; & iure procedat intellectus Innoc. vt scilicet actum videatur, vt etiam in causis propriis contra te esse non possim, & hoc ideo est, quia propterea præcedentia actum esse videtur: & ideo in eo casu necessaria est absolutio, si metus interueniat, vel alia quælibet iusta causa, vt inquit Innoc.

Limitat tamen hoc dictum, vt procedat eorum causa quæ inter eos acciderant, & agenda erant ex præterito: respectu autem eorum, quæ nouiter acciderent, putat iusiurandum, cum sit generale, iuramentum non obligare, argumento eorum, quæ notantur in cap. cum inter, extra de renuntiatio. & tradit Bart. in l. qui Roma. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & in l. quæro. §. inter locatore, ff. locati, & facit tex. in l. si vnus. §. illud. ff. de pact. quandoquidem in huiusmodi generali iuramento intelligitur illa conditio, si res in eodem statu permanferit, vt habetur in c. quemadmodum, extra de iureiur. an. Si vero res sit dubia, vtputa quia de præcedentibus non apparet, vel possunt ad vtraque mque partem accommodari, & tunc quia casus est dubius credit præcedentem interpretationem faciendam esse. Rationem autem duplicem esse censet. Prima est, quia in dubio quis præsumi non debet ius suum negligere velle; esset namque quedam donatio, quam iura in dubio non præsumunt. l. cum de indebito ff. de probatio. & c. super hoc, extra de renuntiat. & facit illud, quod notat gl. in l. cum quid. ff. si cert. pet. & facit etiam optime tex. cum gl. in authent. si quando. C. de constitut. pecun. & in l. qui insulam. §. fin. ff. locati. secundam autem rationem eam esse inquit, quia in dubio interpretatio contra stipulantem faciendâ est l. quicquid adstringenda. ff. de verb. oblig. & est etiam tex. in l. contra eum, de reg. iur. lib. 6. prout etiam in simili dicimus de eo, qui promissit emptorem defendere de iure & de facto contra omnem personam: quandoquidem illud verbum, de facto, ¶ ad naturam contractus restringitur, vt notatur in l. si. C. de actio. empt. & tradit Bart. in l. stipulatio ista, in princ. ff. de verb. oblig. & ita limitat prædicta omnia. Subdit tamen Panorm. in hoc non probare opinionem Petri, & Abba. Antiqui, vt etiam coniunctorum causæ comprehendantur & amicorum, propterea quod tunc nimis restringeretur iusiurandum: sed illæ causæ duntaxat, quæ verosimiliter includi iuramento videntur generali, vtputa quia ad eas iurans affectionem habet vt ad proprias, argumento l. i. C. que res pignor. oblig. poss. & c. veniens, & c. Quintauallis, extra de iureiur. & ideo ita declarando

speciales dici possunt, vt tex. exigere videtur. Possit tamen aliquam personam aliqua maxima cognitione vel amicitia coniunctam esse, & tunc illorum causæ tali iuramento non comprehenderentur, vt in simili notatur in c. nonnulli, & in c. ex parte decani, extra de rescript. & l. sed & ha. ff. de procur. & l. exigendi. C. eod. extra de iureiur.

C A P. CCXLVIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans testamentum factum non reuocare, an non obstante tali iuramento illud reuocare possit.

QVæsiuit vltimus Alex. ¶ an si fecero testamentum, & deinde iureiurando illud non reuocare promittam, an tali iuramento non obstante, illud reuocare possim: & si reuocando incidam in periurium? & respondendo huic dubitationi, inquit esse magis communiter, vt mutare possim receptum, vt notauit Ioan. Andr. in d. c. quod semel, de reg. iur. in 6. in mercuria & Oldr. in consil. 160. Thematice est. Titius solemne. & notat gl. in c. vltima voluntas. 14. q. 2. & iterum Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in §. compendiose, versic. quid si quis, in tit. de instrum. edit. & in alia additione ad Specul. incipiente, in vit. colum. C. de sacrosanct. eccles. post Cynum ibidem. & Bal. in aush. sacramenta puberum, colum. penult. C. si aduers. vendit. & iterum Bal. in aush. hoc inter liberos. C. de testam. vbi etiam Ang. & Salic. in l. sarcinius. quest. 8. C. de testam. & Imola in c. dilecto. extra de probat. & in c. cum contingat, in 1. membro, extra de iureiur. vbi pluribus ostendit hanc de iure veriore esse opinionem: & si Bart. in d. l. si quis in principio testamenti ff. de leg. 3. & in d. l. stipulatio hoc modo concepta. per illum tex. ff. de verb. oblig. & in l. cum duobus. §. idem respondit, in 1. ff. pro socio & iterum Bal. in cap. 1. §. item sacramenta, in tit. de pace iuram. firmam. & rursus Bal. in additione ad Speculum, in tit. de instrumen. edit. colum. 6. in fin. in versic. an testamentum tenuerit, quod imo ipse reuocans periurum non efficiatur. hanc præterea conclusionem sequitur Curt. sen. in consil. 52. num. 12. Imola in c. cum contingat, extra de iureiur. & Felin. in c. in presentia, n. 9. extra de probat. & Anton. Petru. in l. 1. num. 316. qui tenet tale iuramentum non subsistere tam ob id quod est contra bonos mores, quam quia induceret votum captandæ mortis.

C A P. CCXLIX.

Argumentum est in Summariis.

S V M M A R I A.

- 1 Iurans non contrauenire donationi, an postea iuramento non obstante possit illud plus repetere, quod excedit insinuationem.
- 2 Mulieri ius ignorare licet.

QVæsitum etiam aliquando fuit, vt inquit Calderinus in consil. 2. sub tit. de iureiur. an. ¶ an donans non interueniente insinuatione, vel contra summam excedentem insinuationem non contrauenire, deinde non obstante iuramento contrauenire possit, vel eam petere possit. In hac dubitatione Calderinus eodem in loco ita distinguit: Aut enim inquit ipse, quis iurat omnia contenta in instru-

mento

mento seruare expresse abiurando legibus de infinuatiōe loquentibus, & tunc deinde si agere velit, non audietur iureiurando repugnante, vt habetur in *c. cum contingat, extra de iureiur. & c. 2. de pact. lib. 6. & c. significante, extra de pignor. & c. quamuis, de pact. lib. 6.* Aut vero expresse renunciauit prædictis legibus, sed donatio generaliter facta fuit, sed non infinuata, & iuratum ei non contrauenire: & tunc tale iuramentum donationem sine infinuatiōe factam non includere ob id quod huiusmodi casum complecti non videatur, ex quo iurans generaliter in omni causa iuris ordinem obseruare, non includit causas in quibus iuris ordo obseruari, vt habetur in *c. ad nostram, il. 3. extra de iureiur. facit tex. in c. veniens, extra eod. tit.* Nec quidem verosimile est, vt in eo casu ob iuramenti interuentum se obligare voluerit, & iuri suo prædicare mulier, de quo certa reddita non sit, † cū ei ius ignorare liceat. *l. constitutum. C. de iur. & facti ignor. & optime facit ad hoc illud, quod notatur in c. penult. in si. vlt. gl. extra de emptio. & vendit. & Cynus in l. 2. in 2. quæst. C. de rescind. vendit.* Comprobat præterea dicta ratio ex iis, quæ notantur ad prædictam rationem in *c. fin. extra de eccles. adifi. & in c. petio, extra de iureiur. & in c. prædecessor, in gl. fin. 11. quæst. 3. & in c. illud, in gl. 1. 31. quæst. & in c. quod si quis, 35 quæst. 9. in glos. 2. ac etiam ex iis, quæ notat Ioan. Andr. in *c. cum haberet, super gl. iuramentum, in tit. de eo, qui duxit in matrimo. quam polluit per adulter.* & optime etiam facit illud, quod notatur in *c. vnico, extra de commodato.* dum ibi dicitur, generalem renunciationem casuum iuramento firmatam, obligatoriam non esse hac eadem ratione, propterea quod iusiurandum non obligat vltra iurantis intentionem. Verum, vt dixit Panorm. in d. loco, si de dictis legibus mentio non sit, merito eis renunciare non videretur, etiam quod ipsis alioquin renunciare posset.*

C A P. CCL.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans non contrauenire, nisi facta pace, si facta tregua contraueniat, an incidat in pœnam periurii vel excommunicationis.

Quæsiuit Abbas in *c. significauit, num. 3. extra de iuda. & Sarace, num. 3. in gl. in verbo, excommuni. in fine.* † an si quis iurauerit non afferre merces ad infideles, nisi facta pace, vel ire in aliquem locum facta tantum tregua exportauerit vel iuerit, an dicatur incidisse in pœnam excommunicationis & periurii, nec ne? Et inquit gl. velle, quod tempore pacis licitum sit merces deferre etiam prohibitas ad infideles, vt sentit gl. in *si.* At contrarium innuere Innoc. in *c. sequenti.* & id putat verius Abbas eodem in loco, referens se ad ea, quæ ibidem notat. Subdit tamen colligi vnum intellectum ad illum tex. quod iurans non ire nisi facta pace, si inita tregua iuerit, in pœnam excommunicationis & periurii incidere, & clarius colligitur ex *c. sequenti:* vbi si excommunicatio durante bello promulgatur, si post bellū fiat tregua, adhuc in prædictam pœnam incidere arbitrat: secus vero si apponant conditionem pacis, aut treguæ, vt colligi videtur ex verbis Papæ, dum dicitur, *illam conditionem de tregua &*

pace habendam, &c. & ideo si vadit post treguam, non incidit in periurium, ex quo purificata est altera pars alternatiuæ, sed incidit in excommunicationem, quia adhuc non est inita pax: & ideo inquit tex. in fine excommunicationis mentionem facere, vt ibi latius per eum.

C A P. CCLI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans non petere reductionem ad arbitrium boni viri ob enormem læsionem, an ratione enormissima petere possit.

Pariter etiam Calderinus in *consil. 2. num. 1. in tit. de arbitr.* quærit, † an iurans non petere reductionem ad arbitrium boni viri ratione enormis læsionis, possit saltem ratione enormissimæ petere? Et inquit posse, propterea quod in iure datur enormis, enormior & enormissima læsio: & ideo de vno ad aliud non infertur, propterea quod cum sint separata, non fit bona illatio. *l. vbi autem. ff. de verb. oblig. & l. auxilium. §. in delictis. ff. de minor. & tradit Bar. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. vt ibidem ipse latius prosequitur. & tradit Ias. in l. qui iurato, num. 3. ff. qui satisf. cogan. & inquit facere illum text. secundum Bart. & alios, vt si quis iuret non petere reductionem ad arbitrium boni viri, à laudo arbitri vel arbitratoris, intelligitur nisi enormiter sit læsus. *l. si libertus iurauerit. ff. de oper. liber. & c. Quintauallis, vbi Canonista, extra de iureiur. & idem tenet Bal. in l. si societatem. §. arbitratorum, col. fin. ff. pro socio. & facit illud, quod voluit Bart. in l. quidam cum filium. ff. de verb. oblig. & Rom. in rub. ff. de arbit. num. 9. & 10. & Oldr. in consil. 156. primum, de quo queritur.**

C A P. CCLII.

Argumentum est in Summariis.

S V M M A R I A.

- 1 Iurans non petere reductionem ad arbitrium boni viri, an à reductione repellatur.
- 2 Bonus & malus quis eodem tempore esse non potest.

Quærit præterea idem Calderinus in *consil. 8. in tit. de iureiur.* † an iurans non petere reductionem ad arbitrium boni viri, ab ipsa reductione omnino repellatur? In hac controuersia Calderinus ita distinguit: Aut enim, inquit ipse, generaliter quispiam iurat stare dicto arbitratoris, & ex consequenti non petere reductionem ad arbitrium boni viri, & tunc eo iuramento non obstante reductio peti potest, vt notat Innoc. in *c. Quintauallis, extra de iureiur. vbi est tex. & in c. veniens, eodem tit. & idem voluerunt Hostien. & Specul. in §. 1. in tit. de arbitr. in vers. sed pone. & in §. fina. vers. item quid si compromissum. vbi pariter idem voluit Hostien. extra de pœniten. iniquiens in hoc casu eam petere non posse, & idem dixit Dynus in *c. scienti, de reg. iur. lib. 6.* Aut vero specialiter iurat reductionem non petere, & stare arbitramento quantumcūq; inique proferatur, & quomodocūq; damnum magnum, aut paruum inferatur, & in hoc casu Hostien. in *d. c. Quintauallis,* inquit seruandum esse, Abb. in *c. Quintauallis, num. 31. extra de iureiur.* dum inquit iuramentum non adstringere eum, qui iurauit, stante dicto arbitratoris. & ratio est, quia tale iuramentum non adstringit eum ad paren-*

parendum quousque redactum ad arbitrium boni viri, ut ibidem ipsemet latius prosequitur. Id autem limitatur in casu, in quo aliquid contra Deum laudaretur, & si fortasse iudex ex æquitate iniquitati occurrere possit, si concurrant circumstantiæ loci, causæ, & temporis, ac personarum qualitates. *c. fin. extra de transactio. v*puta si arbitrium ex dolo, vel arbitrorum proposito aut odio vel gratia aut per sordes iniquum sit. In eo enim casu iuramento non obstante reductio ad arbitrium boni viri peti potest, etiam quod in eo casu specialiter præstitum sit. Probatum autem hoc, ut ipse inquit, ex eo quod iuramentum de actu præstitum est, quo quis ad delinquendum habilis sit, & inuitatur, ac etiam contra id, quod est iuris publici publicamque respicit utilitatem, has rationes prosequitur Dynus *in d. cap. scienti*. Ad illud autem, quod ultimo loco diximus, satis est, si adducatur *tex. in d. c. si diligenti, extra de foro compet.* ubi loquitur de iuramento præstito contra publicam utilitatem. Probatum autem illud, quod diximus specialiter hunc in modum. Vbi cumq; expressi & taciti eadē est ratio generis & speciei idem ius in utroque esse debet. De primo patet *in c. cum M. Ferrariensis, extra de constitutio. & in c. 2. in fi. extra de rescript.* De secundo autem habetur *in c. quāquam. 23. distinct. & in c. si non licet. 24. q. 5. & in c. relatum. il. 2. extra de testamen.* Sed in generali iuramento non petendi reductionem prælitio, ut inquit Calderinus *in consil. 1. in tit. de arbitr. colum. 2. in princ.* omnes conuenerunt, ut eo non obstante reductio ad arbitrium boni viri peti possit, ita ut de absolutione à iuramento quærendum non sit. *l. si liberrus. ff. de oper. liberr. & l. 3. C. de dot. promiss.* prout ibidem voluerunt Hostien. & Guliel. ad Specul. *in tit. de arbitr. §. si. vers. item quid si compromisi.* Præterea quod in hoc casu pœna non committatur, voluit Hostien. *in d. cap. Quintauallis, & Dynus, ut supra diximus, in d. c. scienti, de reg. iur. in 6.* Sed in casu, in quo iuratur stari omni definitioni & laudo ipsorum arbitrorum seu arbitratorum, etiam quod inique arbitrentur, vel inique damnum intulerint alicui partium; ergo magis dubitabile videtur, an iusiurandum ita specialiter præstitum repugnet. In hac conclusione Hostien. *in d. cap. Quintauallis*, inquit prædictum iuratum cum aliquid contra Deum iuratum est, seruandum esse, & si ipse iudex ex æquitate multis attentis circumstantiis, ut diximus, aliter fortasse laudauerit. Eadem quoque est ratio de eo qui vsuras soluere iureiurando promisit, quas deinde repetit, ne huiusmodi iuramento detur materia delinquendi. *c. debitores, extra de iureiurando.* Nam posito etiam ut non repetere iurasset, posset tamen Ecclesiæ eadem ratione denunciare, ut notatur *in c. ad nostram, il. 2. extra eodem tit.* His stantibus, inquit cessare illud, quod dicitur iuramentum de soluendis vsuris præstitum seruandum esse, *in d. c. debitores*, quia vsuras remittere, vel soluere, regulariter peccatum non est, ut notant Dd. *in c. super eo, extra de vsur.* Nec talis promissio alteri saltem parato ad vsuras mutuare dat viam amplius delinquendi: sed hoc iuramentum si diceretur extendi ad casus prædictos, videlicet quando dolose ex proposito vel gratia vel per sordes arbitrium ferretur, utiq; quin omnino præster materiam delinquendi, negari non potest, nec etiam pactum, in quo fundatur iusiurandum, de quo loquitur *tex. in c. quamuis, de pact. lib. 6.* non est con-

tra bonos mores ex eo, quod conuentum est, ut filia doli sibi data acquiescat, nec ad bona paterna regressum habeat: sed quo ad illud de quo est quæstio, non dicitur, contra bonos mores, nec in alterius præiudicium respectu animæ salutis, sine dubio redundare videtur, cum huiusmodi iuramentum obligatorium non sit, ut expresse habetur *in d. c. quamuis, & in d. c. cum contingat, extra de iureiuran.* Item aperte id inferunt prædicta verba iuramenti, dum dicitur, *standum etiam iniqua declarationi*, & ideo est contra id quod est summum in rebus bonum, ut habetur *in c. cum deuotissimam. 12. quæst. 2.* ergo ex eorum forma apparet huiusmodi iuramentum contra bonos mores exitisse præstitumque fuisse. Præterea arguendo à verbis *c. ad audientiam, & c. 2. 31. distinct.* ut dicitur in compromisso eligi solent in arbitros amici communes & boni viri: quæ quidem verba expresse eorum iniquitatem excludunt, secundum quam nec communes amici, nec boni viri dici possunt: Vnde sequitur ut ex mente & verbis conuentum est, ut eorum arbitrio uti bonorum virorum stetur, & ex consequenti si inique arbitrentur, res ad arbitrium boni viri reducantur, ut ex prædictis iuribus apparet: si vero dicatur verba etiam compromissi id inferre, cum dicant, *standum etiam esse iniqua definitioni & laudo*, & c. nam nulli dubium est, quin ex prædictis verbis contrarietas oriatur repugnantibus illis verbis, *in bonos viros & communes amicos*: & ideo oportet alteram partem eligendam esse, sed constat manifeste alteram esse inhonestam, iniustam, illicitam & iniquam: ergo repellenda, ut omnia iura clamant. In dubio præterea est parti securiori & honestiori fauendum. *c. estote, cum similibus, extra de regulis iuris.* Nec quidem negari potest, quin prædicta verba simul iuncta rem dubiam reddant. Præterea, ut supra diximus, præsupponitur compromissum esse in bonos viros: & ideo si inique arbitrentur aut dolose vel odio aut gratia aut per sordes, utique eos se uti bonos viros non gessisse clarum est, *cap. qui recte. 12. quæstio. 3. & cap. 4. quæst. 7. & facit tex. in cap. 1. extra de iudic. lib. 6.* Quandoquidem bonus & malus eodem tempore quis esse non potest, *c. cum renunciat. 32. quæst. 2. cum similibus.* & ideo inde consequitur, ut de verbis & mente compromittentium, tali laudo sic inique lato stari necesse non sit, & ideo iuramentum non obstat petenti reductionem ad arbitrium boni viri: quandoquidem si talis fuisset mens & intentio contrahentium, ut ita & ad hoc fuisset præstitum tale iuramentum, & ex consequenti tres illos comites non habuisset, qui in iuramento licito requiruntur, de quibus habetur *in c. & iurabunt, extra de iureiuran. & in c. & si Christus.* sed diceretur temerarium: & ideo non obligaret, *c. non est. 22. quæstio. 3. & ideo licitum est. d. c. ad nostram, extra de iureiuran. cum similibus.*

C A P. CCLIII.

Argumentum est in Summario.

S U M M A R I U M.

Dolus in libello si exprimatur, an satis sit.

AD perfectionem prædictorum quæsiuit eodem loco Gaspar Calderinus, ¶ an satis sit in libello dolum vel metum absque alia probatione expri-

exprimere? Et inquit clarum esse non sufficere, propterea quod ut obtineat relaxationem ipsius iuramenti prius causæ prædictæ fidem facere teneatur, ob quam illam reductionem petit: alioquin satis absurdum esset, ut illud consequatur non facta fide causæ, propter quam illud petit, ut dixit Innoc. *in c. ad aures, extra quod met. causa.* & sufficit hæc remissio.

C A P. CCLIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Libello eodem peti potest, quod quis relaxetur à iuramento, & in primis expediatur.

1 Accedit præterea supradictis illa dubitatio. ¶ An illa duo in eodem libello peti possint, ac etiam quod relaxatio à iuramento primum expediatur? Huius autem dicti ratio ex eo colligitur, quod talis relaxatio ex causa facta seu concessa his casibus præcedere debet petitionem: & ideo cum nulla repugnantia præcedat, sed debitus ordo seruetur, ut notatur in *d. c. debitores, in sine, secunda gl. & facit tex. in c. rura, extra de vsur. & facit illud, quod notat Ioan. Andr. in c. non solum, extra de appellatio. super vers. ante omnia, lib. 6. cum aliis concordantibus.*

C A P. CCLV.

Argumentum est in Summariis.

S V M M A R I A.

1 Iurans bona ecclesia non alienare, si deinde alienet, an periurus dicatur.

2 Alienare prohibitus ad centum annos, locare non prohibetur.

1 DE hac conclusione querens Calder. *in consil. tit. num. 1. in eodem tit. de iureiuran.* inquit ¶ aliud esse iurare simpliciter non alienare, aliud non alienare Romano Pontifice inconsulto: Nam primum iuramentum illicitam tantum excludit alienationem: secundum vero quamcunque alienationem, ut notat Ioan. Andr. *in c. fina, extra de eccles. edific.* Huiusmodi tamen iuramentum in fructuum alienatione limitatur: & ideo ibidem inquit Ioan. Andr. posse eum qui iuravit fructus pro decem vel viginti annis vendere, ut est tex. *in l. penultima. §. queritur. ff. de legat. 2.* Nec inquit obstat tex. *in l. fin. C. de rebus alien. non alienan.* propterea quod ibidem rem alienavit, in hoc autem casu fructus seu pensionem. Vnde inquit ibidem Accursius, quod prohibitus alienare ad centum annos, locare ¶ non prohibetur, ut refert etiam gl. *in clemen. 1. de rebus eccles. non alienan.* Ea tamen gl. contrarium innuere videtur, & sequitur ibidem Stephan. expresse de locatione loquens ad longum tempus: secus vero dicendum videtur de locatione ad modicum tempus: nam tunc fortasse Accursii dictum verum erit, attenda significatione verbi *alienatione rei*, cum huiusmodi contractu dominium directum non transferatur, & si vile proculdubio transferri contingat, ut notatur *in l. 1. §. quod autem. ff. de superficiesibus. & in l. finali. ff. si ager vectigal. vel emphyteut. petat.* Verum in hac materia prohibitionis alienationis rerum ecclesiæ tale verbum latius sumitur, ut habetur *in c. in summa, 12. questio. 2.* Id autem dicitur propter expressam legis

prohibitionem, ut habetur *in c. nonnulli, extra de reb. eccles. non alienan. & ideo voluit illa gl.* In hoc igitur casu sustineri posse videtur illa conclusio, quod in peritium non incidat ille, qui locat ad centum annos, si simpliciter non alienare iuraverit, vel etiam Romano Pontifice inconsulto, & si sub pœna legis prohibitionem comprehendatur, ut habetur *in d. cap. nulli, & in clem. 1. eod. tit.* Et ideo consuluit Feder. de Senis *in consil. 204.* ut episcopus, qui iuravit non alienare, rem tamen parvam & modici momenti alienare possit, & præsertim si ob talem alienationem ecclesia melioris fiat conditionis, per eas, quæ notatur *in c. vt super, extra de rebus eccles. non alien.* & ratio est, quia iuramentum ad possessiones minus utiles non extenditur, ut habetur *in c. terrulas, 12. quest. 2.* & ita declarat Gaspar Calderinus & addit etiã Dominicus à sancto Geminiano, qui inquit pulchram fuisse illam considerationem, & dicit eam fortasse procedere posse in aliis alienare prohibitis bona ecclesiæ, non autem in clericis. Nam iuramentum præstitum à clerico non alienandi intelligendum est, ut iuravit non alienare, prout tale verbum intelligit, & declarat, ut comprehendat etiam locationem, ut habetur *in d. §. nulli, & in d. clemen. 1.* ergo etiam de contractu locationis intelligendum est: quandoquidem cum iuramentum præstatur super materia à iure declarata vel interpretata, in dubio intelligendum est, eum iurare vti ius illud interpretatur, ut habetur *in c. 1. de iureiuran. lib. 6.* & ideo prælatus iurans non alienare, intelligitur iurare iuxta iuris interpretationem. Sed sic est, quod ius prohibet locationem ad longum tempus, ergo de illa etiam intelligendum videtur. Ad illud tamen Federici dictum respondet Calder. *eo in loco*, quod iuxta vnam opinionem terrulæ possunt alienari absque vlla iuris solemnitate à iure requisita in aliis alienationibus, ut notatur *in d. cap. terrulas.* Ergo iuramentum præstitum, cum sit interpretandum secundum iuris dispositionem, ut ad illas non extendatur dicendum est. Abbas vero *in cap. super, numero 15. extra de bonis eccles. non alienan.* querit, an Archid. qui iuravit non alienare, possit utilitatis causa? & inquit posse, ut notatur *in c. fin. extra de eccles. edific. & in capitulo secundo, extra de senten. excommunic.* & ideo Abbas ibidem ita distinguit: Aut res est modica, seu modicæ utilitatis, & tunc sub iuramento de non alienando, non includitur, & ratio est superiorem velle illum ea querere, cum dubium verosimile non sit, superiorem velle illum illaqueare illis modicis, ex quo illa modica exempta sunt ab omni solemnitate, vel iuris dispositione, ut habetur *in d. cap. terrulas, 12. quest. 2.* Iuramentum ergo simpliciter præstitum secundum subiectam materiam intelligendum est, & facit ad hoc illud, quod notat Innocen. *in c. per tuas, extra de arbitri.* Præterea iuramentum est stricti iuris, & ideo restringendum est, *argumento cap. penultimi, extra de iureiuran.* & id inquit Abbas ibidem esse semper notandum, quia reperit Federicum de Senis idem sentire *in consilio 204.* Nam hodie prælati communiter iurant non alienare inconsulto Pontifice. & ideo text. in dicto cap. *vt super*, intelligendum esse ut non obstante iuramento, alienare possit, & ita procedat expositio Gofred. Aut vero res non est modica: & tunc Abbas ibidem iterum distinguit modum iurandi: Nam aut iuravit non alienare simpli-

simpliciter, aut vero non alienare inconsulto Pontifice, aut non alienare sine licentia superioris. Unde redeundo ad rem nostram, si iuravit simpliciter, & tunc arbitratur, ut in casu utilitatis ecclesie alienare possit, cum in casu necessitatis tale iuramentum non obliget, ut habetur in *d. c. si extra de eccles. adific.* ergo pariter nec in casu utilitatis, cum necessitatis & utilitas æquiparentur, ut notatur in *cap. in summa. 12. q. 2. & tradit Innoc. in c. cum omnes, extra de constitut. & Oldrad. in consil. 97.* Refertur igitur illud iuramentum ad illicitam alienationem, ut scilicet metu iuramenti prælatus facilius ab alienatione illicita se absteineat, cum regulariter à iure alienatio prohibeatur, ut habetur in *c. si quis, & in c. nulli, extra de rebus eccles. non alienan.* & iuramentum est stricti iuris, & debet intelligi secundum iuris dispositionem, ut scilicet illicite non alienet, ut iura disponunt: & ita inquit intelligere secundo modo in *d. c. ut super, extra de rebus eccles. non alien.* ut scilicet possessiones illæ exiguæ essent æstimationis & præsertim si cum aliis comparentur: si vero iuratum sit iuxta secundam formam, & tunc veriorum putat opinionem Innoc. ut scilicet ex gratia id illi prælato concessum fuerit, propterea quod etiam licita alienatio inconsulto Pontifice fieri non poterat, ut inuunt illa verba in *c. aduersus, extra de immunitate eccles. ut colligitur ex c. si extra de eccles. adific.* si vero iuratum sit secundum tertiam formam, ut puta non alienare sine licentia: & idem dicendum est, ut supra diximus. Nam de alienatione illicita intelligi non potest, cum illa etiam cum licentia superioris fieri non possit, ut ibidem latius ipse prosequitur.

C A P. CCLVI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Iurans nunquam prestare aliquod iuramentum, an excusetur ita ut iurare non teneatur.

Quæsiuit præterea Alber. à Rosate in *l. cum & iudices. C. de iuramen. calum. num. 30.* † an si quis iurauerit nunquam prestare aliquod iuramentum, ab eo excusetur? In hac dubitatione Alber. in *l. cum & iudices, num. 30. C. de iuramen. calum.* inquit Odofr. Cynum & alios, ut non excusetur tenuisse, & mouetur ex eo quod tale iuramentum illicitum fuerit, & ideo seruandum non sit, ut habetur in *Authen. scenicas non solum, & c. ultra princ. & ibidem hoc notat:* & hanc conclusionem comprobatur ex eo, quod quis inuito aduersario se ab huiusmodi iuramento excipere non potest, *argum. l. non distinguemus. §. fin. & l. seq. ff. de arbit. & de hoc videretur text. in c. non est obligatorium, cum ibi notatis, extra de reg. iur. & ita sentit Specul. in tit. de iuramento calum. sed loquitur de iuramento calumnie. & hoc idem tenet Ias. in *l. qui iurato, num. 10. ff. qui satisda. cogan. & facit tex. in c. intrinseca, & in c. constitutus. extra de testibus. & Specul. in titulo de teste. §. testium compulsionem, versic. quid si quis iurauit.**

C A P. CCLVII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Iurans non facere aliquod officium commune, potest cogi à Potestate, non obstante tali iuramento.

Quæsiuit præterea Alberic. in *l. Imperatores, in princ. num. 2. ff. de decurio. & eorum filii,* notandum esse ex eo tex. † contra illos, qui iurant se nunquam facturum officium aliquod communis seu ciuitatis suæ: nam eo iuramento non obstante potest cogi talia officia suscipere, & Potestatem super tali iuramento dispensare posse, & gratiam facere, ut ibidem inquit Guido de Suz. subdit tamen, talem dispensationem ad Imperatorem pertinere dicendum videri, ut ibi dicitur, & de hoc refert se ad ea, quæ notauit Archid. in *c. 1. §. distinct.*

C A P. CCLVIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Iurante aliquo non petere absolutionem à iuramento, via denunciationis Evangelica locum non habet.

Quæsiuit etiam Curt. senior in *consil. 43. num. 21.* † an quando iuratur ab aliquo absolutionem à iuramento non petere, via denunciationis Evangelicæ locum habeat, & inquit locum non habere, ut concludit P. norm. in *d. c. cum contingat, extra de iureiuran.* ac etiam in sua disputatione, de qua tradit infra in *apostillis, in ultimo casu.* quæ quidem nullo modo tollitur. *cap. ad audientiam, extra de iureiuran.* eam namque solummodo ob proximi salutem experiri contingit, & ideo iudicialis non competit ob ipsum iusiurandum, ut dixit Hostien. in *d. c. quemadmodum, extra de iureiuran.* & idem inquit Anton. à Butrio, Panorm. & Imola in *c. 1. in eodem tit.* Ratio autem est, quia conuentio peccati causa locum non habeat, cum scienti & volenti nullus dolus infertur. Et dubium non est, cum promissio ex se ipsa non subsistit, absolutionem concedendam esse.

C A P. CCLIX.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Venditio prima si iureiurando confirmata sit, & secunda fiat cum rei traditione, cui nam standum sit, videlicet prima, vel secunda.

Addidit prædictis dubitationibus, seu quæstionibus, August. Berous in *consil. 4. num. 55. vol. 1.* quid dicendum sit, † si prima venditio facta sit, & iureiurando confirmata, & ei deinde secunda cum rei traditione accesserit: cuiusnam prædictatum venditionum standum sit? In huiusmodi altercatione inquit ibidem Berous, secundam præualare, & ei standum esse. Ratio autem est, quia secunda cum rei traditione, secunda reuocata censetur, cum reuocari potuerit. Per primam namque primo emptori solummodo ius ad rem acquisitum fuit, non autem in rem: & ideo prædicto iuramento non obstante ius illud ad rem reuocari, ut ibidem ipse latius.

C A P. CCLX.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Iuratum si sit non contrauenire aliqua ratione vel causa, an tali iuramento non obstante possit in aliquo casu quispiam contrauenire.

Rursus

Rursus Augustinus Berous in *consil. 22. num. 55. vol. 2.* quærit, quid dicendum sit, si quispiam fortasse iureiurando non contrauenire aliqua ratione vel causa promiserit, an eo iureiurando non obstante in aliquo casu contrauenire possit? & in ea dubitatione inquit, quod licet Bar. & Doct. magis communiter in *d. auth. sacramenta puberum. C. si aduers. vendit. & in l. 2. C. de rescind. vend. voluerint*, ut si minor ita iurauerit, contrauenire non possit, cum contractus est inualidus ratione ætatis, aliaue ratione, eorum tamen conclusionem tunc etiam locum habere posse, si ultra ætatis impedimentum aliud quoque impedimentum concurrat, quod tamen contractum nullum non redderet, sed annullandum, ut est in casu *gl. d. l. 2. & in d. c. cum dilecti. & in d. c. cum causam*, quæ vere & proprie in hoc casu loquuntur: quando autem ultra ætatis impedimentum aliud quoque concurreret, quod contractum nullum ipso iure redderet, ut est cum testator prohibet alienationem & præsertim dupliciter. Nam tunc secus esset, ut ex prædictis manifeste apparet; loquitur enim Berous in diuisione facta contra prohibitionem testatoris: quæ ut ibidem, *num. 49.* inquit Berous, in *versic. non obstat tertium fundamentum*, dum ibidem primo loco per viam obiectionis vult, quod si minor iuret non contrauenire, solum iuramentum legis prohibitionem remoueat & suppleat ætatis remedium, cum efficiat ut minor pro maiore habeatur, ut habetur in *d. auth. sacramenta puberum*, non autem excludit prohibitionem alienationis, nisi iuret non contraueniri ratione minoris ætatis, vel aliqua alia ratione vel causa, ut voluit Bart. in *d. auth. versic. tamen ad vnum. ut latius ibidem ipse prosequitur*. Hanc etiam conclusionem aliter quoque; ibidem declarando inquit, illud esse animaduertendum, quod aut minor expresse iurat non contrauenire ratione minoris ætatis, vel vlla alia ratione vel causa: & tunc subsistat, & locum habeat illud, quod dixit Bart. & sequuti sunt alii: quandoquidem cum minorem ætatem expresserit & addit etiam illa verba, *Nec aliqua ratione vel causa*, satis de intentione iurantis constare dicendum est, ut voluerit omnem contraueniendi viam seu modum remouere etiam ratione alterius impedimenti ultra ætatis impedimentum, ut illa verba, *aliqua ratione vel causa*, aliquid operentur, ut habetur in *l. si quando. ff. de legat. 1.* Aut vero iurauit simpliciter non contrauenire aliqua ratione vel causa, non exprimendo minorem ætatem, siue eius causam, & tunc huiusmodi iurandum solum tollit impedimentum minoris ætatis, cum de ea præcise nihil expressum sit, ut ibidem *latius ipse prosequitur*. Vnde ex prædictis ad tres casus inferri posse videtur, in quibus iuramentum nihil operatur, & vnus in quo operatur, ut latius tradit Berous, *num. 56. & num. 60. cum aliis.* & ideo ibidem, *num. 59.* inquit, quod si prælatus super alienatione rerum ecclesiæ iuramentum interposuerit, & per illud promiserit non contrauenire aliqua ratione vel causa, quod licet ipse contrauenire non possit interesse sui causa & ratione, propriæue utilitatis & commodi, potest tamen contrauenire ratione & causa interesse & utilitatis ecclesiæ, ut dixit Bald. in *c. 2. colum. fin. extra de iureiuran. & Alexand. in l. qui Roma. §. duo fratres. colum. 42. versic. fin. ff. de verb. oblig. & est notabilis glos. in c. si quis, vbi tradit etiam Abbas, extra de rebus eccles. non alienan. & in c. 1. in vers. contractum,*

de restitutio. in integr. lib. 6. & late tradit Francis. Beccius in consil. 108. num. 1. cum seq.

C A P. CCLXI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans nunquam accipere dignitatem episcopalem, an eam non obstante iuramento accipere possit.

Quæsiuit etiam Albericus in *d. l. Imperatores, n. 4. ad municip.* si quispiam iurauerit, se nunquam episcopalem dignitatem accepturum, an eam accipere possit, non obstante iuramento. de hac quæstione Albericus se refert ad ea, quæ late notantur in *c. 1. 85. distinct.*

C A P. CCLXII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans se nunquam testimonium dicturum, an ad testificandum compelli possit.

Quæsiuit Ias. in *l. qui iurato, num. 10. §. si quis caut. ff. qui satisd. cogan. ut ibi latius per eum, idem Alber. in d. l. Imperatores, num. 4. ff. de decurio. & eorum fil.* si quis fortasse iuret se nunquam testimonium redditurum, an ad testificandum compelli possit, tradit Abbas in *c. constitutus, extra de testib. ut ibi late tradit*, & procedit tam in criminalibus, quam in ciuilibus & inquit ibidem Alber. compelli posse, ut habetur in *c. intimabit, & in c. constitutus, extra de testib. & in quæstio. Bart. quæst. 10. & tradit Specul. in tit. de testib. §. ad testium compulsionem, versic. quid si quis iuramento. & subdit ibidem Alber. de hoc late dixisse in *l. si quando. C. de testib. & iterum tradit Alberic. in rub. de testib. num. 6. & Ioan. Andr. in c. cum C. laicus, num. 1. extra de iudic. inquit Bart. tenere, ut ille qui iurauit pro nullo fideiubere, si fideiussor, pro quo prius fideiusserat libros redimat, & debitum soluat, non est periurus cum non fideiusserit, si se liberauerit: & ideo quæstio non erat dubia. & Laur. & Archidia. in *c. non est. 22. q. 1. & Ioan. Andr. in d. c. cum C. laicus, & Lapus & Oldr. in consil. 89. & tradit late Imola in c. cum quidam, num. 6. extra de iureiur. & tradit Marsil. in rub. de fideiussorib. num. 236. vbi videas, quia tradit late.***

C A P. CCLXIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans se nunquam iuraturum, an ad iurandum compelli possit.

Iterum quærit idem Alber. si quis fortasse iureiurando promiserit, se nunquam iuraturum, an in causa de calumnia iurare cogi possit? & inquit in *d. l. Imperatores, num. 4. versic. quid si quis iurauit*, prout voluit etiam Specul. in *§. superest videre, versic. secundo & nota, in tit. de iuram. calum. & notauit Odofredus in l. 2. §. sed quia veremur. C. de iuram. calum.*

C A P. CCLXIV.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum de non fideiubendo, an sit licitum.

C C c

Idem

Idem Albericus de Rosate in rub. c. de reb. credit. & iureiur. quærit ꝑ an iuramentum de non fideiubendo, licitum sit? Et in primis inquit, videri illicitum ob id, quod fit contra charitatem. t. qui sacramento, & c. inter cetera. 22. q. 4. & c. cum quidam, extra de iureiuran. Subdit tamen prædictis non obstantibus distinguendo hunc in modum: Aut talis iurans est clericus, & tunc licitum videtur, quia ad hoc tenetur, c. 1. extra de fideiuss. & c. te quidem. 11. quæst. 1. Si vero sit laicus, & tunc secus sit, cum teneatur pro proximo fideiubere, vt habetur in c. sicut 11. quæst. 1. vbi voluit Archid. peccare, si nō fideiubeat. Verum quod etiam in laico sit licitum, dicendum videtur, cum sine interitu salutis æternæ seruari possit, vt habetur in §. fin. 23. q. 4. & præsertim, quia aliter proximi necessitatibus subueniri potest, vt in fine illius §. dicitur. & id inquit Alber. putare verum, vbi etiam salus temporalis, vel spiritualis periclitaretur: Nam tunc non obstante iuramento, quod tam clericus quam laicus fideiubere possit arbitratur, argumento c. non sitis, distinct. 86. cum non videatur in tali necessitate iurasse, alioquin iuramentum esset illicitum, c. quanto, extra de iureiuran. & hoc inquit notare Archidia. in cap. non est. 2. q. 1. & ideo ibidem querit Alberic. si fortasse quispiam pro suo amico fideiusserit: & eo vergente ad inopiam iurauerit nunquam pro alio fideiubere, & cum non posset aliter liberari, acceperit libros prædicti sui amici, & debitum soluerit, an periurus sit. & inquit Bart. Brixienf. in periurium non incurrere, in suis quæstio. quæst. 36. quæ incipit, quidam scholaris. & Archid. in c. te quidem. 11. quæst. 1. & Abbas in c. si vero, num. 5. extra de iureiuran. & inquit quod si salus proximi periclitetur, nisi fideiuberet illud obseruare nō teneri, quia iuramentum ad talem casum incogitatum non extenditur: & quando talem casum cogitasset, tale iuramentum fuisset temerarium, & ideo non obligaret. & subdit ibidem Abbas, illum casum pro indubitabili habere, quia quilibet proximo subuenire tenetur. c. pascite. 86. distinct. & c. 1. & 2. 84. distinct. & c. scimus. 43. distinct. Vnde non potuit suo iuramento se ab hoc onere subtrahere, argumento c. si diligenti, extra de foro competen. subdit etiam Abbas ibidem, censere tale iuramentum non obligare, vbi cūq; proximus vere indiget huiusmodi fideiussione, licet salus proximi nō periclitetur, quia tenemur ex præcepto Dei diligere proximos, sicut nosmetipsos. c. charitas, il. 2. distinct. 2. & c. proximos, distinct. 2. c. proximos, de peniten. & ideo eis subuenire tenemur in suis necessitatibus: & ideo nostro iureiurando nō possumus nos ab hac pietate subtrahere, vt habetur in d. c. si diligenti, & id procedit firmando illam conclusionem, vt teneamur subuenire proximo & præcepto in suis necessitatibus: si vero teneamus opinionem Beati Thomæ in secunda secunda, quæst. 32. artic. 5. dum examinādo illum articulum, an elemosyna sit in præcepto, inquit duo consideranda esse: vnum ex parte dantis, & aliud ex parte recipientis. Ex parte dantis, inquit considerandum, vt in elemosynam erogetur illud, quod est danti superfluum, vt habetur Luca 11. & dicitur superesse nō solum respectu sui met, sed illorum etiam, quorū cura sibi incumbit: prius enim tenetur quis talib. subuenire, & deinde aliis. Ex parte autem recipientis requiritur, vt necessitatem habeat: nec omnis necessitas obligat ad dandū ei ex præcepto, sed illa solum, sine qua necessitatem

patiens aliter subueniri non potest, d. c. pascite. & sic concluditur secundum eum, vt elemosyna tunc sit in præcepto, eum quis superflua habet modo prædicto, & sic est in tanta necessitate, vt aliter sustentari non possit, alias est de consilio: & in hoc casu subdit Abbas esse magis dubiū, nunquid iuramentum obliget, ex quo proximus non est in tali necessitate, sed nihilominus putat huiusmodi iuramentum non obligare ea ratione, quod licet fideiussio non sit hoc casu de præcepto, est tamen de consilio, & est opus ex pietate faciendum propter Deum & amorem proximi, sed vt supra dictum est, non potest quis obligari, vt non faciat opera charitatis ac perfectionis, quia non est, verosimile quod Deus recipiat talia iuramenta contra suum consilium, cum dixerit, si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, vt habetur in Euangelio. si tamen quis non obseruat, non peccat, vt dixit Gratia. in d. §. si. & idem putat, si quis iurat non mutare pecuniam eadem ratione. & hæc inquit notanda, quia ex eis multæ quæstiones decidi possunt. Item hanc conclusionem sequitur Spec. in lib. 1. par. 4. de teste. §. 13. de testium compulsiono, n. 5. & mouetur, quia celare veritatem est peccatum, c. quisquis. 11. q. 3. & c. 1. extra de crim. fal. & ideo illud impugnare potest propria autoritate. c. sicut in nostris, extra de iureiur. & in c. malis. 22. q. 4. & c. intimaui, vbi de hoc tractatur, extra de testib. & c. venerabilem, extra de elect. vel contraueniet superioris autoritatem, vt voluit idem Spec. in §. nunc ostendendum, versic. 24. de offic. deleg.

C A P. CCLXV.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iurauerit si forte clericus de aliqua causa stare mandato episcopi, & ille episcopus præceperit vt beneficio renunciaret, & nunquam appellaret, an appellare possit non obstante eo iuramento?

Quæsiuit etiam Alberic. in d. rub. num. 1. in rub. de reb. cred. & iureiur. si fortasse accidat, ꝑ clericus agens in causa sui beneficii coram episcopo, & ideo iurauerit de ipsa causa stare mandato episcopi, & episcopus præcipiat, vt beneficio appellationis renunciaret, & nunquam appelleret: an non obstante prædicto iuramento appellare possit? In hac quæstione inquit Alber. Bartolomæum Brixiensem tenere posse in q. 37. incipiente, cum in causa cuiusdam clerici, & Archid. in c. quod bene, in fi. 6. q. 4. vbi dum quæritur, an si patres iurauerunt seruare pacem, & filii non seruent, an sint periuri? & inquit Bart. tenere periuros non esse in 3. quæst. quæ incipit, Bononia.

C A P. CCLXVI.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Successor in regimine, si prædecessorem iurare non facit, an in periurium incidat.

Item querit Alber. in rub. c. de reb. credit. & iureiur. nu. 2. ꝑ an successor in regimine vel officio, si non faciat prædecessorem suum iurare, incidat in periurium? Et inquit nō incidere, p ea quæ inquit frater Raymundus in sua summa de iureiur. & periurio, in §. item potest quod vniuersitas. & inquit Alber. dixisse in l. digna vox. ff. de legib. & Archid. & bene, in fi. 6. q. 4. & idē dicit

dicit de successore in regimine vel officio non esse periurum, si non efficit ut prædecessor iuret.

C A P. CCLXVII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Minor vendens, & iurans non venire aduersus contractum, an debeat reddi certus de restitutione in integrum: an debeat prius petere relaxationem iuramenti quam agat.

Verit etiam prosequendo materiam propositam in consil. 380. num. 1. vol. 3. † an minor vendens, & iurans illi contractui non contrauenire, de beneficio restitutionis in integrum certior reddi debeat: an vero ut à iuramento relaxetur prius petere debeat quam agat, & cōtraueniat? Et in ea dubitatione concludit, quod licet de beneficio restitutionis in integrum certior redditus sit, licet iuret & promittat non contrauenire aliqua occasione de iure vel de facto, possit tamen prædictis nõ obstantibus in integrum restitutionem petere, prout idem inquit tenere Ioan. Andr. in c. cum dilectus, extra de empt. & vend. in nouella. & si Bart. contrarium voluerit in authen. sacramenta puberum. C. si aduers. vend. ex quo ibi de tali renunciatione mentio non fit. & inquit etiam esse tex. in l. 1. eod. tit. & in l. 2. C. de rescind. vend. Contrariam tamen opinionem Dyni inquit tenere Thomam in tit. de for. & inquit optime de iure ciuili defendi posse.

C A P. CCLXVIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iuret si fortasse quispiam non ludere, si mutuet pecuniam ad ludendum, est pro vtroque periurus.

Verit etiam Bal. in l. interdicimus, num. 1. C. de episcop. & cler. † si fortasse accidat, ut quis iuret non ludere tabulis, attamē pecuniam ad ludendum mutuauerit, an vtraq; de causa in periurium incidat: & quid dicendum sit si non mutuauerit, sed ludendi modum ludenti demonstrauerit. & eo in loco ut ex qualibet ex prædictis causis in periurium incidat, dicendum arbitratur: & ideo inferendo ad prædictam quæstionem vult, ut tam ille qui pecuniam ad ludendum mutuauerit, quam ille qui lusit, vel ludendi modum docuerit, per illum tex. in vers. participem, in periurium incidat, prout eadem conclusionem tenet Salic. in d. l. interdicimus, num. 1. qui & ipse quoque notat dictum tex. in verbo. participem, pro iis, qui iurant non ludere, & deinde aliis pecuniam ad ludendum mutant, vel accommodant, ut pro eis ludant: & vult ut pariter ac si ipsi lusissent, periurium incurrant, & si ex prædictis videantur includi illi tantum, qui substitutis, ut pro se ludant, pecuniam accommodant. Et si hac de re loquens Robert. Maranta in 2. parte iudicii, in 9. actu, num. 19. dixerit, si fortasse quispiam de domo non exire vel non ludere iurauerit, vel quid simile iracundia motus, tale iuramentum eum non ligare censuerit: & ideo si contraueniat, in periurium non incidere: subdit tamen eo in loco Maranta, valde tutius esse ad cautelam absolutionem petere, quæ quidem facillime concedi solet, ut inquit Abb. in d. c.

sicut, extra de iureiur. Et de huiusmodi iureiurando habetur in c. 6. Deutero. & in c. 23. Ecclesiast. & voluit Ioan. Chrysof. super Matth. c. 5. De eo tamen, qui iurauit non ludere, si tale iuramentum sine iracundia interponatur, ita dicendum est, eum qui ludit in periurium incidere, sicut etiam & illum qui ludo astat & præsens est, vel pecuniam ad ludendum mutuat vel accommodat, ita ut æqualiter in eos poena contra ludentes imposita locum habeat, & sic ita puniatur, is, qui ludit, ut diximus, quam is qui astat & præsens est vel pecuniam mutuat. & mouetur per ea, quæ dixit Bal. in auth. interdicimus. C. de episcop. & cler. & supra vidimus, & idem dicit de eo, qui docet ludentem. Verum de hoc infra latius suo loco dicitur.

C A P. CCLXIX.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iuramentum de non inferendo grauamen creditorum donec sit ei satisfactum, an subsistat.

Quæsiuit etiam Bald. in c. ad nostram, num. 1. extra de iureiur. † an subsistat iuramentum non inferendi grauamen creditorum, donec ei satisfactum sit.

C A P. CCLXX.

Argumentum est in Summaris.

S V M M A R I A.

1 Iurans non petere, an excludatur à litis contestatione.
2 Iure quod non tenet, vero nomine caret.

Item quæsiuit idem Bal. in c. constitutus, num. 16. extra de rescript. † nunquid ille, qui iurauit non petere, à litis contestatione excludatur. & inquit Innoc. non excludi existimasse; Verum quia in hoc de pacto non iurato loquitur, merito subdit ibidem Bal. excludi. & ratio est, quia litis contestatio sine petitione esse non potest. l. amplius. ff. rem ratã habere. Sed sic est, quod in præludiis præcedentibus litis contestatio non repellitur, quia de eis iuramentum non loquitur. Ergo? Subdit præterea ibidem Bal. velle Innoc. ut vbiunque constet quempiam minus legitime electum esse, vel non legitime præbendam habere, eum remoueri posse. l. ius iurandum quid. §. 1. ff. de iureiur. & l. 2. C. de his, qui pro tuto. Nam † quod de iure non tenet, vero nomine caret. l. si ex 2 voluntate. C. de donatio. inter vir. & vxor.

C A P. CCLXXI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iurans nullam exceptionem obicere, si deinde superior ei aliquam exceptionem quinquennem concesserit, poterit nõ obstante iuramento talem exceptionem obicere.

Præterea quæsiuit Paul. Castr. in l. qui iuramento, num. 3. ff. qui satisd. cogan. Si fortasse debitor iureiurando promiserit nullam exceptionem obicere, si deinde superior sibi dilationem quinquennem concedat; inquit Castr. eodem in loco, illam exceptionem obicere posse, non obstante tali iuramento, ex quo in eo superioris autoritas excepta intelligitur, prout de hac superioris autoritate, quod semper excepta intelligatur, infra suo loco

late dicitur, & ideo dixit ibidem Castrensis, illum rex inducere Cynum in l. fin. quest. 4. G. si contra ius, vel vtil. public. ad questionem, de qua ibi per eum, quando scilicet quis iurat non petere reductionem laudii ad arbitrium boni viri: propterea quod illa promissio illam tacitam conditionem continet, videlicet si laudum sit æquum & iustum. l. si libertis. ff. de oper. liber. Nam eodem modo iuramento inesse intelligitur: & ideo si quis petat reductionem, & obtineat ob id quod iniquum sit, periurus non erit, ut est species in c. Quintauallis. extra de iureiur. At secus si succumbat, per ea quæ habentur in tex. & notant Dd. in l. qui Rema. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & attigit Bart. in l. Iulianus. ff. de condic. indeb. id autem intelligit Bal. ibi, quando iusta causa superuenit post ipsum præstitum iuramentum: nam de ea non censetur cogitasse, nec ei renunciaisse. Vnde cum iuramentum ad incognita non trahatur, etiam de iure canonico: merito mirum non est, si non subsistit, & ideo in periurium non incurrit.

C A P. CCLXXII.

A R G V M E N T V M.

Iuramentum prælati, quatenus eum obliget ad præiudicium Ecclesiæ.

S U M M A R I A.

- 1 Prælati aliquid faciens in præiudicium Ecclesiæ cum iuramento, potest ad vtilitatem Ecclesiæ prædicto iuramento contrauenire.
- 2 Prælati alienans bona Ecclesiæ cum iuramento proprio iuramento contrauenire potest.
- 3 Declaratio c. intellecto, extra de iureiurando.

Augustinus Berous in c. si quis presbyter, num. 18. extra de reb. eccles. non alienen. inquit, prælatum ¶ qui aliquid facit in præiudicium suæ ecclesiæ, ac prælaturæ, etiam cum iuramento potest ad commodum & vtilitatem dictæ ecclesiæ vel prælaturæ proprio iuramento contrauenire, siue sit aliquis, qui ecclesiæ consulere possit, siue non, ut optime probatur ex eo tex. iuncta glos. ampliatione. Nam ¶ quando prælati bona ecclesiæ cum iuramento alienat, potest contra factum suum à iure reprobatum venire, ut ibi, & habetur in c. l. de restit. in integr. lib. 6. licet simus ibi in casu, in quo quispiam supersit, qui ecclesiæ consulere possit, ut puta episcopus, ad quem ecclesiarum cura pertinet, ut habetur in c. per totum. 10. quest. 1. Præterea supersunt aliæ personæ ecclesiasticæ, quæ pro ecclesia agere possunt, ut habetur in d. c. si quis presbyter, & c. non liceat, & c. in venditionib. 17. quest. 4. vbi ad potestatem episcopi reuocatur. Præterea si dicatur, ¶ quod in terminis d. c. intellecto, extra de iureiurando, non superesset alia persona ultra Regem, quæ regno consulere posset: esset maxima quidem restrictio, quæ sanè diuinationem contineret. Vnde alia quidem ratione iureiurando ibi contrauenire potest. & ideo Abbas in d. c. si quis presbyter, inquit quod prælati, qui aliquid indebite de rebus Ecclesiæ alienauit vel aliquid in ecclesiæ suæ damnum cum iuramento de non contraueniendo, & obseruando quæ ab eo facta sunt, ut potest ad vtilitatem ecclesiæ contra factum suum iuratum venire absque periurii metu: & si alia persona supersit, per quam vtilitati ipsius

ecclesiæ consuli possit: Nam huiusmodi iuramentum in ecclesiæ tendens præiudicium, potius periurium dicitur, ut habetur in c. l. extra de his, quæ fiunt à maio. parte c. & cap. potuit, il. i. cū gl. extra de iureiur. & est optimus text. in c. sicut nostris, extra de iureiur. qui quidem notandus est pro promissionibus & iuramentis factis in conclauis inter Cardinales, & futurum Pontificem, sede vacante.

C A P. CCLXXIII.

Argumentum est in Summario.

S U M M A R I V M.

- 1 Iuramentum præstitum contra illud, quod Ecclesiæ honorificum est, dicitur contra vtilitatem Ecclesiæ præstitum.

Inquit præterea Paris. in consil. 92. num. 47. vol. 4. & ibidem, num. 48. ¶ iuramentum præstitum contra illud, quod est honorificum ecclesiæ, dicitur præstitum contra vtilitatem ecclesiasticam, & ideo non subsistit, ut notatur in c. sicut, extra de iureiurando. Iuramentum enim super rebus ecclesiasticis præstitum non subsistit, & est nullam. c. peruenit, il. i. extra de iureiurando. propterea quod eas recipit conditiones & limitationes, ac etiam interpretationes & exceptiones, quas recipit principale promissum vel dispositum, ut notant Antonius à Butt. & alii in c. Quintauallis, extra de iureiurando. & notatur in l. si. C. de non num. pec. & est decis. Rotæ 141. in antiquis.

C A P. CCLXXIII.

Argumentum est in Summario.

S U M M A R I V M.

- 1 Iuramentum de non appellando, an tollat appellationem.

In c. ad hæc, il. 2. extra de appellatio. Innoc. expresse dicit ¶ iuramentum non tollere appellationem, si grauetur: alias enim hodie sine grauiamine non licet appellare, siue iurauerit, siue non.

C A P. CCLXXV.

Argumentum est in Summario.

S U M M A R I V M.

- 1 Iurans non reuocare procuratorem etiam ad matrimonium contrahendum, eum reuocare potest.

Quesuit etiam Philip. Franc. in c. si. n. 6. de procur. lib. 6. ex iis, quæ notat ibi glos. ¶ an iurans non reuocare procuratorem etiam ad matrimonium constitutum, eum reuocare possit, ita ut reuocatio subsistat, licet reuocans periurium incurrat. & inquit non obstante iuramento illum reuocare posse, per ea quæ dixit Federic. de Senis in consil. 107. hanc conclusionem sequitur Ioan. Maria. Riminal. in consil. 292. num. 10. volum. 2. dum inquit, quod si quis constituat procuratorem ad renunciandum, & iuret eum non reuocare, reuocationem tamen subsistere, & si reuocās periurium incurrat, ut alias voluit glos. in d. c. vltima voluntas. 3. q. 2. dum inquit, quod ut supra diximus, iurans non reuocare testamentum, illud reuocare potest, & si reuocans periurium incurrat. Subdit tamen eodē in loco Francus hoc

hoc videri doctrinam Innoc. impugnare in d. c. dilecto. de prab. lib. 6. dum inquit, actum gestum contra iuramentum in spiritualibus non subsistere, & ideo si quispiam in canonicum recipiatur contra iuramentum non subsistere, & idem voluit Archid. in c. duobus, de rescript. lib. 6. secus autem in temporalibus dicendum esse arbitratur, & ibidem latius prosequitur Francus. inquit tamen eodem in loco Philippus Francus prædictis responderi posse, constitutionem & reuocationem procuratoris quid spirituale non esse, & si super spiritualibus constituitur, ut habetur in c. 1. de proc. lib. 6. & eam gl. ut inquit Francus sequuntur Dd. in d. c. si. de proc. lib. 6. & Feder. de Senis in consil. 95 factum tale est, in si. Vbi limitat illam gl. quatenus vult, reuocantem incidere in peritium: & inquit eam procedere, nisi ex iusta causa quis reuocet, argumento l. si. ff. qui satisf. cog. & Innoc. in c. cum P. de renuncia. lib. 6. cum iuramentum iniquitatis vinculum esse non debeat, ut habetur in c. quanto, de iureiur. lib. 6. Prædictis addit Francus in d. c. si. contra illam gl. facere tex. in c. cum contingat, de iureiur. lib. 6. ex quo ibi iuramentum impedit reuocationem, & facit actum in iudicium, validum, c. 2. extra de pac. merito iurans non reuocare, reuocare non posse videtur, cum subsistere non debeat illud, quod sit contra licitum iuramentum, ut habetur in c. si diligenti, de prescript. lib. 6. & ideo inquit glos. notabilis in c. licet, de iureiur. lib. 6. in fin. quod si mulier iuret non alienare fundum dotalem, si deinde alienet, & si iurauerit non contrahere, alienationem non subsistere contra primum iuramentum, & ideo de hoc articulo adducit plene ibi dixisse, plura etiam de hoc tradit Francus in c. licet mulieres, num. 7. de iureiur. an. lib. 6. & late Imola in d. c. cum contingat.

C A P. CCLXXVI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1. Iurans non exire domo infra 15. dies, si interim à iudice citetur, tenetur comparere, & ideo non obstante iuramento exire potest.

1. Quæsiuit præterea Dominicus à Sancto Geminiano in c. cum super, num. 5. de prab. lib. 6. ¶ an si quis iurauerit non exire domum intra 15. dies. interiri autem à iudice citetur, an comparere teneatur, ita ut iuramenti transgressor dici non possit? ut notat Archid. in c. autoritate. 15. q. 6. & Spec. in tit. de citatione. §. 1. in si. ver. quid si quis. & Ioan. Andr. in c. cum parati, extra de appella. & tradit Federic. de Senis in consil. 111. & facit illud quod notat Ioan. Andr. in c. quia plerique, in gl. in vers. nota casum, de offic. ord. lib. 6. Et Barb. in c. constitutus, num. 88. extra de rescript. quærit si clericus, vel secularis filiusfamilias iurauerit ex studio non recedere absq; licentia creditorum, si accidat ab eius patre reuocari, vel à suo episcopo sine quo id procuret & petita licentia eam non obtinuerit, an efficiatur petiurus. & inquit non efficitur quia non solum Papæ, sed etiam alterius superioris ius censetur exceptum d. c. veniens. extra de iureiur. ut latius ibi per eum, vbi inquit ita tenuisse Federic. de Senis in consil. 176.

C A P. CCLXXVII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1. Actum gerens contrarium iuramento de mandato superioris, quem iurauit non facere, non dicitur facere contra iuramentum.

1. Quæsiuit præterea Geminianus in c. 1. §. statuentes, nu. 2. de sepult. lib. 6. ¶ an ille qui facit actum de mandato superioris, quem non facere iurauit, contra iusurandum facere non dicitur. Id autem probat ex eo, quod ibidem inquit Pontifex, hunc alibi eligere non posse, ne iuramento contrafaciat: & tamen alibi mandat sepeliri: & inquit Dominicus id notandum, quia facit ad illam quæstionem, an iurans non exire domo, si citetur à iudice sine pœna periurii exire possit.

C A P. CCLXXVIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1. Iurans non mutare voluntatem in electione sepultura, an illam mutare possit.

1. Quærit præterea Dominicus à Sancto Geminiano in eodem c. cum super, num. 3. ¶ an ille qui iurat voluntatem in electione sepultura non mutare, illam mutare possit? Et inquit dicere Io. Andr. Hostiensis eam ponere ac pertractare in sua summa, & in eodem tit. in §. an licitum, versic. quod si quis eligat, & eam de terminare per ea, quæ habentur in d. c. 1. §. statuentes, de sepult. lib. 6. quibus videtur probari eam mutare non posse. Subdit tamen ibidem gl. in verbo, veniendi, contrarium tenere, ut scilicet contra ipsum iuramentum, voluntatem & sententiam sepultura mutare possit: & mouetur ea ratione, quod si non subsistit promissio quæ est principale, minus debet subsistere accessorium. Verum gl. ibidem soluendo dubitationem inquit esse speciale, & subdit rationem poni in d. regula, & esse propter periculum animæ, & ita etiam inquit notari in c. cum contingat, extra de iureiur.

C A P. CCLXXIX.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1. Iuramentum & pactum filii, quod alimenta non petet, de iure non subsistit.

1. Quæsiuit præterea Imola in d. c. cum contingat, num. 87. extra de iureiur. ¶ an pactum, vel iuramentum de non petendo alimenta à filio præstitum vel initum cum patre subsistat. & inquit omnino non subsistere per text. in c. cum quidam, extra de iureiur. & faciunt ea, quæ dicit Specul. in tit. qui filii sint legit. in versic. sed pone.

C A P. CCLXXX.

A R G V M E N T V M.

Iuramentum de non cedendo bonis, an & quatenus obliget.

S V M M A R I A.

1. Iuramentum de non cedendo bonis, an teneat & subsistat.
2. Pactum ut quis possit pro debito detineri subsistit.

3 Iuramentum & pactum, quod filius legitimam non petat, non valet.

1 Q Værit præterea Imo in d. c. cum contingat, num. 85. † an iuramentum de non cedendo bonis, subsistat: & ita ut pro debito capi possit, iuxta ea quæ habentur in l. 1. C. qui bon. cedere poss. & in primis ibidem, num. 8. inquit videri non subsistere, nec tenere ob id, quod tunc contra bonos mores esse videatur, ut habetur in l. alia. §. eleganter. ff. sol. matrim. & facit etiam illud, quod habetur in authen. imo C. de actio. & oblig. & facit etiam illud, quod tradit Imola in c. ex rescripto, extra de iureiur. & illud, quod habetur in l. 1. §. 2. C. qui bon. cedere poss. Subdit tamen Imola eodem in loco, contrariam opinionem veritorem appa-
2 parere, & ex eo confirmari, † quod subsistat pactum, ut quis pro debito retineri possit, per ea quæ habentur in d. c. ex rescripto, & notat Spec. in tit. de renunc. & conclu. §. 1. in fi. in vers. item est beneficium. & id tenet etiam Federic. de Senis in consil. 60. inquit, valere pactum ac iuramentum huiusmodi ea ratione, quia non est contra bonos mores, nec perpetuam habet prohibitionis causam, ut habetur in d. vers. item est beneficium, & præcedenti, & in l. fi. C. qui bon. cedere possint.

Limitat autem Imola ibidem hanc conclusionem, quando esset notoria & manifesta mendicitas ac paupertas ipsius renunciantis: nam in eo casu iuramentum non obligat: sicut nec pactum, ac
3 etiam iuramentum, † quod filius legitimam non petat. c. cum quidam, extra de iureiuran. & facit etiam illud, quod dixit Specul. in tit. qui fil. sint legit. in vers. sed pone. Item hanc conclusionem videtur tenere etiam Anto. à Butrio, ut ibidem refert Imo. sub tertio quem ponit casu, in d. cap. cum contingat, in fi. At sub primo casu, ubi etiã de hoc loquitur iuramento, transit cum ea opinione, quam ponit Bart. in d. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimo. Vnde ibidem subdit Imola, num. 87. tenendam esse opinionem Federic. & si Federic. non responderet prædicto §. eleganter, nec aliis iuribus in contrarium adductis. Quibus tamen subdit Imola eo in loco responderi posse, per ea quæ late inquit idem Imola dixisse supra super primo membro principali, quando scilicet prohibetur actus ob id, quod sit contra bonos mores, ut inquit etiam ibidẽ retulisse opinionem Bal. quam ipse posuit in l. 1. C. qui bon. cedere poss. Et hac de prima questione.

C A P. CCLXXXI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Fideiussor, an dari possit pro dote conseruanda, vel restituenta, accedente iuramento.

1 Q Voniam communis est opinio, quod † fideiussores pro dote dari non possint conseruanda, ut habetur in l. 1. C. ne fideiuss. doti dentur. merito Imola in d. c. cum contingat, num. 88. extra de iureiuran. ea stante communi opinione, quærit, an fideiussor pro dote restituenda dari possit? Et in ea questione inquit, quod licet iuramento non accedente variæ sint Doct. opiniones, propterea quod Odofred. voluit, ut dari ac præstari possint, ut voluerunt etiam alii nonnulli glossatores, prout refert gl. in d. l. 1. ea tamen illis non obstantibus contrarium firmat, &

pro ea facit generalis illa rub. & illud quod habetur in l. 2. eod. tit. & tractatur in l. si constante. §. quoties, ubi Bart. ff. sol. matrim. At in terminis nostris præsupponendo, quod accesserit iusiurandum, dubium oritur, anposito quod fideiussores præstari prohibeantur pro dote cõseruanda vel restituenda: quæritur, an si se obligent iureiurando, obligatio subsistat, quamuis ut supra diximus, iuramento remoto eos non obligari vii dari dicendum videatur lege ipsa huiusmodi obligationem prohibente, & ideo illud quod agitur, non valeat. l. non dubium. C. de legib. Posito igitur, ut accesserit iusiurandum, Bart. videtur velle ut obligatio iureiurando non firmeretur, per ea quæ ipsemet tradit in d. l. si quis pro eo, in 3. & 5. memb. ff. de fideiuss. ubi concludit quod ubi legis prohibitio in personam dirigitur, tunc contrafaciens peccet tanquam iusto præcepto non obediens superioris, ut habetur in cap. 2. extra de maio. & obed. & ideo dicunt iureiurando non firmari & tradit Butr. in d. c. cum contingat, in fine tertii casus, hanc eandem Bar. opinionem sequutus, & si non eadem, sed alia ratione, videlicet quia ob eam obligationem quædam insurgeret differentia ac indifferentia inter ipsos coniuges, qui sibi inuicem corpora sua committunt, & præsertim ipsa mulier, quæ non solum corpus suum committit, sed etiam dotem. l. hac lege. C. de pac. conuent. & ideo cum vnus cordis & voluntatis esse debeant, merito videatur talis promissio quodammodo contra bonos mores, & ideo iureiurando non conuallidetur, ut latius ibidem prosequitur Imola sequutus Cynum in d. l. 1. C. ne fideiuss. dot. dent. qui ibidem Odofred. opinionem sequi videtur, quam sequutus fuit etiam Dynus, videlicet ut sit differentia, an fideiussiones dotium dentur, pro dote conseruanda, an vero pro dote restituenda, attamen Bart. in l. si constante. §. quoties. tenuit opinionem gl. in d. l. 1. ut scilicet dari non possint etiam pro dote restituenda, per text. in d. l. 2. C. ne fideiuss. dot. dent. quæ generaliter loquitur, & Imola refert se ad dictum §. quoties, in d. l. si constante. Et licet in d. c. cum contingat, num. 88. vers. sed aduerte, quia impugnat Bartol. opinionem, dum vult fideiussorem dari non posse pro dote, etiam cum iuramento, conclusionem tamen contra Bart. non firmat & Butrium, sed videtur tantummodo limitare, quando iuramentum est extortum per dolum aut metum.

C A P. CCLXXXII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

1 Iuramentũ de non contraueniendo nec agendo, quando habet causam à iure proprio, vel ab altero sibi coniuncto non subsistit, quia intelligitur de illicito & contra debitum.

1 Q Væ fuit deinde Imola in c. petitio, num. 2. extra de iureiuran. † an iuramentum de non contraueniendo, & non agendo contra aliquem indeterminate præstitum, de illicito intelligendum sit, non autem licito.

Præterea Imola in c. petitio, num. 2. extra de iureiuran. quærit, an iuramentum de non cõtraueniendo & non agendo præstitum, intelligendum sit de illicito & cõtra debitum iuramentum, non autem de licito, & præsertim cum causam habet à iure proprio

proprio vel alterius sibi coniuncti, vt notat etiam Butrius in d. cap. petio. & ideo ibidem subdit Imola Butrium velle quod etiã aliis de causis quam propriis, vel suæ Ecclesiæ contra eum venire posse, cui iusiurandum præstitum est, dummodo tales causæ sint licitæ, & si vt inquit subdendo Imola ibidem id textum in d. cap. petio, cui appositum est iuramentum, non dicere quinimo potius contrarium concludere, ex quo solum excipit, vt possit præstari pro iuribus Ecclesiæ, aut suis propriis vel luorum coniunctorum, vt habetur in cap. solita, extra de maiorit. & obediens. & in cap. quia circa, extra de priuileg. & in l. de pretio. ff. de public.

CAP. CCLXXXIII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Iuramentum vniuersale non accusandi mulierem de aliquo crimine, an subsistat.

Quæsiuit etiam Imola in cap. quemadmodum, num. 7. extra de iureiuran. ¶ an iuramentum vniuersale de non accusando mulierem de aliquo crimine, temerarium censetur, & ideo seruandum non sit, etiam quatenus excludit facultatem accusandi si trahere vellet ad infidelitatem.

CAP. CCLXXXIV.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Iuramentum non accusandi de adulterio, an excludere videatur, quatenus accusatio respicit priuatam vtilitatem, an vero quatenus respicit finem correptionis.

Quærit etiam Imola in d. cap. quemadmodum, num. 16. extra de iureiuran. ¶ an iuramentum de non accusando de adulterio excludat, quatenus accusatio priuatam vtilitatem respiceret, secus vero quatenus respiceret finem correptionis denunciando.

CAP. CCLXXXV.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Iuramentum de non præstando subsidium coniuncto, an sit licitum.

Quæsiuit etiam Imola in cap. cum quidam, num. 5. extra de iureiura. ¶ an iuramentum de non præbendo subsidium coniuncto, licitum sit in casu illius cap. quicquid dixerit Innocent. ibi, ex quo eo in casu illicitum est, & contra rationem, vt ibi expresse dicitur, & ideo non obliget, vt habetur in c. inter cetera, adducto à gloss. ibi, quatenus enim iuramentum est, seu iuratum, & non loquatur de patre vel matre contra reuerentiam paternam vel maternam est, cum eam filius parentibus præstare teneatur, secundum diuinum præceptum, iuxta illud, Honora patrem & matrem, vt sis longæuus super terram, & ideo huiusmodi iuramentum illicitum videtur, & ideo non est seruandum.

CAP. CCLXXXVI.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Iurans non loqui sorori vel fratri, non obligatur.

Iterum quærit Imola in d. cap. cum quidam, extra de iureiura. ¶ si fortasse quispiam sororem vel fratrem non alloqui iurauerit, an tale iuramentum iurantem obliget, an videatur tanquam charitati repugnans, obligatorium non esse, cum charitas ipsa quemlibet fratri vel sorori adstringat, & ideo illicitum dicatur. Si vero quispiam iurauerit non loqui cum aliquo extraneo, & tunc si iusta causa subit, vt puta quia sit homo discolor, vel rixosus & profert mala & iniuriosa verba, & tunc dicit seruandum esse iusiurandum, ex quo sine interitu salutis æternæ seruari potest, & ita firmiter Butrius in d. cap. cum quidam. Id autem stante causa firmandum arbitrat: si vero cesset prædicta causa, ex quo tale iuramentum primo ingressu odium nutrire, & inferre videtur, merito illicitum videtur. Subdit tamen ibidem Imola contrarium fortasse concludendum esse, ex quo tale iuramentum sine interitu salutis æternæ seruari potest. Sed sic est, quod quando iuro non ingredi domum alicuius, tale iuramentum sine interitu salutis æternæ seruari potest, merito seruandum est, nisi fortasse eueniat casus, in quo ob proximi salutem loqui expediat, vel domum ingredi, vt adnotauit Arch. in d. cap. inter cetera. 22. quæst. 4. & facit illud, quod notat Butrius in cap. si vero. extra de iureiuran.

CAP. CCLXXXVII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Iurans soluere, vel aliquid implere, casus necessitatis vel impossibiles excludit.

Præterea Imola in cap. veniens, num. 4. extra de iureiuran. quærit, ¶ si fortasse filiusfamilias in studio existens iurauerit creditori non discedere debito non soluto, an si pater, vel Episcopus eum reuocent & exeat quæsitæ licentia creditoris, licet nõ obtentæ, sit periurus, & ita inquit tenuisse Feder. de Senis disputando, & refert Butri. concludendo id non licere contra iusiurandum, & ea ratione mouetur, quia in huiusmodi iuramento ius patris comprehensum non videtur, nec etiam ius superioris, per illum textum in d. cap. veniens, eod. tit. de iureiuran.

Limitatur tamen præcedens conclusio, nisi filius in fraudem reuocari procurauerit: argumento cap. pastoralis, extra de offic. deleg. & in l. qui data. ff. ex quib. caus. maior. & de hoc late tradit ibidem Butrius.

CAP. CCLXXXVIII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Presbyter si alienet bona Ecclesiæ & iuret non impugnare dictam alienationem, an tale iuramentum sit validum & subsistat.

Refert præterea Imola in cap. si quis, num. 16. extra de rebus eccles. non alienan. Ioan. And. ibi quæsiuisset, ¶ an presbyter, qui bona Ecclesiæ alienauit, & iureiurando promisit ei alienationi non contrauenire, an iusiurandum illud sit inualidum? Et in dicta quæstione ita distinguendum arbitrat: CCc 4

Aut enim inquit ipse, prædictus presbyter alienans in sua promotione ad beneficium non alienare promittit, & tunc iuramentum deinde præstitum super ipsa alienatione non reuocandi, sit inuolidum ob id quod primo iuramento licito repugnet. Si vero prædictus presbyter in sua ad beneficium promotione iurauerit non contrauenire, & tunc concludit præcedens iusiurandum impugnare non posse, *per text. in d. cap. cum venissent, a gloss. adducto in d. cap. si quis.*

Limitat tamen eo in loco Imola, vbi cunque aliter Ecclesiæ consuli non possit, vt dixit gloss. in c. 2. extra de iureiur. quando autem ecclesiæ consuli non possit, declarat gloss. in cap. 2. extra de iureiur. Verum Butrius in d. cap. si quis, inquit id ita declarari posse: Aut enim, inquit ipse, præiudicium Ecclesiæ ita est coniunctum & connexum cum præiudicio personæ, vt Ecclesiæ consuli non possit, quin præiudicio quoque coniuncti consuli possit, & tunc iusiurandum non obstat: secus vero si ita connexa non sint, quin tam ecclesiæ quam alteri priuato consuli possit, vt dixit gl. in c. 2. extra de iureiur. Butrius autem in d. cap. si quis, inquit, quod si præiudicium Ecclesiæ ita sit necessario connexum cum præiudicio personæ, vt Ecclesiæ consuli non possit, quin etiam personæ coniunctæ consulatur, & tunc procedat illud, quod habetur in d. cap. cum venissent, vbi in iuris renunciatio ad præiudicium personæ in d. auth. si qua alienatio, vt quod alius teneat rem alienam sine Ecclesiæ iudicio esse non possit fructuum ratione: & ideo vt ipse ibi arbitratur indistincte non obstat iusiurandum, & ad hoc optime facit illud, quod notatur in d. c. extra de iureiur. & facit etiam illud, quod dixit Imola in d. cap. cum venissent, in gloss. in verbo, teleri, in fin.

C A P. CCLXXXIX.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iuramentum simplex de bonis eccles. non alienandis, procedit in alienationibus illicitis non autem licitis, vel necessariis.

Quærit etiam Abbas in c. tua nos, num. 3. & 5. extra de eccles. edific. ¶ an iuramentum simpliciter præstitum de rebus Ecclesiæ non alienandis, ad illicitam alienationem extendatur, ita vt in eo quoque casu iuramentum liget ita vt in necessaria alienatione locum habeat. De hac quæstione tradit iterum Abbas in cap. vt super, extra de reb. eccles. non alienand. & faciunt ea, quæ dicunt Ioan. And. Butri. & Imola in cap. extirpanda. §. quia vero. extra de præb. & eadem ratione putat idem Abbas in d. c. tua nos, num. 3. prout etiam idem dicendum putat de alienatione quæ fit ad utilitatem Ecclesiæ, quandoquidem quo ad hoc, necessitas & utilitas à iure comparantur, vt habetur in cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & facit etiam illud, quod notatur in gloss. in summa, ac etiam illud, quod in simili notat Innocent. in c. cum omnes, extra de constitut. Et ideo ibidem inquit Abbas Panor. num. 4. ex hoc text. argui consueuisse iuramentum in materia iuris præstitum ad limites iuris restringendum esse, & ex consequenti limitationes & restrictiones iuris recipere. Verum de hoc latius suo loco dicetur.

C A P. CCXC.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iurans residere in ecclesia, iuramento prædicto non obstante abesse pro necessitate vel utilitate ecclesiæ omnino potest.

Quæsiuit Abbas in cap. tua nos, num. 5. extra de eccles. edificand. & reparand. ¶ an iurans residere in Ecclesia, eo iuramento non obstante ab Ecclesia abesse possit, & inquit si pro necessitate & utilitate Ecclesiæ absit, id vtrique posse, vt est text. in cap. ex parte tua, extra de cleric. non residen. idem voluit Abbas in cap. ex parte. il. 3. num. 1. extra de cleric. non residen. & ibi intelligit esse verum, dummodo non recedat in fraudem, dum iura suæ Ecclesiæ prosequitur.

C A P. CCXCI.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Iurans non alienare sine licentia Pontificis ea, qua solita sunt alienari non continet.

Præterea Cassado. in decis. vnica, num. 12. de acquisition. rerum domin. ¶ inquit iuramentum de non alienando sine consensu & autoritate Pontificis ea, quæ alienari non consueuerunt non continere, propterea quod ei etiam inconsulto Pontifice & sine eius autoritate & consensu alienari possunt, nec impossibilia vlllo modo reputantur, vt est text. cum gloss. in cap. 2. de feud. vbi etiam Abbas post alios notat, & loquitur de alueo nouo & antiquo derelicto, quod publica suadente utilitate factum fuisse credendum est. Et ideo Abb. in d. cap. tua nos, num. 9. extra eodem tit. de eccles. edificand. & reparand. illum text. ad alienationem modicæ alicuius rei extendendum non esse, argumento cap. terrulas. 12. quæst. 2. & facere inquit illud, quod dixit Federic. de Senis in consil. 202. & notatur in cap. vt super, extra de reb. eccles. non alienand. & Archidiacon. in cap. Abbate. 11. quæst. 2. vbi prosequitur, an Prælati sine Episcopo rem modicam alienate possint absque solemnitate, cum cap. illud, terrulas. de Episcopo loqui videatur. Præterea, quod omnino possint, comprobatur Abbas per rex. in c. caterum, extra de donat. & in c. ad hoc. & in c. relatum, il. secundo, extra de testament. & ideo Ruin. in consil. 207. num. 5. vol. 1. inquit iuramentum quod quis aliquid non faciet, iam factum non vitare, vt puta si quispiam non alienare promittat, & deinde iure alienauerit: nam valet talis alienatio & si ad interesse teneatur vel ad pœnam, si pœna apposta sit, vt dixit Abbas Panormit. in c. intellectu, vbi late ipse prosequitur, extra de iureiur. & las. in d. l. si ita quis promissit. §. ea lege, num. 27. versic. sexto facit. & Cald. in c. cum contingat, extra de iureiur. & Abb. in cap. intellectu, col. fin. extra eod. tit. & tenent alienationem contra iuramentum subsistere.

C A P. CCXCII.

Argumentum est in Summario.

S Y M M A R I V M.

Prælati, qui iurauit non alienare, vel pignotare bona

Bona sue ecclesie, an possit fructus ad decem vel viginti annos vendere.

Quasiuit etiam idem Abbas in dicto cap. tua nos, num. 11. extra de eccles. adifican. ¶ an Prælatus, qui iuravit non alienare vel pignoraré bona suæ Ecclesie, possit fructuum perceptionem ad decem vel viginti annos vendere, & inquit Guidonem tenuisse, quod posset, per text. in l. penult. §. queritur. ff. de leg. 2. Nec obstat l. fin. C. de rebus alien. non alienan. sed de hoc supra tractatum est: Addit etiam prædictis Abb. in d. cap. tua nos, prohibitum alienare vel eum qui non alienare iuravit posse ad centum annos locare, & id inquit tenere gloss. in d. l. penult. §. instituto. ff. de leg. 2. verum id reprobatur gloss. in d. clem. 1. de rebus eccles. non alien.

C A P. CCXCIII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Locatio quinquennii cum pacto relocandi ad aliud quinquennium, & quod intelligatur ipso iure facta relocatio ad aliud quinquennium donec solvantur melioramenta, dicitur alienatio, & ideo non subsistit.

Paulum recedit à prædictis illud, quod diximus de concessione perceptionis fructuum ad decennium, vel viginti annos: ¶ nam videtur idem esse & cum huiusmodi locatione illa etiam, de qua meminit Ias. in consil. 94. num. 2. vol. 1. quæ dicitur penitus nulla: & quod multo plus antecessor qui eam fecit, non tenetur eam seruare, aut ei stare, ex quo ad longum tempus facta dicitur, cum facta est ad quinquennium cum eo pacto ac conuentione, vt si melioramenta non solvantur, relocatio facta intelligatur ad aliud quinquennium, & sic successive de quinquennio in quinquennium: quandoquidem eam esse prohibitam dubium non est, cum sit alienatio, vt est optimus text. in §. neq. illud, in Authent. de non alien. iuncto §. emphyteusim, in eodem tit. ex quo text. notat Angel. in d. §. neq. illud, ibi esse casum expressum, quod sicuti tutor vel curator non potest alienare rem immobilem pupulli sine decreto, pariter eam quoque alieni pro vno vel pluribus annis, cum ea conditione & pacto, quod teneatur eidem vel successoribus pro eadem pensione relocare. Ratio autem est, quia hæc species quædam alienationis dicitur, & ideo illud pactum non valere, sed reiiciendum esse, & ita ibidem declarat Angel. Præterea quod hæc dicatur alienatio tenuit Lopus de Castellioncio in sua allegat. 12. quæ incipit, disputat hic, & Cardinal. Florent. qui omnino videatur, in clem. 1. §. fin. in quest. penult. de reb. eccles. non alienan. & Angel. in consil. 181. ex forma & serie, & c. in fin. & Alexand. in consil. 68. visis duobus elegantissimis consiliis, stantibus prædictis non obstat, inquit Ias. quod dicitur, quod coniungendo vtrunq; quinquennium non exceditur decennium, & ideo cum decennium non excedatur, locatio ad longum tempus non dicitur: Quia respondet longum tempus dici annorum decem inclusivæ, & ab inde supra, prout expresse dixit Bart. in l. 1. §. quod autem, post gloss. ibi. ff. de superficie. & ibi tradunt Ang. & Bald. in l. quicumque. C. de bonis, qua liber. & in l. iubemus, la secunda, in princ. col. 3. C. de sacrosan. eccles. vbi inquit ita consuetudinem obseruare, & rursum idem voluit Ang. in l. si filio. §. si.

ff. soluto matrim. & Arch. in cap. alienationes, col. fin. 12. quest. 2. & hanc quoque conclusionem sequutus est Anton. à Butrio & alii post eum, in cap. fin. extra ne prælati vices suas. & dixit Cardinal. Florent. in d. clem. 1. §. fin. quest. 4. de rebus eccles. non alienan. & hanc opinionem communiter teneri inquit Ias. in eodem consil. 94. num. 2. & subdit eam sæpe consulendo sequutum esse & ita obseruari. Tota igitur vis potissimum in eo consistit, quod talis locatio facta ad quinquennium cum pacto expresso, quod nisi melioramenta solvantur, ipso iure relocatio facta videatur ad aliud quinquennium, & sic successive de quinquennio in quinquennium dicitur alienatio: quæ cum sit clericis prohibita, vt est text. in dicto §. neque illud, & ibidem optime notat Angel. in dicta Authent. de non alien. cum alien. cum aliis pluribus ab eo deductis. Verum hoc quoque fundamentum non obstat & ei respondetur primum, quod hæc conclusio procederet, vbicumque à principio illud pure ageretur: sed in casu nostro vnica est locatio tantum scilicet vsque ad quinquennium, & eo completo est in facultate prælati efficere, vt illa conditio non inchoetur soluendo melioramenta, ex quo etiam ex dispositione iuris communis completa locatione conductor amouendus non sit, nisi ei solutis ac restitutis melioramentis. l. colonus, in princ. & l. dominus. §. 1. ff. locati. & tradit gloss. in l. colonus. ff. de vi, & vi armat. & facit illud, quod dixit Angel. in consil. 189. ex forma & serie. dum inquit concessionem factam ad tempus aliquod cum promissione renouandi, si videbitur ipsi prælato, prohibitam non esse, cum sit in facultate prælati reuocare vel non reuocare, prout sibi placuerit. Putat tamé Ias. hanc solutionem fundamentum quod ipse adduxit, non tollere. Nam, vt inquit Ias. posito vt verum sit, vt colonus completa conductione amoueri non debeat, nisi solutis melioramentis, ac etiam conuentio de renouando fieri possit, si prælato placuerit: hæc tamen omnia in casu nostro cessare videntur, cum à principio temporis factæ locationis conuentum sit, vt nisi solvantur melioramenta, intelligatur relocatio ipso iure facta ad aliud quinquennium, & sic successive de quinquennio in quinquennium: quæ quidem prohibita est, cum in fraudem facta censeatur, vt est text. expressus in d. §. neq. illud. Plane fatetur ibidem Ias. quod si esset in mera facultate prælati renouate locatorem si vellet, talis locatio subsisteret. Secundo loco respondetur tali obiectioni ab ipso Ias. eodem in loco, vt licet talis locatio ad longum tempus dici possit: attamen ex quo nullum dominium etiam vtile acquiritur conductori, alienatio dici non potest. Potest namque fieri locatio ad longum tempus eo expresso inter partes ipsas conuento, vt nullum dominium transferatur, & huiusmodi pactum valet, vt dixerunt Bald. & Imola in l. si domus. §. fin. ff. de legat. 1. & in l. codicillis. §. instituto. ff. de legat. secundo, & facit illud, quod notat Baldus in cap. primo. §. aut si libellario, in fin. in tit. quibus modis feudum amittatur. & licet tali responsioni possit fortasse replicari, vt etiam quando expresse esset actum, vt huiusmodi locatione nullum ius transferretur: adhuc tamen quatenus pertinet ad casum nostrum, non subsisteret, propterea quod limitatio Baldi & Imolæ in dictis locis in eo procedit & locum habet, qui plenam & integram alienandi facultatē habet: sed quando sumus

in em-

in emphyteuta & vasallo, qui concedūt ad longum tempus & faciunt pactum expressum, vt tali pacto vtile dominium non transferatur, vtq; nihil valet, ob id quod in fraudem legis factum videtur, vt singulariter inquit Bald. in cap. i. in princ. in tit. de prohib. feudi alien. per Federic. col. 3. versic. *Quero, nunquid vasallus possit concedere in emphyteusim perpetuam*, &c. Vbi ad hoc refert notata à Dyno in d. l. codicillis. §. instituto. & cum hac notabili Bald. decisione tenet Alex. in consil. 469. in princip. In causa & lite vertente inter Ioan. col. 2. in fin. vol. 3. consil. 104. & rursus Alexand. in consil. 67. in princ. visis duobus elegantissimis consiliis. Vbi expresse reprobatur decisio Bald. in l. voluntas. C. de fideicommiss. Præterea subdit Ias. eodem in loco, dictam Bald. decisionem confundi ex multis aliis decisionibus Doctorum contrarium tenentium. Dicit etiam non obitare aliam solutionem, dum in ea dicitur, quod licet in bonis Ecclesiarum cathedralium alienandis requiratur tractatus: secus tamen fit in Ecclesiis inferioribus, vt dixit Domin. à sancto Geminiano in cap. i. in fin. post Paul. Lea. in tit. de reb. eccles. non alien. in 6. quia putat Ias. illud non facere ad propositum, quia quando Ecclesia non habet capitulum, tractatus non requiritur: attamen non releuat, quin quilibet Ecclesiasticus alienare prohibeatur, vel ad longum tempus locare res immobiles Ecclesiæ. Quinimo solemnitates requisitæ in alienationibus rerum immobilium Ecclesiæ, habent locum in quolibet loco pio, secundum Bald. in auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccles. & tenet expresse Panorm. post alios ibi ab eo relatos in cap. nulli. extra de reb. eccles. non alienan.

Hanc conclusionem, quod prælati non possit locare pro quinque annis, & illis completis ad quinque subsequentes, ita vt successiue plures locationes facere possit, vltra prædictos tenuerunt Card. & alii in d. clem. i. in fin. vbi Card. Floren. in 5. quæst. & Calder. in consil. 11. vbi etiam Gem. in addit. in tit. de iure iuran. & Anton. à Butr. in cap. Apostolica, extra de donat. & Alexand. in consil. 165. visis, vol. 2. & in consil. 104. in causa num. 6. vol. 3. vbi allegat & sequitur Lapum in d. 12. allegat. & iterum Alexand. in l. si domus. §. fin. in fin. ff. de leg. 1. & Federic. plures referens in cap. quæ in ecclesiarum, post num. 87. versic. *similiter, si fiat locatio ad longum tempus*, & iterum in vers. *similiter si fiat locatio ad non longum tempus*, vbi comprobat hanc allegationem, & iterum idem tenuit Felin. qui cum Lapo tenet in cap. plerunque, in fin. extra de rescript. & hanc opinionem Lapi communiter sequuntur Doctores, quem etiam sequuntur Firma in suo repert. in versic. *episcopus non potest locare*, & Ias. iterum in l. manumissiones, post num. 7. & Claud. Seifel. ante num. 6. ff. de iustitia & iure. & And. Tiraquel. de retract. tit. 2. in præfat. num. 11. versic. *sed huic sententia*. & habetur in apostill. ad Bald. in l. voluntatis, in versic. *idem puto*, licet contrarium tenuerit ibi Bald. & male. C. de fideicommiss. Alexand. autem in l. si filiofamilias. §. si vir in quinquennium, num. 25. dicit quod licet Doct. velint vt ad modicum tempus locare possint, & sic intra decem annos, vt habetur in dicta clement. 1. de rebus eccles. non alienan. communis conclusio fit, vt modicum tempus ad quod locare potest prælati, & quilibet alius alienare prohibitus iudicis arbitrio intelligatur, argumento l. 1. C. de iure deliber. & idem tenet gloss. quam sequitur Bart. in dicto §. quod autem ait. & Domini Roi in dicta conclusione 220. quæst.

7. & optime facit illud, quod notat gloss. in l. si constante. §. si vxor, eod. tit. ff. sol. matr. quam notat Bart. & inquit Alexan. ibidem, num. 25. esse communem opinionem, subdit tamen Alexan. in hac materia esse tex. quem non referunt Doct. in versic. *si vero aliquis*. quem ibidem ponderat Ang. & inquit non dici longum tempus, si res Ecclesiæ locetur vsque ad 30. annos, & ideo videtur, vt si attendamus d. vers. *locationes*, nō sit vera opinio eorum, qui dicunt quod non possit locare vsq; ad 10. annos: verum huic obiectioni respondet quod cum lex civilis aliquid in præiudicium Ecclesiæ statuere non possit. cap. eccles. sanctæ Mariæ, extra de constit. Vnde cum tex. in d. c. nulli, extra de reb. eccles. non alien. dicat, locatorem ad 10. annos, esse ad longum tempus, inquit Alexan. eo in loco non putare iudicem, in cuius arbitrio est secundum communem opinionem nō esse arbitraturum, vt habetur in c. nulli. & licet gloss. in d. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. 2. voluerit quod prohibitum alienari, non prohibeatur locare ad mille annos: attamen conclusio illius gloss. communiter reprobari arbitratur, vt inquit ibid. Dynus, Bar. & alii ibid. & est etiam gl. clem. 1. & subdit Alexan. pro hoc etiam esse aliam gloss. in l. penult. C. de pac. pignor. Bald. tamen in cap. 1. §. aut si libellario, in fin. in tit. quib. mod. feud. amittat. gloss. illam defendere conatur in d. §. instituto, vbi cunque conuentum sit, vt tot sint locationes, quot sunt anni. Ad quid facit text. in l. pluribus, in princ. ff. de verborum obligat. & rursus hoc idem tenet Bald. in l. voluntas. C. de fideicommiss. & in cap. 1. col. 10. in tit. qui feud. dare poss. Hanc tamen cautelam reprobatur idem Bald. in cap. imperialem, in princ. de prohib. feud. alien. per Federic. in quiens illam cautelam vt fraudulentam non procedere. Vnde Alex. eodem in loco ita distinguit: Aut enim inquit ipse, talis locatio fit ab eo, qui potuisset alienare, cum voluisset, & in eo casu procedat d. cautela propter quod nō dicitur alienatio, nec transfertur vtile dominium, vt in simili habetur in l. cum mansuetus. §. fin. ff. de contrab. empr. Aut est prohibitus alienare, & tunc talis cautela non subsistat, vt in simili colligitur ex iis quæ notat Bart. in l. Modestinus, in fin. extra de solut. cuius opinionem communiter approbari vbiq; attestatur, dum inquit quod vbiq; donatio insinuationem requirit, & si dictum sit quod tot sint donationes, quot sunt res: tunc illa verba potius insinuationem fraudis denotant, & ideo donatio in eo casu & concurrentibus illis verbis insinuationem non valere arbitratur, argum. l. quemadmodum. C. de agric. & censit. lib. 11. comprobat hanc conclusionem ibidem Alexan. ex iis, quæ habentur in d. §. neque illud. vbi Ang. in Auth. de non alien. vbi idem expresse dicit, si ad modicum tempus locare vellet, cum pacto reuocandæ donationis. Et inquit tale pactum fraudulentum censeri, & ita inquit existimare concordari posse Bald. opiniones, cum in variis locis loquutus sit circa materiam gl. prædictæ, de qua ipse meminit in cap. 1. in princ. col. 3. in tit. de prohib. feud. alien. per Federic. & in dicta l. si domus. §. fin. ff. de legat. 1. & in dicto §. instituto. & in cap. 1. in tit. qui feud. dar. & in dicto cap. quæ in ecclesiarum, col. 6. extra de constit. & Imol. in d. c. ad audientiam, extra de reb. eccles. non alienan. Alio modo subsistit Bald. illam gloss. in d. §. aut si libellario, in fin. vt scilicet fortasse locum habeat in partiaro, tenendo vt differat à colono, vt notat gloss. in d. l. si apes. §. 1. ff. de furt. Verum

Vetum quia illa gloss. communiter reprobatur, vt supra diximus, sequenti opinionem Bart. in l. si merces §. vis maior. ff. locati. ideo inquit non putare predictam confirmationem subsistere. Præterea hanc eandem conclusionem sequitur Crotus in l. 1. §. sed & si mihi. num. 15. ff. de verborum obligat. Vbi concludit in his terminis, quod si res Ecclesiæ locatur vt que ad nouem annos cum eo pacto, quod completo nouennio, iterum locari debeat, non subsistat huiusmodi pactum, per ea, quæ dixit Aret. in d. l. quod dicitur ff. de verb. obligat. per tex. in d. §. neque illud, & per ea etiam, quæ tradit Alexand. in d. consil. 68. & idem dixit August. Berous in cap. 1. num. 10. & 11. extra de precario. vbi in primis inquit sciendum esse aliud esse concessionem vel locationem fieri de triennio in triennium, vel de quinquennio in quinquennium: & aliud in perpetuum vel ad certum vel incertum & longum tempus, cum ea conditione vt renouatio fieri debeat de quinquennio in quinquennium. In primo namque casu tot dicuntur concessionem & locationem ad modicum tempus, quot sunt tempora distributa, vt dixit Bald. in dicta l. voluntas. C. de fidei commiss. argumento. l. scire debemus. ff. de verborum obligat. cum similibus. secundo vero casu vna tantum, per quam dominium vtile ac naturalis possessio transfertur, & in ea fieri debet renouatio, vt disponitur in contractu, inquit Imola per tex. in cap. longinquitate, cum sequentibus. 12. quest. 2. & in terminis nostris, quare huiusmodi renouationes sint faciendæ, est text. expressus in cap. sape fit. 1. quest. 2. & declarat Abb. in d. c. 1. in fin. extra de precar. & propter huiusmodi renouationes, ex quo sape fieri debent, fortasse huiusmodi contractus precariæ dicitur in numero plurali, vt dicitur ibi, & infra per totum. Præterea inquit, quod in primo casu talis locatio & concessio subsisteret, quando ab eo facta esset, qui locare prohibitus non esset, siue ad longum tempus concedere, vel ab eo qui ita loquedo in fraudem alterius facere nõ præsumitur tam hominis, quam alicuius constitutionis. Quod quidem in dubio præsumitur, & ideo prælatus bona ecclesiæ ita concedere & locare non potest, vt dixit eleganter Bald. in c. 1. §. 1. in fin. in rit. de feud. & ita consulendo firmiter Aret. & Barb. vt retulit Alex. in d. consil. 165. vol. 2. & tenuit And. Barbat. in rub. de reb. eccles. non alien. col. 10. & id diligenter notandum esse inquit Berous in d. c. 1. nu. 11. extra de precar. pro locationibus est conductio, quæ à rectoribus & prælatis Ecclesiarum quotidie fiunt: Nam vt euitet prohibitionem & pœnas extravagantis Pauli Veneri, locationes ad triennium faciunt, & eo finito pro alio triennio, vel promittunt in fine illius per aliud triennium locare: quando quidem tales locationes non subsistunt, & ratio est, quia censentur factæ in fraudem dictæ constitutionis, & in præiudicium Ecclesiarum, prout de hoc est optimus text. in prædicto §. neque, iuncto §. emphyteusim, in Authen. de non alien. aut permutan. prout inducit illum tex. Alex. in d. consil. 165. ex quo igitur in fraudem factæ videntur: merito reiciendæ sunt, vt diximus.

Redeundo modo ad supra propositam questionem de prælato iurante rem suæ Ecclesiæ non alienare, vel in pignus dare, si fortasse ad 300. annos locauit, an in periculum incidit, & hac de re loquens Abbas in cap. intellectu. num. 10. extra de iureiuran. inquit quod licet gloss. in d. clem. 1. de iureiuran. ar-

guat pro vtraque parte: vltimo tamen loco concludere eum, qui alienare non potest, pariter etiam ad centum annos locare non posse. Calderin. autem in d. c. cum contingat, extra de iureiur. inquit alienationis verbum, proprie sumptum, intelligendum esse cum directe dominium transfertur, & licet non citet text. in l. 1. C. de fundo dotal. inquit tale verbum proprie sumptum, cum dominium directe transfertur, intelligendum esse, & ideo intelligendum esse, vt ad centum annos locare non possit: & ideo vult vt nec etiam in pignus dare possit, & præsertim quia illa Paulina Pauli Veneri de obligatione & hypotheca loquitur, & habetur etiam in cap. in summa. 12. quest. 2. & si proprie sumpto vocabulo, qui locat vel in pignus dat, alienare non dicitur, vt dixit gloss. in l. 1. §. quod autem. ff. de superficie. & l. fin. ff. si ager veditig. vel emphyteut. petat. Iuramenta autem sunt stricti iuris, & ideo ad alienationem improprie sumptam non extendantur, & sic ad locationem ad centum annos: & ideo vult, vt locans ad tantum temporis, in periculum non incidat, vt notatur in c. vt super, extra de reb. eccles. non alien. ob id tamen non inquit locationem subsistere. Quoniam autem id ab iis quæ supra diximus, pendet: merito vltius non insisto. Subdit autem Abbas eo in loco de hac decisione valde dubitare, & potius contrarium verius esse censere: & mouetur ea ratione, quod iuramentum præstitum secundum qualitates materie intelligatur, in qua præstat, & ideo recipiat & assumat tacitas omnes conditiones & restrictiones & ampliationes, secundum naturam materie, in qua præstat. l. fin. C. de condict. indebiti. & l. fin. ff. qui sarsidar. cog. & notat. Bar. in l. si societate. §. arbitratorum. ff. pro soc. & tradit Innoc. in c. per tuas, extra de arbitr. & probatur in cap. quemadmodum, extra de iureiuran. sed verbum alienatio, in materia alienationis rei Ecclesiasticæ largissime accipitur, vt fatetur ipsemet Calderinus, & probatur in c. nulli. §. 1. extra de reb. eccles. non alien. & facit illud, quod ibi notatur in gloss. Ergo iuramentum de non alienando, largissime intelligendum est, vt materie subiectæ conueniat. Vnde ex prædictis inferri videtur in iuramento præstito in alienatione rerum Ecclesiæ, id locum habere posse, cum etiam videamus locationem quinquennale, si fiat ad quinque annos, & eo finito ad aliud non subsistere in rerum Ecclesiasticarum alienatione, vt late dixit Ias. in d. consil. 94. num. 2. vol. 1. & in l. manumisiones, num. 8. ff. de iustitia & iure. & de hoc plura late supra deduximus. Et id tunc maxime procedit, quando apparet conductorem (vt supra diximus) alias conducturum non fuisse, propterea quod illæ conductiones ita factæ, vt vna sequatur post aliam, in fraudem factæ videntur, vt supra diximus, per ea quæ tradit Augustin. Berous in cap. 1. num. 10. & 11. extra de precar. & præsertim id procedere videtur, cum alienatio ab eo ad longum tempus fieri non possit, vt puta ad decem annos, ac etiam vt completis nouem annis iterum incipiat, vt inquit Alexand. in consilio 165. volum. secundo, & ideo videmus prædictam Paulinam, ambitiosam, sub tit. de reb. eccles. non alienan. Si vero non tractetur de bonis Ecclesiasticis, sed laicorum: & tunc dicendum existimat huiusmodi non alienandi iuramentum locationem ad centum annos non comprehendere, & ita dicendum videtur. An autem locatio ad centum annos, alienatio dicatur, tradit Ang. in consil.

184. ex forma & serie dictorum instrumentorum, in vlt. dubio, & 1af. in d. l. manumissiones, col. 2. versic. secundo principaliter. ff. de iust. & iure.

C A P. CCXCIV.

Argumentum est in Summariis.

S V M M A R I V M.

Iurans quod nunquam erit negotiator, episcopus, clericus vel miles, vel quod non recipiet feudum à tali domino, vel quod non recipiet mutuum, vel quid simile, an tali iuramento contrauenire possit.

QVæsiuit etiam Abb. in c. si vero, num. 4. extra de iureiur. † An si quispiam iuret, quod nunquam erit episcopus, clericus, monachus, negotiator, miles, ac etiam quod feudum à tali domino non recipiet, aut mutuum, vel quid simile, an contra huiusmodi iuramentum venire possit, nec ne? In hac dubitatione inquit Abbas in d. cap. si vero, num. 4. si res deuenit ad eum casum, in quo aliter viuere non possit, nisi in aliquo ex prædictis non facere iureiurando promisit, & tunc illud obseruare non cogitur. Ratio autem est, quia si à principio talis casus accidisset, illud iuramentum utique temerarium fuisset: & ideo ei propria autoritate contrauenire potest, vt inquit Archidiaconus in cap. animaduertendum. 22. quest. 2. Eiusdem naturæ est, si fortasse quis iuret, nihil alicui pauperi daturum se amore Dei vel Deum non culturum, aut aliquid simile, propterea quod verosimile non est Deum huiusmodi iuramenta recipere, cum ipsemet mandet charitatis opera exerceri, & iuramentum iniquitatis vinculum esse non debeat, cap. quanto, extra de iureiuran. Eiusdem quoque naturæ est iuramentum illius, qui iurat futurum Episcopum non esse, vel clericum, aut monachum. Huic tamen conclusioni videtur repugnare tex. in cap. Archidiaconum, alias incipit Florentinum. 85. distinct. vbi videtur subsistere iusiurandum, vt non accedat, seu promoueatur ad Episcopum. Idem videtur sentire gloss. cap. innocens, in versic. argumentum est, 22. quest. 4. & idem notat Hug. 20. quest. 3. in princ. dum inquit, quod si quispiam iuret quod nunquam erit clericus, vel regularis, huiusmodi iuramenta subsistere, & seruanda esse: Nam vt ipse existimat, huiusmodi iuramenta omnia seruanda sunt, in quibus aliquid iuratur, quod neque morale sit, nec veniale, & idem videtur sentire Gram. in §. fin. 22. quest. 4. Archidiaconus vero post Rainutium contrarium verius esse arbitratur in dicto cap. si quid. & in dicto cap. innocens, inquit huiusmodi iuramentum consideratur in dicto cap. Archidiaconum, non ex eo capite quod sit obligatorium, sed quia mortaliter peccat ille, qui ita temere iusiurandum interponit. Duæ namque sunt iniustitiæ species, videlicet malum committere, & à bono declinare vel recedere, & ideo quem admodum iuramentum ad malum committendum obligationem non inducit, pariter etiam, vt non obliget ad declinandum à bono dicendum est, cum nulla in huiusmodi iureiurandi obseruatione utilitas considerari possit. Præterea cum dominus ad opera perfectionis suadeat, utique tali suasioni repugnaret, si intelligeremus, vt talis iuramenti occasione à bono abstineret. Nec obstare videtur dictum Gratiani propterea quod, vt Archidiaconus arbitratur, non inquit illa iuramenta obliga-

tionem inducere, sed obseruari non prohiberi, de hoc tradit Felin. in d. cap. si vero, in versic. in gloss. in verbo, iuramentum, num. 7.

C A P. CCXCV.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Iurans Sempronium non alloqui, vel in eius domum non ingredi, vel quid simile, an illud obseruare teneatur.

QVærit præterea Abbas in d. cap. si vero, num. 5. extra de iureiuran. † si fortasse quispiam iurauerit Sempronium non alloqui, vel eius domum non ingredi, vel aliud quid simile, an iurans tale iuramentum adimplete teneatur? & inquit iuramentum ad obseruantiam talis iuramenti obligatum non esse, & ideo contrarium facere posse pia intentione amore Dei, vel ob proximi salutem, vt notatur in cap. cum quidam, extra de iureiuran. Bald. in l. si ad offendendum. C. de reb. creditis.

C A P. CCXCVI.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

Iurans non alloqui patrem, non obligatur, prout etiam non facere opera charitatis.

QVæsiuit iterum Abbas in cap. cum quidam, num. 6. extra de iureiuran. † si fortasse quispiam patrem suum non alloqui iurauerit: an tale iuramentum eum liget, in qua dubitatione licet nonnulli illud ligare & obligare voluerint, quia potest obseruari sine interitu salutis æternæ: At Butrius, quem sequitur ibidem Abbas, inquit existimare, quod quatenus tale iuramentum ad non loquendum cum patre dirigitur ob indignationem, vel quia illi officium charitatis exhibere nolit obligatorium non esse, & ideo absolute non egere, & ratio est, quia militat contra charitatem. Et idem quoque arbitratur, si tale iuramentum de non loquendo cum consanguineo præstetur, ac etiam cum extraneo: Nam habemus debere fratri suo, quamprimum reconciliari, si vero tale iuramentum præstetur iusta aliqua de causa, vt puta quia illius fortasse colloquia sunt corruptibilia, & tunc inquit iuramentum subsistere & obligare, nisi iurans absoluat: in dubio tamen tale iuramentum bonum aspectum non habere, quia posset esse obligatorium, nisi iurans absoluat, vt ibi. Verum vt habetur in additione ibi in verbo. bonum aspectum, hoc non videtur verum, & Butrius male loqui, cum text. in dicta l. cum quidam, dicat esse illicitum, & contra rationem, & ideo loquitur in casu certo, & ideo mandat ei penitentiam imponi de eo, quod male iurauerat: & ideo dixit ibi gloss. absolutionem esse ibi ad cautelam, vel intelligendum esse de absolutione facti, ne ita iniurians de facto notetur de transgressione iuramenti, & quod tale iuramentum ob indignationem præstitum non liget, optime probatur text. in cap. qui sacramenta, vigesima secunda, quest. quarta, & in §. proximos, de peniten. distinct. 2. & generaliter quibus modis iuramentum dicatur illicitum, inquit Abbas in dicto cap. cum quidam, dixisse in cap. si vero,

EXTRA

extra de iureiurand. & qui nam sint illi, qui possint à iuramento absoluerè, inquit notari in capit. 1. & in cap. debitores, eod. tit. extra de iureiuran. & in cap. quanto, extra de iureiurand.

CAP. CCXCVII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Iuret si fortasse praelatus non alienare Romano Pontifice non consulto, intelligitur tantummodo de iis, quæ sunt de mensa ecclesie, & sic de iis, quorum dominium directum & utile est apud ecclesiam, non autem ad bona feudataria, vel emphyteutica.

Quæsiuit iterum Abbas in c. ex parte, num. 3. extra de feud. ¶ an iuramentum præstitum à praelato non alienandi bona ecclesiastica inconsulto Romano Pontifice, ad quæ bona referatur, an vero ad ea tantum referendum sit, quæ de mensa illius ecclesie esse dicuntur, id est ad eas res referatur, quarum dominium directum & utile est penes ecclesiam, non autem ad bona feudataria, vel emphyteutica: quandoquidem si talia ad ecclesiam reuertantur, potest praelatus ea alteri iterum concedere non obstante eo de non alienando iuramento. & ratio est, quia non videtur noua alienatio, ex quo à principio fuit sancitum in emphyteusim dari solita, sicut vel in feudum. & inquit quotidie consueuisse allegari ille tex. & de hoc inquit Abbas in d. c. ex parte, tractasse in d. c. vt super, extra de rebus eccles. non alien. & huiusmodi iuramentum inquit Abbas hodie communiter episcopos præstare consueuisse, nec non & Abbates Romano Pontifici.

CAP. CCXCVIII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Iurans secreta non reuelare, si deinde in testem producat, an reuelare possit.

Iterum quæsiuit Abb. in cap. dilectus, numero 5. extra de excessibus praelato. Quid dicendum sit, ¶ si quis fortasse iurauerit non reuelare secreta, & deinde in testem producat, an reuelare possit, cum inter duo contraria iuramenta positus videatur. Hac de re loquens Innocent. in capi. qualiter, il primo, extra de accusat. inquit posse, propterea quod aut intendebat iuramentum extendere ad hunc casum: & tunc quod fuerit temerarium, dicendum est, cum quis se ad huiusmodi iuramentum adstringere non possit, cum sit vt testis contra publicam utilitatem. Aut vero de huiusmodi casu non cogitauit, & tunc tale iuramentum ad hoc non extenditur, argumento capit. 1. de iureiurand. libro 6. & id probat Hostiens. & pro ea gloss. facit text. in c. cum ad quorundam, supra eodem titul. de excessib. praelato. & sic ex prædictis apparet, posse eum qui iurauit, secreta non pandere, vt testis secreta referre. & late tradit Fel. in cap. si. extra de testib. cogen. in d. versicul. vide supra vbi de hoc diximus. & quod tunc ad hunc casum non extendatur, est text. in capit. humana aures. 22. quæst. quinta, & tradit Angel. Aretin. in tractat. malefic. in vers. tu hai tradito la tua patria. vbi loqui-

tur de sacerdote, cui aperta est proditio patriæ, & quærit, an teneatur reuelare, & subdit Abbas eodem in loco, quod si dixisset in pœnitentia, non tenetur illud reuelare, per text. in dicto capitulo dilectus, extra de eccles. pralat. subdit autem Abbas tunc intelligi in pœnitentia dictum, quando quæritur salus animæ: secus si causa lasciuia: & ideo notabiliter inquit Innocentius in capitulo omnis, extra de pœnitent. & remissio. & ratio est, quia tunc confessor non tenet locum Dei.

CAP. CCXCIX.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Coniuges si iurent nunquam diuertere ab inuicem, an huiusmodi iuramentum in quolibet casu sit seruandum.

Quærit iterum Abbas in dicto capitulo tua nos, il secundo, numero septimo, extra de iureiurand. cum gloss. ibidem, in secunda parte, ¶ si coniuges iurent nunquam diuertere, an huiusmodi iuramentum in omni casu sit seruandum? Et in primis, quod non obstante tali iuramento generali, diuertere possint, inquit Abb. esse bonum text. in simili, in l. quero. §. inter locatorem. ff. locati. Vbi habetur, quod si locator promiserit non expellere inquilinum, intelligitur si non soluerit pensionem, & ex consequenti si non fecerit id, ad quod tenetur ex natura contractus, prout etiam si promisi filium non exheredare, intelligitur nisi causam exheredationis dederit. l. quidam cum filium. ff. de verborum obligatio. prout etiam, si promisi te non offendere, intelligitur nisi causam & occasionem offendendi dederis. qui seruum. ff. de verborum obligatio. & generaliter secundum Bartol. ibi, facit text. in dicto §. ad omnes contractus, in quibus vltro citroque aliquid promittitur. nam in illis casibus quis non tenetur seruare illud, quod promisit seruare, prout de hoc videtur text. in l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empti. Debet igitur iuxta prædicta intelligi iuramentum illud de non diuertendo, vt puta si alter legem coniugij seruauerit, id quod ex eo videtur comprobari, quod alioquin matrimonia non essent libera in dissolutione ex iusta causa, contra text. in l. libera. C. de inutilib. stipulatio.

Limitatur autem prædicta conclusio in aliquibus casibus: & primum in casu, in quo religionem ingredi vellent: nam tunc si alter alteri facultatem det, tali iureiurando contrauenire possunt. & ratio est, quia tunc iuramentum illud inquit in melius commutare dicuntur, & ideo velle videtur quod aliter stante ipso iuramento, diuertere non possint.

Secundo limitatur, quando adest iusta causa, vt puta consanguinitatis, vel alterius perpetui impedimenti: nam tunc iuramento non obstante quilibet eorum ad diuortium agere potest, cum in eo subaudiatur, nisi ex causa, propter ea quod contra ius tunc iurasse non intelligitur, vt habetur in capitul. Quintauallis, extra de iureiuran. & in capit. ad nostra, il tertio, eodem titul. Nam vt inquit Abbas in dictis exemplis, conclusio Ioannis Andreae dubium non habet, cum generale iuramentum ad casum peccatum nutrientem ex tacita iurantis intentione

tenione non extenditur: quandoquidem quando eum animum habuisset tale iuramentum, ex quo esset illicitum, non ligaret, vt probatur in *capitul. i. libro sexto.*

Sed dubium est, quid dicendum sit, si diuortij causa legitima oriatur, quam iurans remittere possit vt puta si in eius fauorem inducta sit; videlicet si vxor fornicationem commiserit carnalem, vel spirituales, vt habetur in *cap. quemadmodum, extra de iureiurand.* Vel non soluere dotem promissam, prout notatur in *cap. per vestras, extra de donatio. inter virum & vxor.* vel quid simile, cuius causa diuortium petero possit, non obstante eo generali iuramento, vt ex *iuribus supra deductis apparet.* & ideo secundum prædicta intelligi debet illud iuramentum de non diuertendo, videlicet si alter legem coniugij seruauerit: Vnde ibidem subdit Abbas, numero octa-
uo, glossam penultimam, quærere, an talis mulier possit propria auctoritate iuramento non obstante ad suum virum redire. & inquit posse: & idem dicit tenere Hostiens. Tan. & Goffred. At contra tenere Ioann. Andr. inquit hanc vltimam sententiam tunc procedere posse, quando est dubium, an propter incontinentiam & lasciuiam tale iuramentum inuicem præstitissent, hanc tamen dubitatione in se cadere non posse, inquit. Aut vero propter continentiam iurauerunt, & tunc ad virum suum sine superioris auctoritate redire non posse arbitratur, iuxta ea quæ *supra diximus.* Aut propter lasciuiam, & tenetur redire, ex quo iuramentum temerarium fuit, vt ibi in text. habetur, & ita ex prædictis satis dicendum est apparere de iuribus huius conclusionis.

C A P. CCC.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans non dicere laudum seu sententiam nullam, potest opponere nullitatem ex defectu nullitatis seu auctoritatis.

Varit itidem Riminal. Senior in *consil. 355. numero 5. vol. 2.* † ille qui iurauit non dicere laudum, vel sententiam nullam, possit tamen obicere exceptionem nullitatem laudi vel sententiæ: & inquit posse, propterea quod tale iuramentum non intelligitur de nullitate, quæ prouenit à defectu nullitatis, qui nec deductus fuit, nec petitus in compromisso, id quod comprobatur arguendo à simili statuto, de quo *ibi*, quia apparet prædictum laudum seu sententiam nullam extitisse, vt est *text. in l. in hoc iudicio. ff. comu. diuid. & not. Bar. in l. prima. ff. si aduers. rem iud. & in l. fina. ff. de iurisd. om. iu. & tradit Bal. post antiquiores in l. prima. ff. de errore calculi.* Præterquam quod videretur etiam iniquum, si ea petita dicerentur. & ratio est, quia præsupponendo quod essent petita, attamen non esset intelligendum de nullitate vel iniquitate notoria, vt habetur in *capitul. ex conquestione, extra de restitut. spoliato. & tradit etiam gloss. in l. prima. §. penult. ff. de tabul. exhiben. vbi Baldus in l. prima. C. ne lice. tert. prouo. & tradit Anton. Butri. & alij in capit. inter ceteras, extra de iudic. & recentiores in d. l. de pupillo. §. qui opus. de oper. noui nunciat. & ideo talis nullitas ex eo procedens, quod*

fit prouocatum ultra petita & super iis, super quibus compromissum factum non est vt notoria sunt. *l. verbum oportere. ff. de verborum significat. & l. fina. ff. de fideicommiss. liberra. & capitul. licet Heli, extra de simonia & tradit Bal. in capitul. vnico, de milite vasall. reiecta non censetur.* Pariter etiam obiici potest iniquitas, de qua supra, vt notoria & euidentis.

C A P. CCCI.

A R G V M E N T V M.

Iuramento de non contraueniendo obligatus, an excludatur à supplemento precij.

S V M M A R I A.

- 1 Iurans non impugnare contractum, potest tamen simpliciter petere pretij supplementum, in quo deceptus fuit.
- 2 Promittens non contrauenire contractui ratione minoris ætatis, non impeditur agere remedio. l. 2. C. de rescinden. venditione.
- 3 Remedio l. 2. C. de rescind. vend. agere potest, qui deceptus est ultra dimidium iusti pretij.
- 4 Periurium incurrit qui petit alternatiue contractum rescindi, vel pretium suppleri.

Quæ fuit præterea Cephal. in *consilio 115. numero decimo, volum. primo, auctoritate Bartol. & Bald. per illum textum in l. que sub conditione. §. primo, ff. de conditio. Institutio.* dum voluerunt, vt ille † qui iurauit contractum non impugnare, possit tamen simpliciter petere: vt pretium suppleatur, in quo fuit deceptus: nam qui promittit non contrauenire † contractui ratione & causa minoris ætatis, non tamen impeditur † remedio. l. secundæ. C. de rescinden. vendi. agere, & ex consequenti petere pretij supplementum, vt voluit gloss. & eam sequuntur Bartol. Bald. & alij in *dicta l. secunda, & in capit. pen. extra de emptio & vendit. cum aliis, quos refert Corne. in consilio vndecimo, numero octa-
uo, volum. 3.* Illud tamen animaduertendum est, quod si fortasse alternatiue peteret † contractum ipsum rescindi, vel † pretium suppleri, in periurium incideret, vt refert & sequitur Felyn. in *c. inter ceteras. prope finem, in vers. alias fallentias collige, extra de script.*

C A P. CCCII.

Argumentum est in Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurans post votum castitatis ducere vxorem vel adimplere omnia, quæ ab eo petentur, iuramentum implere non tenetur, ducendo vxorem, vel præstando vel adimplendo quid turpe.

Varit etiam Robettus Maranta in suo specula aureo, in 2. parte, actu 9. iudicij, numero 21. † an si quis post votum castitatis vxorem ducere iuret, vel adimplere omnia quæ ab eo petentur, iuramentum implere teneatur, ducendo vxorem, vel præstando & adimplendo aliquid turpe. Et inquit omnino non teneri. *t. cum iuramento, extra de homis. & c. est etiam, & c. vnusquisq. 2. 2. q. 4.*

CAP. CCCIII.

ARGUMENTVM.

Iuramentum de non reuocando ob ingratitudinem, an subsistat.

SUMMARI.

- 1 Pactum de non reuocando ob ingratitudinem, etiam quod iuramento vallatum sit, non subsistit.
- 2 Feudum guardia & Castaldia, quid sit, & quod anno definat.
- 3 Promissio de non reuocando prætextu ingratitudinis, quando non subsistat.

Quæsiuit Afflic. in c. 1. n. 13. in tit. de feu. guard. atque castaldia, ¶ an pactum de non reuocando, etiam ob ingratitudinem, si iureiurando vallatum sit, subsistat: Et loquitur de feudo dato castaldo, vel ei qui custodit pro sua custodia vel guardia: quod quidem in dubio annum durat, ¶ & est speciale in feudo guardia seu castaldie, & in feudo quod datur pro mercede alicuius rei, cum talia feuda anno perficiantur, licet alia ad hæredes trãseant. i. ad filios & descendentes, & ideo inquit, quod si dominus promississet illud non reuocare prætextu ingratitudinis, huiusmodi pactum in donatione appositum secundum vnam opin. nõ subsistere, & præsertim si manus violentas iniecerit in donantem, tale pactum in donatione appositum secundum vnam opinionem non subsistere, vt dixit Spec. in tit. de don. §. 1. secundum, quod eum intelligit ibi Io. And. in addi. & tenuit Bal. in d. c. 1. in tit. de don. & in c. 1. in tit. de feu. guard. & castal. Et licet Io. And. ibi dicat tale pactum ob iuramentum subsistere, vt est tex. in c. quemadmodum, extra de iureiur. & tradit But. in c. fi. extra de don. ob id quod ecclesie denunciari possit, vt ipse dixit, & tradit etiam Alb. in l. fi. C. de reuoc. don. attamen Barba. in d. c. fi. inquit, huiusmodi pactum etiam quod sit iuramento vallatum, non subsistere, quæ sequitur Affli. in prædicto loco, ob id quod est contra bonos mores, vt dixit Bal. in l. fi. col. 4. C. de pact. & Spec. in loco supra relato. Accedat etiam iuramentum semper intelligendum esse secundum contractum, in quo apponitur, vt dixit Abb. in d. c. quemadmodum, & nos suo loco diximus. Et si lex. in l. stipulatio hoc modo, cõcepta, col. pen. ff. de verb. obligationib. Io. And. opinionem sequatur ad Spec. videlicet quod tale pactum non subsistat, sed iureiurando firmetur, quanquam possit etiam ecclesie denunciari: & ita inquit practicam obseruare. subdit tamen Affli. foceram suam. l. Io. Ant. Caraffam, in rep. l. fina. C. de pact. sequi opinionem Ludouici in d. l. stipulatio hoc modo concepta dum inquit, quod si tale iuramentum super eo pacto appositum est prohibitio nõ subsistat, per ea quæ dixit Bald. in l. si quis in posterum. C. de bon. liberr. dum vult huiusmodi pactum non valere, etiam quod iureiurando vallatum sit, per tex. in c. 1. §. item sacramenta, in tit. de pace iuram. firm. vbi tradit Bal. colum. pen. eiusdem, §. dum inquit, quod si quis nolit denunciare maleficium, iuramento non subsistit, vt dicit Innoc. in c. ad nostram, extra de iureiur. propterea quod iniquitatis via aperienda ad delinquendum non est, nec etiam delicta impunita remanere debent, vt dixit Ioan. And. in nouella. in cap. quia pleriq. de off. ord. lib. 6. Illud enim, quod vertitur in malum vsum, seruandum non est, etiam quod veniale tantum peccatum induceret, vt notat Ar-

chi. in c. 2. de pact. lib. 6. & rursus idem Bald. in cap. 1. in tit. de feudo guardia, in vers. queritur, si faciens, inquit iurantem efficere non posse, quin leges in sua dispositione locum habent, vt habetur in l. nemo potest. ff. de leg. 1. & in l. ius publicum. ff. de pact. & tradit. Cyn. in l. 1. C. de sacros. eccles. & ita inquit consuluisse Affli. sed mandasse, vt absolutio obtineretur ad effectum agendi post reuocationem donationis ob ingratitudinem, ac etiam vt peteret absolutionem ex ea, quod reuocauit & venerit contra iuramentum de non reuocando, & de non petendo absolutionem à iuramento.

CAP. CCCIV.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

- 1 Iurans non accusare, an possit denunciare, vel officium iudicis implorare.

Iterum quæsiuit Matth. Afflic. in l. vnica. §. item sacramenta, in 7. notab. numero 14. libro 3. feudo. in tit. de pace iuram. firmam. ¶ an ille, qui iurauit non accusare, denunciare possit, seu officium iudicis implorare. In hac quaestione inquit Afflic. Ioan. And. voluisse eum posse, vt tradit in c. ad aures, in fi. extra quod met. cau. & subdit hoc idem notare Doct. in c. veniens extra de accusatio. & optime facere illud, quod notatur in c. tua, in gl. fi. extra de cognatio. spiritua. & tradit Bar. in l. diuus. ff. de custo. reo. & in l. 1. circa finem. ff. quod vi. aut clam. & facit illud, quod notatur in c. ad nostram noueritis, extra de iureiuram.

CAP. CCCV.

Argumentum est in Summariis.

SUMMARI.

- 1 Iuramentum vbiq. producit iniustitiam, vel saltem propria dispendium, vel aliud huiusmodi impedimentum, non obligat, vel absolutio necessaria sit.
- 2 Iurans nunquam aduocare sine salario, an absolui à iuramento debeat.

Quæsiuit etiam Ias. in §. item si quis. numero 68. in tit. de actio. vbiq. ex impedimento & non obseruantia iuramenti oritur iniustitia, vel propria salutis dispendium, vel aliud aliud detrimentum, huiusmodi iuramenta obligationem non producere. et. secundo, de pact. in sexto, prout etiam vbiq. peius est seruare tale iuramentum, quam non seruare: vt dixit Bald. in l. ad excludendum. C. de reb. cred. id autem, vt ibidem inquit Ias. sex modis, quos ibidem ipse prosequitur, accidere potest, vt puta si forrasse quis iuret committere homicidium vel cum iuramento dicat leges ad homicidia tendentes amplecti, vel si doctorandus iuret nunquam sine salario aduocare, ¶ vel iuret aliquis non doctorari vel aliquem alloqui, vt supra latius diximus: Nam in his casibus & similibus ibi à Baldo relatis inquit Bald. absolutionem necessariam non esse, & ideo eam ob causam tam clericos quam laicos à peritio excusari, ac etiam ab amissione beneficiorum ac dignitatum, & id optime & diligenter notandum, inquit Ias. eodem in loco & inquit adnotasse Ioannem And. in cap. primo, de pact. in no-

uel. & idem tradit Ias. ibidem, num. 69. de eo, qui iuravit non mutare testamentum, & mutavit, dum vult vltimum testamentum non obstante iuramento subsistere, vt scilicet mutans in periurium non incurra, vt supra latius dictum est. & vide latius per Ias. ibidem, num. 70. & de hoc tradit Pet. de Anchar. in cap. accessorium, in 6. questio. de reg. iur. in 6. dum inquit Pontificem non ligari iuramento, quod eius potestati derogat, & est text. in cap. vbi periculum. §. paterum, & de electio. in 6. vbi est quoque gl. notabilis, que vult quod vbi præstitum est iuramentum ad derogandum potestati Pontificis, ipso iure non subsistat, addens in eo casu absolutionem necessariam non esse.

CAP. CCCVI.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Regula religiosorum si aliquid faciendum esse continet, & ad hoc vt illud obseruetur pœna aliqua appositæ sit, vt puta ieiunium, & tales religiosi iurent seruare dictam regulam, an contrafaciendo in periurium incurrant.

Q Væsiuit præterea Ias. in dicto §. item si quis, numero 78. Institut. de actionibus, prout dubitavit etiam Ioan. Andr. post Hostien. in cap. relatum, extra de clerici, vel mona. † an si forte aliquid religiosorum monasterium disponat quædam obseruanda esse, & ob id ea pœna aliqua imposita sit, vt puta, ieiunium, an religiosi contrafacientes licet iurauerint regulam illam seu disposita seruare, an contrafacientes in periurium vel peccatum mortale incurrant, nec ne. Er in hac quæstione inquit Ias. eodem in loco, non incurrere. & ratio est, quia intentio illius, qui regulam concessit, vel ea obseruari mandauit, suum præceptum quo ad illam pœnam limitasse videtur, & id inquit scholarium causa adnotandum esse, qui iurant seruare statuta, que mandant aliquid fieri debere, vel non fieri sub aliqua pœna.

CAP. CCCVII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Iurauerit si forte quispiam non iurare, & deinde in testem producat, an vt iuret à iudice compelli debet.

Q Væsiuit iterum Ias. in dicto §. item si quis, numero octuagesimo, Institut. de actio. † an si forte quispiam non iuraturum se iurauerit, si forte in testem producat, an possit à iudice compelli vt iuret. & concludit compelli posse, vt inquit Speculator in titulo de testibus, in §. postquam. in vers. quid si qui compelli posse. & ratio est, quia in quolibet iuramento videtur semper excepta superioris auctoritas. & idem tenuit Ioan. Andr. in capitulo quia plerique. de de offic. ordin. in 6. & idem voluit Ludouicus Roman. in rub. extra de arb. vbi inquit hanc quæstionem à iuristis tactam non esse, sed ipsum tantum in prædicto loco attigisse. & Iason ibidem inquit allegare in terminis gloss. notabilem in capitulo constitutus, in vers. necessitatem, extra de rescript. & text. in capi-

tulo veniens, vbi est etiam gloss. in vers. superius, extra de iureiur. & optime inquit facere text. in l. fin. in princip. ff. ad municipal.

CAP. CCCVIII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Iurans non alienare aliquam rem, si deinde alienet, non valet alienatio.
2 Matrimonium secundum contractum contra iuramentum valet.

Q Væsiuit iterum Ias. eodem in loco, num. 23. quod si aliquis promiserit non alienare aliquam rem, & illam promissionem iureiurando confirmauerit, si deinde alienet, illam alienationem iureiurando non obstante subsistere, & dominium transferri in recipientem, & si alienans in periurium incurrat, & ad interesse teneatur. & ibidem etiam voluit, vt habetur in cap. ex literis, extra de sponsalib. vbi habetur subsistere matrimonium contractum contra iuramentum. † quando quidem si quis iurauerit contrahere matrimonium cum aliqua muliere, & deinde cum alia contrahat, secundum matrimonium non obstante iuramento subsistit, & si secundum contrahens matrimonium in periurium incidat, vt est etiam text. in cap. de illis, eodem tit. de sponsal. & late ibidem prosequitur idem Ias.

CAP. CCCIX.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Statutum primum si sit iuramento firmatum, & deinde fiat aliud, quod primo repugnet, secundum subsistit, non obstante iuramento.

Q Væsiuit adhuc idem Ias. in dicto §. item si quis, §. ea lege, num. 26. † an si præcedens statutum iureiurando confirmatum sit, si deinde aliud fiat contrarium, secundum subsistat. Et in hac dubitatione auctoritate Bartol. in l. omnes populi, in quarta quest. tertia questionis principalis, in vers. circa tertium. ff. de iust. & iure, inquit secundum iureiurando non obstante subsistere, & primum statutum licet iuramento sit confirmatum, à secundo contrario tolli, & si reuocantes in periurium incidant. Mouetur autem Bartol. eo in loco per text. in cap. primo, in si. extra de spons. sed debuit allegare text. in dicta l. sicut ex literis. mouetur præterea, vt inquit Ias. Bartol. per text. in capitulo primo, in fine, de voto, libro 6. & de hoc late tradit Alberi. de Rosate in authen. hoc inter liberos. C. de testamen.

CAP. CCCX.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

1 Canonicus si aliquis ab aliis canonicis recipiatur vltra constitutum numerum per statutum iureiurando confirmatum, an iure receptus dicatur, & si canonici eum recipientes vltra numerum prædictum incidant in periurium.

Quæsi-

Quæritur iterum Iason in *l. si ita quis promisit. §. ea lege. numero 27.* iuxta illud quod dixit Ioannes Andree ad Specul. in titul. de legat. in §. nunc tractemus, in versicul. *sed si legatus referuauit.* dum inquit, † quod receptio alicuius in canonicum à canonicis facta vltra destinatum numerum à statuto iureiurando vallato, vt habetur in *capitulo cum M. Ferrariensis, extra de constitut.* an subsistat, & si canonici illi qui ita receperunt in periurium incidisse dicantur, prout etiam tenuit Ioann. Andree, & sequuntur Butrius Anchar. & Abbas in *dicto capitulo dilecto, extra de praben.* & concludunt electionem illam subsistere, non obstante quod numerus fuerit destinatus à statuto iureiurando confirmato.

CAP. CCCXI.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

† Iurans vendendo domum litem emptori non mouere, si deinde iura alicui cedat, qui litem emptori moueat, an periurus dicatur.

Quæritur iterum Ias. in *l. si sic legatum. §. si quis ita, num. 7. ff. de leg. i. †* si fortasse quispiam domum vendat, & iuret litem emptori non mouere, si deinde cedat alicui iura, qui emptori litem moueat, an in periurium incidisse dicatur. & vt in periurium incidat, concludendum arbitratur, vt dixit etiam Speculator in *tit. de arb. §. sequitur. versi. sed pone, in compromisso.* quem refert & sequitur Ludo. Rom. in *l. sed si hac, in prin. ff. de in ius voc.* vbi tamen Bald. ex gloss. argumentum contrarium norat, vt scilicet ille qui iurauit soluere Titio, & Titius alteri iura cedat, Titium in periurium non incidere, licet cessionario non soluat, cum ille qui soluit proprie non frangat fidem. Hanc conclusionem sequuntur Rap. Fulg. & Rom. ibi: Bald. autem ibi id non firmat, sed relinquit cogitandum.

CAP. CCCXII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

† Iuramentum non querelandi regulariter non subsistit.

Iterum Ias. in *authen. sacramenta puerum, num. 32.* *l. c. si aduers. vendit.* quarit, † an iuramentum non querelandi subsistat, & concludo inquit non subsistere. Et ratio est, quia inuitaret ad delinquendum contra text. in *l. conuenire. ff. de pact. dotal.* & inquit optime facere regulam *l. si iur. §. illud. de pact.* & illud etiam, quod notat Innocent. in *cap. ad nostram, extra de iureiurand. & tradit Igne. in authen. sacramenta puerum, numero 23. C. si aduers. vendit.* & inquit non subsistere. & mouetur eadem ratione, de qua supra, & idem firmat Franc. Curt. in *d. authen. sacram. puerum, nu. 6.* sed fuit dubitatum, an intelligatur inspecto tempore futuro ne detur materia delinquendi, vt videtur velle text. in *d. authen. an etiam præterito.* & inquit, non subsistere etiam quo ad præteritum, vt ibi in verbo, *commissorum,* quia expedit reipublicæ delicta puniri. *l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil.* verum huius opinionioni obstare inquit text. in *l. si vnus. §. illud. ff. de pact.* subdit tamen posse for-

tasse respondere ibidem simplicem transactionem non præiudicare, & ideo idem dicendum sit, accedente iuramento. *l. transigere. C. de transactio.* & ideo subdit Curt. text. in *d. auth.* non probare ea, que notat Castrensis, qui reputat text. illum singularem. Nam si recte animaduertatur, ille text. loquitur, quando iuramentum erat præstitum vi, vel metu: non autem de voluntate. ergo stet regula, quod nudo pacto actiones ex delicto tolli possint. *l. si tibi dessem. §. quædam. ff. de pact.*

CAP. CCCXIII.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

† Iuramentum non obligat, vbi est enormissima læsio.

Quæritur iterum Ias. in *auth. sacramenta puerum, nu. 44. C. si aduers. venditio. †* an iuramentum, quod maximam continet læsionem, obliget. Et concludit non obligare, vt voluit Anton. à Butrio in *d. c. cum contingat, in 4. membro, extra de iureiurand.* dum vult, vt si quispiam contractum faciat, & deinde simpliciter iuret in ipso contractu: tale iuramentum semper intelligendum esse, nisi dolus adfuerit: nam dolus semper exclusus intelligitur. *l. omnem. §. Lucius. ff. de his, que in fraud. credit. & l. qui tamen. ff. de probatio. & l. qui creditor. §. fin. ff. mandat.* si igitur de aduersarij dolo apparet, deq; enormi læsione, vtiq; sine vlla absolutione à iuramento quis illud obseruare non tenetur, prout late multa alia subdit ibidem ipse Ias.

CAP. CCCXIV.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

† Iuret si fortasse quispiam debitor non probare creditum suum, nisi instrumento aliquo inciso, an tale iuramentum subsistat.

Quæritur etiam Speculator in *lib. 2. par. 2. §. 4. videndum restat, nu. 6. †* Si fortasse quispiam debitor iuret non probare creditum suum, nisi per instrumentum aliquod incisum, an tale iuramentum vim habeat. & inquit nonnullos tenuisse, tale iuramentum non subsistere, nec vim vllam habere, per text. in *l. si diligenti, extra de foro compet. & in l. cum non dubium. C. de locati, & conducti.* At Speculator prædictis non obstantibus, tale iuramentum seruandum omnino esse arbitratur, per text. in *c. si vero, extra de iureiuran.* & ideo subdit consilium esse, vt procuret, an possint testes iudicis officio recipi, vt videtur facere text. in *cap. ad nostram, il. 2. extra de iureiurand.*

CAP. CCCXV.

Argumentum est in Summario.

SUMMARIUM.

† Iuramentum non dicendi veritatem, non tenet.

Rursus quæritur Speculator *lib. 3. parte 1. †* si iuret veritatem non dicere, an teneat & obliget. & decidit non tenere, nec obligare, vt habetur in *c. olim, extra de accusatio. & in l. fin. ff. qui satisd. cogã.*

& ideo inquit, eum qui iuravit, non teneri, *capitul. constitutus, extra de testibus.*

C A P. CCCXVI.

Argumentum est in Summariis.

S Y M M A R I A.

1. Iuramentum de non bibendo in prandio, vel cum esset invitatus ad ad nuptias, vel non procedere aliis in sedendo, vel quid aliud faciendo, & deinde contrarium faciat, an subsistat & obliget.

2. Iurans dare prelato centum de aliquo deposito, an dare illa teneatur.

¶ **Q**uasiuit etiã Egdyus Bellamera in c. & si Christus, n. 16. vers. octavo dicit, extra de iureiur. ¶ si forte quispiam ad nuptias invitatus seu ad prandium, vel cœnã aliquam, iuraverit nō bibere, vel non procedere aliis, sedendo vel aliquid aliud simile faciendo, & deinde contrafaciat: an huiusmodi iuramentum iurantem obliget. Et in hac quæstione inquit non obligare, vt notat Ioan. And. in c. cuiusq. 22. q. 4. & ita ipse iuris esse arbitratur, & si ibidem subdat idem Bellamera clare decisum non reperire. Addit etiam prædictis vix sine peccato saltem veniali esse posse, vt voluit Archidia. inquit tamen pro Ioanne Andrea facere text. in c. beatus, 22. q. 2. ibi, *affectus diuine reuerentia.* Quærit etiam de ¶ alia dubitatione, vt puta si fortasse quispiam iuraverit dare alicui prelato centum soluere nō teneatur. id tamen intelligit verum esse, si ecclesiæ contemplatione promittat, vt notat Hostien. in c. 2. & Ioan. And. in c. venerabilem, in nouellis, extra de elect. vel si per indiuidiam, aut malitiam promittat. §. alij. alias secus. 1. q. 1. iuxta lecta & notata in c. cum inter canon. extra de elect. & in c. repetendum. 17. q. 4.

C A P. CCCXVII.

A R G V M E N T V M.

De iuramento de non repetendo vsuras.

S Y M M A R I A.

1. Vsurarius si compellat debitorem vsuras non repetere vel repetere, an tale iuramentum subsistat.
2. Iuramentum de vsuris non repetendis liberam vsurarum remissionem non inducit.
3. Relaxatio à iuramento, quando prius relaxanda sit.
4. Iuramentum de non denunciando vsuras, non tenet.
5. Iurans non recipere restitutionem vsurarum, an iuramento non obstante eas recipere possit, & quid de hærede iurantis.
6. Eleemosyna de alieno non est facienda.

¶ **Q**uærit Abbas in c. tuas, nu. 1. extra de vsur. ¶ an si vsurarius efficiat vt debitor iuret vsuras soluere vel non soluere, & sic eas non repetere, an ipse debitor ecclesiastica censura ab exactione desistere compellatur, exactasve restituere. & ideo Abbas ibidem in primo notabili inquit, ¶ quod iuramentum præstitum de vsuris non repetendis, liberam vsurarum remissionem non inducit. Quinimo inferre videtur, vt vsuræ magis extortæ videantur. & ratio est, quia iuramentum interuenisse non præsumitur a libero iurantis consensu, vt habetur in

c. super hoc, extra de renuncia. & ibidem, nu. 5. in gloss. 1. vbi relaxato prius iuramento, inquit esse potius quandam suppletionem, & ideo velle videtur, vt abolutionem à iuramento petere necesse non sit, propterea quod si id esset necessarium, summus Pontifex expressisset in eo text. argumento c. ad audientiam, extra de decim. & ideo subdit Abbas ibi, quod aut iudex procedit ex officio non implorato ab ipso iurante, & tunc abolutione opus non sit, quia iuramento nullo modo contrafacit, cum iurauerit non repetere: Aut vero iuravit vsuras non recipere casu quo redderentur, & in tali casu proprie loquitur text. in d. c. tuas. Aut vero ille met, qui, qui iuravit, vult repetere: & tunc procedat illud, quod dixit gloss. vt scilicet prius petatur ¶ relaxatio à iuramento, vt habetur in c. 1. extra de iureiurand. & ideo notat gloss. quod iurans non repetere abolutionem, petere potest, & si absolutio ad hoc vt repeti possint, inducta videatur. Et hoc ideo inquit procedere, quia primum factum est damnatum, & ideo restringendum est ad iuris terminos tantum: si vero iurasset nō denunciare, ¶ & tunc inquit Abbas ibi, iuramentum non subsistere. Ratio autem est, quia nō potest quis se contra bonum charitatis obligare, euangelicamve dispositionem, si peccauerit, &c. Fundat namq. se denuncians super peccato creditoris, & animæ illius salutē, non autem super proprio commodo, de quo videatur illud ¶ notatur in d. c. ad nostram, il. 2. & in c. quemadmodum, extra de iureiurand. Felynus vero in c. debitores, n. 14. extra de iureiurand. inquit quod in casu quo quis iuret vsuratum restitutionem non recipere, ¶ an possit eas non obstante iuramento recipere. & in ea conclusione concludit Hostien. velle non posse, sed pauperibus restitutionem faciendam esse, vt ipse notat in summa dicti tituli, extra de iureiurand. in §. quæ censentur, vers. quamuis saluam. Verum cōtrarium inquit Fely. credere Bal. in d. l. 2. car. 17. vers. quo ad nouam. Quia licet iurans eas recipere non possit, eius tamen hæres poterit, & debitum certum est. l. non ad ea. ff. de cond. & demon. ergo alteri soluere non potest illud, quod quidem certum est alteri deberi. Nec etiam eleemosyna ¶ de alieno facienda est. c. non est putanda. 1. q. 1. quinimo furti species est de alieno largiri, quicquid dixerit Hostiē. Apud quem autem interim vsuræ stare debeant, non declarat, licet fortasse inquam apud episcopum esse debere, argumento eorum quæ notantur in cap. cum sit, extra de iudicis.

C A P. CCCXVIII.

A R G V M E N T V M.

Iuramentum an suppleat consensum.

S Y M M A R I A.

1. Iuramentum nunquam supplet defectus consensus, & ideo non firmat actum, qui ratione defectus consensus non subsistit.
2. Iurans in dubio de futuro sensisse non videtur.
3. Iuramentum nihil operatur, vbi est præsumptio defectus consensus.
4. Ius iuxta renunciationis tempus subsistens ad futurum seu superueniens ius non trahitur post illum.

Quæsi.

Quæsitum est etiam apud nostros Iureconsultos, si iuramentum suppleat defectum consensus, & confirmet actum, qui ratione defectus sit minus validus, ut inquit Bar. communiter receptus in l. si quis pro eo. col. fin. ff. de fideiussor. & probatur in l. fin. C. de non num. pecun. & est tex. & ibi tradit Abbas, in cap. pen. extra de iureiuran. & tradit etiam late Didacus Couarruias in 2. par. relectionis. §. 6. nu. 5. versic. 15. conclusio. & habetur in decis. Pedemon. 112. num. 9. & in decis. 170. numero 19. & tradit Ripa l. qui Roma. §. duo fratres, num. 78. ff. de verb. oblig. & Soc. Sen. in cons. 214. num. 7. vol. 2. & Paris in cons. 95. nu. 23. vol. 3. Nam iuramentum ¶ in dubio de futuro sensisse non videtur. c. 2. extra de renun. & c. pen. extra de iureiuran. & tradit Aret. in cons. 24. col. 1. & 2. & tradit Ioan. Croc. in cons. 12. n. 15. & 16. & Decius in l. non omnis, n. 11. ff. si cert. pet. & consil. 403. colum. pen. versic. cum ergo Stephanus. & in cons. 532. num. 12. & Steph. Bertran. in cons. 28. num. 10. vol. & Angel. in consil. 98. col. fina. & Viudis in suis communibus opinionibus, in verbo, iuramentum super contractu simulato, versic. quia consensus deficit. & Imola in c. per tuas, col. antepen. versic. nec obstat quod habetur, extra de arbit. & in c. ad nostram, col. fin. versic. an autem iuramentum, extra de emptio. & vendit. & in c. 1. col. fin. versic. non obstat lex final. extra de iudic. & Alex. in l. si conuenerit, colum. 1. versic. nec obstant iura. ff. de iuris. om. iudic. & in l. stipulationes non diuiduntur, col. 9. vers. non obstat lex final. ff. de verb. oblig. & las. in l. si insulam, colum. antepen. versic. quod remedium, & in l. decem, num. 22. versic. primam regulam. ff. de verbor. oblig. & Corset. in tractat. de iureiur. col. 9. priuileg. 11. & Alex. in cons. 37. col. 6. versic. nec obstat lex finalis, vol. 2. & Calcan. in cons. 17. col. fin. versic. nec obstat vltima. & in consil. 19. col. pen. in fin. versic. quia respondetur. & Gozad. in cons. 57. colum. pen. in fi. versic. non obstat, quod iurauerit. & iterum Alex. in l. sed & si quis §. quæsitum, col. fin. versic. sed Imola in repet. ff. si quis cautio. & Roma. in consil. 517. colum. pen. versic. huic tamen conclusioni. & Iason in l. si quis ita. §. ea lege, col. 7. versic. septimo ad idem. ff. de verb. oblig. & Aymon Crau. in cons. 102. colum. penult. versic. secundo respondeo, colum. fin. versic. quinto respondeo. & Ruin. in cons. 134. col. 2. in fin. versic. nec etiam obstat, volu. 1. Hanc præterea conclusionem sequitur Tiraquellus in l. si vnquam. in præfatione, numero 148. & Bald. in consilio 349. super eo, quod queritur, volu. 3. & Ioannes de Arno. in singul. 59. Et ideo dicunt Doct. ¶ ubique de defectu consensus suspicatur, iuramentum nihil operari, ut declarant Bald. & Salycet. in l. 1. C. commoda. cum multis aliis concordantibus, quos nominatim refert idem Tiraquell. in tractatu legum connubialium. in glo. 6. in 4. genere expressi, versic. quod tamen intellige, & ideo dicitur, quod renunciatio etiam iureiurando vallata in dubio restringi solet, & ius iuxta tempus illius renunciationis subsistens ad ius futurum ¶ non trahi vel superueniens post ipsam renunciationem, ut est tex. expressus in cap. 2. vbi id notant Butrius & Pandorm. in 2. notabili, extra de renuncia. & tradit Georg. Natta in 6. quamuis, vol. 4. vers. tertio facit, de pact. lib. 6. Præterea, quod iuramentum carens consensu, dicatur carere spiritu, inquit Paris. in cons. 86. num. 51. vol. 3. per ea quæ dixit Bal. in l. 1. col. 2. vers. modo solet dubitari. C. de oper. libert. & iterum Paris. in cons. 12. num. 68. volum. 2. & in cons. 49. num. 47. volum. 3. Præterea, quod iuramentum ob defectum consensus non subsistat, iterum firmavit Patil. in cons. 12. num. 77. vol. 1. & in cons. 20.

num. 113. eod. vol. 1. & Aret. in d. cons. 24. inquit, quod in dubio iurans de futuro euentu sensisse non censetur. d. c. 2. extra de renuncia. & c. pen. extra de iureiuran. & Soc. lun. in cons. 50. num. 18. vol. 2. inquit iuramentum non operari, vbi non est consensus. & idem voluit iterum Socinus Iunior in cons. 44. n. 48. in eod. vol. 2. & Curt. lun. in cons. 23. nu. 5. vol. 1. & in l. 1. n. 44. C. de pact. vbi etiam dixit iuramentum consensum limitatum non augere. & ibidem etiam subdit, iuramentum super iure de presenti contingente appositum, nullo modo ad ius in futurum competiturum trahi posse, ut voluit Alexan. in cons. 189. summi Redemptoris, col. 4. vol. 2. vt latius ibidem per eum. & iterum idem dixit Curt. lun. in l. 1. nu. 14. ff. si quis in ius vocat. non ierit. Præterea quod iuramentum nihil operetur deficiente consensu, tradit Cephal. in cons. 207. num. 67. vol. 2. & vltra relata relatos supra adducit Bal. in l. 2. col. 3. in fi. C. de rescind. vend. & Bal. in l. fin. nu. 2. ff. qui satisda. cogan. & in l. 3. in fi. C. si aduers. rem iudi. & Ang. in cons. 94. in fi. & Paul. Castrens. in consilio 385. num. 2. vol. 1. & Rom. in cons. 269. num. 2. & Barbat. in cons. 70. colum. 3. in fi. vol. 3. & iterum Rom. in cons. 427. num. 24. & Alex. in cons. 28. num. 12. vol. 1. & Socin. in l. si mihi & tibi. §. legatus, num. 12. ff. de leg. 1. & in cons. 40. num. 7. vol. 1. & in cons. 159. nu. 30. vol. 2. & in consil. 103. col. 2. vol. 3. & in cons. 25. nu. 13. volu. 4. & iterum Ioan. Cephal. in consil. 94. nu. 35. vol. 1. & tradit etiam las. in d. l. si mihi & tibi. §. in legatis, nu. 16. ff. de leg. 1. vbi limitat, quando adsit consensus saltem in genere, vt dixit Bald. in l. 1. quæst. 3. C. commodati. sed de hoc vidimus supra, cum tractaremus, an habeat vim expressi. & idem voluit Didacus Couar. in tract. variar. resolutio. lib. 2. cap. 14. nu. 1. vers. Quinto idem esse existimo, & de hoc tradit etiam Hippol. Riminal. in cons. 77. n. 32. & 33. vol. 1. & Soc. lun. in cons. 8. nu. 13. vol. 4. & in cons. 20. numero 33. eodem volum. 4. & quod iuramentum non operetur vltra consensum, tradit Ripa in l. prima. §. si quis ita, num. 28. ff. de verb. obligat.

CAP. CCCXIX.

ARGUMENTVM.

Iuramentum an restringatur ex intentione iurantis.

SUMMARIUM.

- 1 Iuramentum vltra intentionem iurantis non extenditur, nec consensum supplet.
- 2 Renunciatio iurata non trahitur ad eos casus, quos non iurata non includeret.
- 3 Gabella conductores Rauennatis cogi non possunt ad obseruandum contenta in instrumento ob id quod sterilitas illius anni erat casus valde insolitus.
- 4 Casus insolitus dicitur, de quo verosimiliter non fuit cogitatum, & alia multa de casibus fortuitis.
- 5 Casuum fortuitorum vbi non subsistit generalis renunciatio, etiam simpliciter facta non tenet, etiam quod iuramentum contineat.
- 6 Fideicommissi fuisse in genere cogitatum non sufficit.

EX prædictis etiam oritur similis dubitatio, an scilicet ¶ iuramentum vltra intentionem iurantis extendatur. Et quod non extendatur, communiter concludunt Doct. propterea quod vltra eorum intentionem consensum non excludit, vt

inquit Thom. Gram. in decis. 66. num. 18. per text. in d. l. fin. C. de non num. pecun. & Natta in cons. 145. num. 8. 2 volu. 1. & ideo eodem in loco dixit, † renunciacionem non iuratum ad eos casus quos non iurata non includit, vt inquit Bart. in l. sed & si quis. §. quæsitum, in si. ff. si quis cautio. vbi etiam tradunt Bald. & Angel. & Bald. iterum in cap. 1. col. 2. in titul. de controuers. feudo. apud pares termin. & Ioan. Andr. & Butr. in cap. 1. extra commodati. & Cynus in l. 1. quæst. 3. vbi etiam tradit Salyc. colum. fin. C. commodati. & ibi respondet ad illud, quod dici solet, iuramentum vim expressi habere. & idem etiam tradit Natta in cons. 426. num. 24. vol. 2. vbi id etiam locum habere arbitratur, quando consensus ex iuris præsumptione non adesse præsumeretur. & ita intelligit tex. in d. l. fin. C. de non num. pecun. videlicet tunc iuramentum nihil operari, quia in confessione mutui lex intra biennium consensum non adfuisse præsumit, & ideo ex defectu consensus iuramentum non ligare, prout inquit etiam declarare Bart. in d. l. si quis pro eo, in 8. membro. ff. de fideiussor. & Bald. in l. 1. quæst. 2. C. commodati. & Imol. in cap. per tuas. extra de arbit. & in l. 1. versic. fin. ff. de iudic. & Neuz. in consil. 22. num. 37. expresse inquit iurandum iuxta voluntatem & intentionem iurantem intelligendum esse. & beatus, 22. q. 2. c. curauit David. in eadem causa, quæst. 4. & c. humana aures. 22. q. 5. & tradit gloss. in cap. veniens, extra de iureiur. Et ideo ibidem infert ad enormem læsionem. & Hieronym. Grat. in consilio decimo quinto, numero 11. volum. 1. pariter vult, iuramentum consensum non supplere, vbicunque lex eum non præsumit. vnde est vt tex. in l. cum pater. §. filius matrem. ff. de legat. 2. quando iuris censura in aliquo casu non præsumitur consensus, locum non habeat, secundum Rom. in cons. 517. in casu proposito, col. 10. in si. & Aret. in d. cons. 24. quatuor dubia, col. 2. & Anch. in cons. 200. n. 2. vbi vult iuramentum vltra iurantium intentionem nõ extendi, ac recipientium, per tex. in c. si vero, & in c. ad nostrā, extra de iureiur. Præterea hanc eandem conclusionem 3 sequitur Alci. in cons. 157. nu. 5. vbi etiam infert † ad gabellarum Rauennensium conductores. & inquit ad obseruandam cõtenta in instrumento compelli non posse ob id, quod sterilitas illius anni esset valde insolita, & ideo comprehensa non videatur sub generalitate verborum pacti, propterea q̄ suscipiens in se casum & aduersam fortunā, de huiusmodi casu non tenetur, vt inquit Barto. quem sequuntur communiter Scribentes in d. l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautio. per text. in l. fistulas. §. frumenta, in verbo, immoderata, & contra consuetudinem tempestatis. ff. de contrahen. empr. & idem dixit Alexander in consilio vigesimo octauo, in 2. dubio, vol. 1. vbi consuluit, conductorem non teneri de casu siccitatis insolitæ, ampliandõ etiam hanc cõclusionem in casu, in quo interueniat iuramentum. & ratio est, quia de tali casu cogitatum nõ censetur: & iuramentum, vt diximus, contra consensum non operatur. Et idem quoq; voluit Alex. in cons. 108. vol. 3. & Socinus Senior in cons. 123. circa presentem, volum. 4. & Ioan. Firma. in tract. de gabel. in 2. parte, quæstio. 25. Præterea quod iuramentum contra mentem & consensum nihil operetur, tradit Menoch. in cons. 84. num. 24. vol. 1. & Rotã Romana in decis. 1. in fin. de iureiurand. in nouis. & Barbat. in cons. 219. numero 11. volum. 2. & in cons. 270. num. 10. & ideo dixit Paris. in consil. 95. num. 13. vol. 3. iuramentum intelligi super principali natura con-

tractus, super quo apponitur, nec ad plus se extendere, & Socin. Jun. in consil. 48. num. 28. volum. 1. & in cons. 50. & in cons. 144. nu. 35. eodem vol. 1. Dicitur autem casus insolitus † ille, de quo verosimiliter non fuit cogitatum, vt puta quia accidit præter cognitionem prudentis viri, & si à prudentissimo fortasse præuideri posset, vt inquit Corn. in cons. 12. vol. 4. vel ille qui communiter contingere non solet, secundum Alex. in d. cons. 108. vt puta pluuia insolita, de qua cogitatum non præsumitur, vt quæ raro in ea regione continere consueuerit. Sed de hoc infra latius tractandum erit: cum inspiciemus & quæretur, quando iuramentum ad non verosimilia non extenditur. Item hanc eandem opinionem sequitur Bertrand. in cons. 361. num. 1. vol. 1. vbi inquit iuramentum nõ extendi ad verosimiliter non cogitata, & ideo non obligare vltra consensum iurantem. & ideo infert ibidem ad regulam, quam ponit Bart. in d. l. si quis pro eo, in si. ff. de fideiussor. quod quando contractus deficit ratione consensus, tantum importat iuramentum, quantum contractus simplex & non vltra. Nam iusiurandum, vt inquit Oldrad. in d. cons. 187. cum mulier donatrix, obligationem non auget: sed ei intra suos limites existenti religionis vinculum adicit. & ibidem etiam ipse Bertran. num. 3. infert ad casum fortuitum, & concludit, vt inquit Ioan. Andr. & communiter alij Doct. in cap. 1. extra de commoda. & Bart. & Doct. communiter in d. l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis caut. quod in casibus in quibus non subsistit † generalis casuum fortuitorum † renuntiatio simpliciter cõcepta, pariter etiam non subsistat si iuramentum accesserit. Id autem ideo procedit, quia talis generalis renuntiatio ideo censetur non subsistere, quod in ea consensus deficiat, qui iuramento non suppletur. d. l. fin. C. de non num. pecun. & cap. quem admodum, & cap. pen. extra de iureiur. Præterea quod iuramentum referatur ad naturam & voluntatem contrahentium, tradit iterum Bertrand. in cons. 219. num. 11. vol. 2. & in cons. 270. nu. 10. vol. 3. Accedat etiam prædictis illud, quod inquit August. Berous in cons. 22. nu. 41. vol. 2. dum inquit, iuramentum non ligare, nisi quatenus sit intentio iurantem & non vltra, vt dixit Bart. in l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. & est etiam gloss. in cap. ne quis. 22. q. 2. & tradit Castrens. in cons. 70. & rursus idem Berous in cons. 57. per text. in l. in hoc iudicium. §. 1. ff. commu. diuid. vbi notatur, & in l. non omnis. ff. si cert. pet. & in c. cum super abbatia, extra de offic. deleg. & Alber. in l. Imperatores. ff. ad municip. pariter inquit, iuramentum nõ trahi ad eum casum, de quo tempore iuramenti cogitatum non fuit, & id etiam quo ad Deum procedere, vt inquit Abbas in cap. proposuisti. nu. 21. extra de probatio. Item hanc eandem conclusionem, quod iuramentum vltra consensum non extendatur, voluit Ruinus in cons. 137. num. 16. vol. 2. vbi loquendo de fideiussore † inquit satis non esse, quod 6 de eo in genere cogitatum sit, propterea quod id falsum videtur, ex quo liberatio ad ea se restringit & refert, quæ peti poterant & exigi vsque in illam diem, prout inquit velle Angel. in d. §. duo fratres. qui sane loquitur in terminis, de quibus ibi per Bartol. in 5. quæst. vt puta si de fideicommissio saltem in genere mentio facta sit, nõ autem de testamento, in quo relictum erat. Vnde est vt etiam iuramentum nihil operetur quo ad fideicommissum, quod sane pender à futuro euentu, cum renunciatio sit

per qua interpositum est, ad illud non extendatur, sed illud potius excludat, cum ad ea restringatur que & deberi & exigi possunt vsq; in illam diem, vt ibidem latius tradit Ruin. per ea, que voluit Bar. in *l. si quis pro eo, in si. ff. de fideiuss.* & rursus idem voluit Ruin. in *consil. 134. n. 8. vol. 1.* pariter de renunciatio- ne loquens, & ait illam renunciacionem nihil operari: propterea quod sicut simplex promissio ex defectu consensus indebiti conditionem non excludit: pariter etiam excludi non debet, cum in ea appositum est iuramentum. *d. l. fin. C. de non nu. pecu.* vt ibidem latius Ruin. ipse prosequitur. Iterum etiam Ruin. in *consil. 146. num. 6. vol. 1.* inquit iuramentum omnes interpretationes recipere, quas recipit simplex promissio, super quo interponitur, id quod intelligitur secundum naturam actus precedentis. *d. l. fin. C. de non num. pecun.* & ideo dicit iuramentum consensum non augere: & sic vult quod vbi est defectus circa consensum, si omnino deficiat, vel sit aliqua ex parte limitatus quoquo modo, vel conditione, eodem modo & conditione intelligatur iurandum, vt scilicet non extendatur, nisi quatenus de consensu apparet. Et ideo inde infert ad promissionem de euictione, vt scilicet in eo casu ad interesse non detur ex defectu consensus: Nam ex tacite contrahentium intelligitur secundum naturam actus, super quo interponitur, & iurandum non efficere, vt in ea promissione iurata promissio interesse contineatur. & idem firmavit Ruin. in *consil. 132. nu. 16. vol. 4.* videlicet iuramentum consensum non extendere nec augere. & ideo dixit Angel. in *l. non est verosimile, num. 1. ff. quod metus causa.* iurandum superfluum admittendum non esse, sed secundum intentionem iurantis intelligendum in foro conscientie, licet in foro iudiciali iuxta intentionem dantis, vt voluit Abbas in *cap. ex literis, num. 6. extra de sponsalibus.*

CAP. CCCXX.

ARGUMENTVM.

Iuramentum an restringatur ob incognita.

SYMMARIA.

- 1 Iuramentum ad incognita non trahitur.
- 2 Legitime iuramento renunciatum non censetur, nisi de ea fiat expressa mentio.
- 3 Iuramentum non extenditur ad verosimiliter ignorata.
- 4 Iuramentum non tollit beneficium l. si vnquam. C. de reuoc. donatio.
- 5 Ius ex facto oritur.

Facit plurimum ad ea, quæ hucusq; dicta sunt, quod iuramentum ad incognita non trahitur, vt inquit Marin. Frec. in *tracta. de presentatio. instrum. parte 9. quest. 15. n. 8.* dum inquit, renunciacionem pro specifica haberi, nec iurandum ad illam trahi, ex quo de ea cogitatum non fuit: quo fit vt consensus deficiat, vt latius ibi per eum, & tradit Barbat. in *consil. 16. colum. 3. & in consil. 43. & in consil. 52. in fine, volum. 2.* inquit vulgatum esse illud, iniquum esse principium, de quo cogitatum non est, inquit Andr. de Iern. in *capitu. 1. §. sed nec est alia, num. 38. in tit. qua sit prima causa. & in c. 1. in tit. de*

cap. Contra. in si. & in c. 1. in princ. de pace iuram. firman. Nam consensus verosimiliter abesse præsumitur, illud quod tempore renunciacionis inesse non reperitur, sed accidere potest: & ideo iuramentum ad illud trahi posse dicendum non est, seu clausulas pro confirmatione apponi solitas: Nam ex quo principaliter non apponuntur, ad hoc trahi vel extendi non possunt, vt habetur in *c. 1. de praben. lib. 6.* Præterea quod iuramentum ad incognita & ignorata non extendatur, tradit Port. Imol. in *consilio 101. num. 30. volum. 1. & in cap. ad nostram, il 3. & in c. peruenit, il 2. & in d. c. Quintauallis, extra de re iudic. & tradunt Doct. in *l. si de certa. & in l. sub preteritu. C. de transactio. & est tex. in l. mater decedens. ff. de inoffic. testamen. & in l. legitimam ff. de petit. hered. & in l. Claudius. ff. de acquir. hered. & in plures refert Paris. in *consil. 20. nu. 113. vol. 1.* & ideo ipse quoq; infert ad renunciacionem, inquit ius suum neminem iactare præsumendum esse, *cap. super hoc, extra de renuncia. & l. si cum aurum. ff. de solutio. & l. Campanus. ff. de oper. libert. & l. cum de indebito. ff. de probat. & tradit gl. quam sequuntur Bart. Pontan. & Imola in l. qua dotis. ff. solut. mat.* Et ideo fit vt abolutionem seu renunciacionem quacunque prægnanti conceptione factam illum casum comprehendere dicendum non sit, in quo quis enormiter lesus reperitur, de quo *infra dicitur.* Item Menochius in *consil. 37. nu. 84.* inquit, iuramenti vim esse, quæ solum circa cognita operatur & effectum habet, ex quo saltém in genere cogitatum creditur, vt respondit Curt. Iun. in *consil. 47. in fin. & in consil. 63. uum. 5.* Verum de hac cognitione generali, an ipsa sufficiat, supra late diximus, & *infra dicitur.* Præterea Natta in *consil. 166. num. 25. vol. 1.* de renunciacione cuiusdam hereditatis loquens, inquit quod ex quo mulier illa, quæ renunciauit de precio bonorum, quibus renunciauit, certior reddita non fuit, iuramentum quod ei accessit, non obligare: & ratio est, quia ad illud non extenditur, quod recte cogitatum non fuit & comprehensum, vt in terminis dixit Federic. de Senis in *consil. 199. Queritur, an dicta Margarita. & sequuntur plures alij, quos refert Ias. in d. consil. 133. in tertio principali fundamento secunda partis. & late tradit Decius in consil. 403. quamuis in casu, col. pen. vers. Quinto potest responderi.* Eandem quoque opinionem sequitur Roland. à Valle in *consil. 6. num. 28. vol. 1.* dum inquit, iuramentum ad incognita non extendi, per ea quæ supra diximus. & ibidem num. 57. idem declarat inquit non ob stare, quod iuramentum ad incognita non extendatur: quia inquit id esse verum, quando in specie cogitatum non fuit, nec etiam in genere. & ita inquit procedere ea, quæ in contrarium deducuntur. At secus si in genere cogitatum fuerit, vt concludit Bal. in *l. 1. versic. secundo queritur. C. commodati. & Alex. in l. 1. §. si quis ita, col. 3. ff. de verb. oblig. & Decius in consilio 343. col. fin.* Præterea Rolan. à Valle in *consil. 13. nu. 34. vol. 1. auctoritate Castrens. in consil. 70. in 4. dubio.* inquit, quod quando iurans facti certus est, ignorat autem beneficium aliquod iuris sibi competere, vtputa in integram restitutionem, quæ minoribus datur, vel beneficium *l. 2. C. de rescind. vendit.* in eo casu iuramentum illud iuris beneficium excludere, quod ei à lege conceditur, & inquit procedere illud, quod dicitur, iuramentum vires suas ad incognita, secus vero quando iurans facti certus non est, propterea quod tunc ignorantia à iuramento non**

to non suppletur. Hanc Castrenf. declarationem sequuntur Decius in consilio 350. in fine. in consil. 351. colum. fin. & in consil. 403. colum. penul. & Socin. Senior in consil. 38. col. 1. vol. 3. & Ruin. in consil. 134. col. 4. vol. 1. & Paris. in consil. 12. numero 90. vol. 2. Præterea hanc eandem conclusionem sequitur Roland. à Valle in consil. 99. num. 4. volum. 4. dum inquit, iuramentum ad incognita non extendi, vt ultra supra relatos dixit Francus in capit. quamuis, columna 4. versicul. fatetur, de pact. in 6. & Afflict. in cap. sicut inuestierit, in titulo de feudo dato in vicem l. commiss. & late Tiraquell. in tractat. de iure primogen. quest. 55. numero 3. & Curt. Sen. in consil. 75. col. 6. in prim. & Guil. de Cun. in l. de his. ff. de transact. quem refert Barbat. & eum sequitur in consil. 43. col. fin. vol. 1. & in consil. 55. colum. penul. in eodem vol. 1. & Brunus in consil. 80. in fi. & Berous in consil. 93. num. 63. vol. 2. & Crotus in c. Rainutius, colum. 18. versic. aduerte, extra de testam. & Fabian. in authen. nouissima, quest. 16. C. de inoffi. testam. & Steph. Bertran. in consil. 9. num. 8. vol. 1. & in consil. 68. col. pen. vol. 2. & in consil. 3. num. 21. vol. 3. & Michael Gofred. in suis commun. opin. lib. 1. cap. 10. quest. 3. & 4. & lib. 2. cap. 5. quest. 21. & Guilielm. de Benedict. in c. Rainutius, versic. in eodem testamento relinquens, il. nu. 119. extra de testamen. & Thom. Grammat. in decis. 57. n. 27. & in decis. 102. n. 87. & Bursat. in consil. 114. nu. 11. vbi asserit hanc esse communem opinionem, prout etiam idem voluit Boerius in decis. 3. nu. 20. & Anton. Gabriel. in suis commun. opinio. in tit. de legit. conclus. 8. n. 9. Et ideo ibidem Roland. à Valle, nu. 3. per iuramentum † legitime renunciatum non cenleri, nisi de ea fiat expressa mentio, vt voluerunt Bald. in rub. extra de iureiur. col. pen. versic. non obstat tamen. & Ludo. Rom. sibi contrarius in l. qui superstitis. ff. de acquir. hared. & Aret. in d. l. 1. §. si quis ita, n. 17. ff. de verb. oblig. vbi tradit etiam Galia nu. 45. & las. in l. si quando. §. & generaliter, C. de inoffic. testamen. & Guido Papa in quest. 427.

Quo vero ad incognita in genere, Ant. Gabriel. in dicto tracta. commun. opin. lib. 6. de legit. conclusio. 6. in prima ampliatione, nu. 8. inquit iuramentum ad legitimam extendi, hoc est generalem renunciationem legitimam amplecti, & eius supplementum, vt voluerunt Ludou. Roman. in d. l. 1. §. si quis ita, num. 33. versic. vltimo in quantum. ff. de verborum oblig. & las. in consil. 207. colum. 2. versic. secundo facit, volum. 2. & Ioan. Anton. Rub. Alexan. in consilio 43. col. fin. versic. per que verba, iuncto versic. & in casu nostro, & Decius in consilio 26. colum. 1. versic. Præterea & Alexan. in consil. 181. colum. 1. versic. & per hoc est responsum, vol. 5. & iterum Ioan. Anton. Rub. Alexand. in consil. 73. num. 5. versic. quinto præsupposito. & Ripa in consil. 6. nu. 8. versic. Imo communis, vol. 1. vbi attestatur hanc esse eõmunem opinionem. & Gozad. in consil. 69. nu. 19. versic. credemus, quod per generalem. & Ripa in consilio 5. in fin. versic. secundo dicti filij, volum. 3. & Natta in e. quamuis, col. 8. versic. aduerte tamen, de pact. in 6. & Socin. Iunior in d. consil. 50. num. 14. vsque in finem, vol. 2. & in consilio 136. col. fin. versic. Imo magis ad propositionem, volum. 1. & Guilielm. Benedict. in d. c. Rainutius, in versic. in eodem testamento relinquens, num. 130. versic. Decimo limitabilis, extra de testamen. & Cassane. in consuetud. Burgund. fol. 287. colum. 3. & Paris. in consil. 1. num. 103. versic. eo magis, volum. 2.

Contrariam vero opinionem tenuerunt quamplures, vt puta Decius in consil. 130. col. 4. versic. Sed iuramen prædictu. Et Bertrand. in consilio 9. nu. 8. versic. Sed

ipsa promisit, volum. 1. & Thomas Grammat. in decisio. 102. numero 8. & pluribus sequentibus. Vbi dicit, hanc esse communem opinionem ex mente Boerij, & idem voluit Franc. in d. capitulo quamuis, columna 4. versicul. fatetur tamen ibi, de pact. in 6. & Boerius in decisio. 3. numero septimo, & pluribus sequentibus. & Guido Papa quest. 427. & Guilielm. Benedict. in cap. Rainutius, in versicu. in eodem testam. relinquens, numero 119. versicul. vnum tamen menti tenebis, extra de testam. & idem sentit, licet non firmet, idẽ Guilielm. Bened. in d. cap. Rainutius, in versicul. duas habens filias, numero 293. versicul. quod intelligatis verum, extra de testamen. & Thomas Grammat. in decis. 101. numero 5. & pluribus sequentibus, versic. item quantum. vbi pariter inquit, hanc esse communem opinionem, & Bertrand. in consilio 28. columna secunda, & sequent. volum. 1. & in consilio 63. columna fin. eodem volum. & in consilio 209. in eodem volum. & in consil. 7. colum. 3. in eodem volu. 1. & in consilio 68. col. pen. & sequen. volum. 2. & in consil. 74. & col. 4. & sequen. volu. 2. & Barbat. in consil. 55. n. 17. versic. præterea facit, vol. 2. & Curt. Sen. in consil. 76. colum. 5. versic. sic etiam probatur. & idem videtur esse de mente las. in l. si quando. §. & generaliter, colu. 2. versic. limita prædicta. C. de inoffic. testam. dum se refert ad ea, quæ ipse notauit in l. sed & si quis. §. questum, col. fin. ff. quæ cautio. vbi tenet iuramentum iura specialis expressionis non habere, & Bal. in Rub. ff. de iureiur. col. pen. versic. Sed dicam. & Roman. in l. qui superstitis, n. 22. versic. aduertendum est, ff. de acquir. hared. & Ioan. Crot. in c. Rainut. col. 18. in fi. versic. adde primo. ff. de verb. obligat. & Tiraquell. in tracta. de iure primogen. quest. 5. num. 5. quibus videtur apparere, hanc esse magis communem opinionem.

Verum opinionem præcedenti, quod scilicet iuramentum ad incognita non extendatur adhaerendo cumulo prædictorũ, qui eam opinionem sequuntur, additur Tiraquell. in l. si vnquam, in præfatione, numero 170. C. de reuocan. donatio. & Ripa in d. l. si vnquam, numero 6. & 7. de donat. & grat. reuoc. vbi inquit iuramentum dispositionem vltra consensum non extendere ad incognita, & non cogitata; & tradit Rota in decis. 1. in fin. in nouis. Mouetur autem Tiraquell. in d. l. si vnquam, per text. in capit. Quintaualis, extra de iureiurand. & etiam per ea, quæ dixit gloss. in capitulo veniens, in verbo, præsciuisset, & ibidem Baldus in eodem titulo, & rursus glossa in dicto capitulo ad nostram, il. 2. in verbo, in monte, per illum text. in c. pen. in eodem tit. & in c. 2. extra de renuncia. & Bart. in d. l. si quis pro eo, in 8. casu. ff. de fideiuss. & in consilio 90. Dilecto Domino, col. 3. versic. præterea postro. & Bal. in l. 2. quest. 9. C. de rescind. vendit. & in c. 2. extra de renuncia. & in c. cum contingat, num. 1. in septima conclusione, extra de iureiurand. & in consil. 436. Queritur, si factum fuit, col. 1. vol. 1. & Signorol. de Homod. in consil. 61. questio talis est, Potestas, colu. 2. versic. Nunc veniamus. & in consil. 250. super dubijs, col. 5. versicul. item non videbitur. & Federic. de Senis in consil. 199. Queritur, an Domina Margarita. & in consil. 281. casus talis est, statuto, col. 1. & Ang. in consil. 172. Ludouicus, colu. 1. & Imola in c. debitores, extra de iureiurand. & Card. Floren. in consil. 92. fauendo pupillis, colum. pen. versic. quæ ad iuramentum. & Paul. Castren. in consil. 342. considerandum est, colu. 3. vol. 1. & in consil. 448. in fine, eodem vol. 1. & in consilio 377. Ad primum videtur dicendum, dispositionem, col. 2. vol. 2. & Rom. in consil. 22. pro proposita, colu. 1. & in consil. 379. circa primum, colu. 2. versic. nec etiam obstat.

& Alex.

Et Alex. in l. sciendum, col. 10. versic. & certe videtur ff. de verb. oblig. & Calcan. quid late comprobatur, in consil. 25. Titius nobilis, colum. 15. versicu. Non obstat, quod dicitur, cum multis sequentibus. & Socinus in consil. 103. in casu conventionis, colum. 2. versicul. adde quod dictum est. C. de transactio. & Steph. Bertran. in consil. 361. viso consultiationis themate, in prin. vol. 1. Item Aymon Crauet. in consilio 192. num. 6. inquit, iuramentum ad ius ignoratum non extendi. c. breui. & ibi notatur, extra de iureiuran. & inquit, quod ignorans factum iuramento non ligatur, ut late ibidem prosequitur Crauet. Item Paris. in consil. 12. num. 89. & 91. vol. 2. vbi pariter inquit iuramentum ad incognita non extendi & ignorata, ut voluit etiam Benedict. Capra in consil. 29. col. 4. & subdit non obstat, si dicatur iuramentum vim expressi non habere, quia stante facti errore & ignorantia, vim casus expressi habere non potest, ut ibidem latius per eum. Item quod iuramentum facti ignorantiam non suppleat, tradit iterum Paris. in d. consil. 20. numero 112. volum. 1. per ea, quae tradit Castren. in consil. 70. colum. fin. versic. quarto loco. & Decius in consil. 351. in casu, num. 8. & in consil. 180. in fine, & Socin. in consil. 214. col. 7. versic. postremo, volum. 2. & in consil. 103. colum. 2. & 3. volum. 3. & Gratian. in consil. 7. numero 9. vol. 2. inquit, iuramentum dispositionem ultra consensum iurantem non ampliare, & ideo vult quod quando iuramentum vim expressi haberet, ut supra dictum est: id tamen in iis locum non haberet, quae à iurantibus cogitata non praesumuntur, ut late tradit Ias. in d. l. si mihi & tibi. ff. de legat. & in l. sancimus, col. 2. C. de testam. & in l. sed & si quis. §. quaesitum. ff. si quis cautio. Praeterea etiam quod iuramentum non extendatur ad ea, quae verosimiliter cogitata non sint, † & tradit Gozad. in consilio 32. numero 5. & Federic. de Senis in consilio 199. numero 2. inquit, neminem iurando ei renunciare credendum esse, quod ignorabat: & ideo inquit, nisi probetur certificatio, praesumendam non esse, cum sit solemnitas extrinseca, quae nisi probetur, non praesumitur. l. quaecunque. §. fin. ff. de public. & iterum Federic. de Senis in consilio 62. numer. 2. inquit, iuramentum generale ad casum non cogitatum, & minus verosimilem non extendi. c. veniens, vbi gloss. 2. extra de iureiuran. & Roman. in consilio 269. num. 2. Et ideo infert ibidem, non tollere beneficium. l. si vnquam. † C. de reuoc. donat. Praeterea quod iuramentum non efficiat, ut ea quae aguntur ad incognita trahantur, tradit Thom. Gramma, in consilio civili 25. numero 7. vbi etiam dicit iuramentum ad illud non trahi, de quo quis verosimiliter tempore praestandi iuramenti non cogitavit, & id confirmavit etiam Socin. Iun. in d. consil. 25. num. 13. volum. 4. Item quod iuramentum non trahatur ad incognita, tradit etiam Alex. in consil. 14. nu. 21. vol. 6. & inquit hanc conclusionem procedere, quando in specie cogitatum non est, nec etiam in genere: at secus esse si saltem generaliter cogitatum sit, per tex. in d. l. sub pretexto, la 2. & quod ibi notant Doct. C. de transactio. & Alex. etiam in loco paulo ante relato infert ad iuramentum super facto, quod scilicet super omni iure iurare videatur, quod ab eo facto descendit, cum † ius ex facto oriatur. l. ex plagis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. & l. Domitius Labeo. ff. de testam. & l. responsum. C. de transactio. & saepe ex modica facti mutatione totum ius mutatur. l. si. ff. de excusa. tuto. & l. hoc legatum. & l. fin. ff. de leg. §. & l. si in emptione, & l. cum ab eo, & l. qui fundum, in

princ. ff. de contrahen. emptio. & quod videatur iurare super omni iure ab eo facto descendente, est text. in l. duobus. §. si quis iurauerit. ff. de iureiur. & tenent Bar. Angel. Raphael, & Rom. in l. sciendum. ff. de verb. obligat. & iterum Bar. Fulg. & Paul. Castren. in l. si duo patroni. §. item Iulianus. ff. de iureiur. per illum tex. & rursus Bar. & Angel. & Castren. in authen. sacramenta puberum. C. si aduers. venditio. & Archidiacon. & Ioan. And. in cap. 2. de pact. in 6. & refert & sequitur Bal. in l. 10. in fine. C. de reb. credit. & Ang. in l. 2. C. de rescind. vendit. & in l. qui iure militari. ff. de testam. milit. & Burrius in c. si diligenti, de foro competen. colum. 6. versic. fallit primo. & Paulus Castren. in l. fin. §. fin. ff. ad Senatusconsult. Velleia. & optime facit tex. in c. ex rescripto, extra de iureiuran. Item Curt. Sen. in consil. 3. num. 3. pariter dicit, iuramentum nunquam ad incognita extendi, aut trahi: & idem dixit Cassa. in consil. 385. n. 2. & August. Berous in c. 1. nu. 91. extra de integ. restit. vbi expresse dixit, iuramentum ad incognita non extendi, nec ad ea in quibus iurans non consentit. Item hanc conclusionem sequitur Cephal. in consil. 198. nu. 7. vol. 2. & iterum Alex. in repudianda, num. 5. ff. de acquir. hared. per text. in l. fin. ff. quod quisq. iur. & Afflict. super 3. lib. feudo. in c. vnico, num. 12. in tit. de vasal. qui contra constit. Lothar. Impera. feud. alien.

CAP. CCCXXI.

ARGUMENTVM.

Iuramentum an restringatur ob verisimilitudinem.

SUMMARIA.

- 1 Iuramentum non obligat, quando continet non verosimilia.
- 2 Iuramentum generale non comprehendit casum non cogitatum.
- 3 Periculum omne in se suscipiens cum iuramento, non dicitur suscipere casum fortuitum.
- 4 Errantis nulla voluntas.

Praesuppositam materiam prosequendo † addendum est, iuramentum seruari non debere, nec opus esse, quando minus verosimilia continet, ut dixit Aymon Crauet. in tract. de antiquit. tempor. in 1. parte, nu. 218. per ea quae voluit Soc. Sen. in consil. 194. col. 1. versic. tertia ratio est, volum. 2. vbi refert inter alia gloss. in cap. nulli, in verbo, verosimiliter, de elect. libro 6. & Horatius Lucius in consil. 163. num. 25. in 1. volum. consilio crimina. diuers. vbi inquit iuramentum non extendi, nec trahi ad ea, de quibus verosimiliter iurans non disposuisset, si expressum esset, ut est optimus tex. in cap. cum iuramento, & ibi tradit gloss. extra de homicid. cum multis aliis, quos refert Tiraquell. in l. si vnquam, in prefatio, numero 171. cum precedent. & sequen. & id sane generale est, ut quantumcunque generalis dispositio sit, ad ea non trahatur, de quibus specialiter verosimiliter dispositurus non erat. l. obligatione. ff. de pigno. Dixitque Angel. in consilio 249. col. pen. nullam ita generalem dispositionem, quae ad non verosimilia trahi debeat: Quilibet enim intelligi & restringi debet ex bono & aequo, ut tradit Paul. Castren. in consil. 342. columna 3. volum. 1. & in consil. 385. si cuiusdam. & Panorm. in dicto cap. veniens, columna 3. versicul. secundo membro, extra de iureiuran. vbi etiam est optimus text. & tradit etiam